

**İşte Kriz
İşsizler Artıyor**

s 4

**Genç İşçiler
Örgütleniyor**

s 3

**Üreticiden Tüketicie
Aracıların Sömürüsü**

s 10

**Kendi Kendine
Öğrenmek Mümkün**

s 32

meydan

2 TL

www.meydangazetesi.org

"İnsan ancak kendi
kadar özgür insanların
arasında özgürdür"

AYLIK
ANARŞİST
GAZETE
SAYI: 47
KASIM
2018

Eğitilmek
istemiyorum

E-Ğİ-TİL-MEK İSTEMİYORUZ

s 20

Aydın'da Otobüs Şöforleri Direnişte

Aydın Büyükşehir Belediyesi İmar A.Ş.'ye bağlı olarak çalışan dokuz işçi, sendikacı oldukları gerekçesiyle işten çıkarılmıştı. DİSK'e bağlı Sosyal-İş Sendikası'nda örgütlü şöforler, örgütlendikten sonra toplu iş sözleşmesine

hak kazandı. Sendikalaşmanın ardından "ücretsiz yolcu taşıma", "servis sırasında telefonla uğraşma" gibi durumlar gerekçe gösterilerek işlerinden çıkarılan işçiler, belediye önünde oturma eylemlerine devam ediyor.

Süperpak İşçileri Direnişte

Avusturyalı MayrMelnhof (MM) Süperpak Şirketi ile Türk-İş'e bağlı Selüloz-İş Sendikası arasındaki toplu iş sözleşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması üzerine şirke-

tin İzmir Torbalı, Karaman ve Antep'deki fabrikalarında 20 Haziran'da başlayan grev devam ediyor. Şirketin zam yapmamakta diretmesine karşı işçiler direnişten vazgeçmiyor.

Türk Traktör'de İşçi Kıyımı

Otomotiv ve metalurjide kriz bahanesiyle işten atmalar devam ediyor. Sektörün en yüksek gelir oranına sahip şirketlerinden Türk Traktör'de Temmuz ayından beri toplam 88 işçi işinden oldu. Sakarya Erenler'deki

fabrika yönetimi ise geçtiğimiz günlerde 26 işçiyi işten attı. İşyerinde çalışma yürüten Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası ise, işten ayrılmaların gönüllü olduğunu söyleyerek patronları kurtarmaya çalışıyor.

Meslek Hastalıkları (13) Halluks Valgus

Ayakkabısını kıyafetine göre farklı farklı giyenlerimiz var. Renk uyumuna, yapacağı spor türüne, çıkacağı yemeğin özelliğine göre ya da işe mi gezmeye mi gideceğine göre farklı farklı çok sayıda ayakkabısı olanlarımız. Böyle olunca da çoğunlukla ayakkabıların ayak ile uyumundan ziyade bu saydığımız ve daha sayamadığımız parametrelere göre seçilir ayakkabılar. Bazıları envai çeşit arasından her gün birini seçer giyer, bazıları seçme şansı olmadan her gün zorla giyer aynı ayakkabıyı. Kimi zaman güzel giyinmek, güzel görünmek gibi kistasları olan işlerde çalışan işçilerin "göze hitap etmesi" gibi saçma bir gerekçe, kimi zaman "presentable" görünmenin bir koşulu olarak ayak sağlığını bozan ayakkabılar giymesi zorunluluk olarak dayatılır. Meydan Gazetesi'nin meslek hastalıklarına ayırdığımız bu bölümünde özellikle kadın işçilerin topuklu ayakkabı gibi ayakkabılar giymesi sonucunda ayak sağlığının bozulması konusuna odaklanacağız. Bir meslek hastalığı olarak da kabul edilmesi gereken Halluks Valgus hastalığına değineceğiz.

Aylin Sal

aylinsal@meydangazetesi.org

Halluks Valgus Nedir?

Halluks Latince'de ayak başparmağı anlamı taşırken valgus ise eğilmek, eğilmiş anlamına gelir. Yani "halluks valgus" dediğimiz, ayak baş parmağının eğriliği veya ayak baş parmağının orta hattan uzaklaşması ile ikinci parmağa doğru yönelmesi bozukluğudur. Halluks Valgus'da ayak baş parmağının açıldığı eklemde bir şişlik ve kızarıklık oluşur. Latince şalgam anlamına gelen bulyon kelimesi de hastalığın bu aşamasını tariflemek için kullanılmaktadır.

Sadece Ayakkabı mı Sebep Oluyor?

Halluks Valgus da diğer hastalıklar gibi çevresel koşullar dışında genetik etkenlerin tetikleyiciliğinde olabilir. Mesela ayak baş parmağının ikinci parmaktan uzun olması, ayak tarak kemiklerinin uzunluğu ya da kısalığı, doğuştan gelen özellikler olarak eklemelerde sorunlara yol açan bazı hastalıklar, ayak içi kas dokularındaki ya da diğer dokulardaki sorunlar ise Halluks Valgus'un tetikleyicileri olabiliyor. Ancak yine de Halluks Valgus'un en can alıcı sebebi ayakkabı kullanımımızdır. Ayakkabı kullanımının Halluks Valgus oluşumuna etkisi iki yönlüdür. Birincisi, öncelikle ayakkabı kullanmayan toplumlarda Halluks Valgus'un hiç görülmediğini, ayakkabı kullanan toplumların üçte birinde görüldüğünü belirtmek gerekir. Örnek vermek gerekirse Japonya'da yüzyıllardır "geta" adı verilen geniş terlikler giyilirken 1979 yılına kadar Halluks Valgus ile ilgili tıbbi hiçbir çalışma yapılmamıştır. Ne zaman ki fabrikasyon ayakkabılar kullanmaya başlanır, o zaman da Japonya'da bu yönde çalışmalar hızlanmıştır. İkinci ve bizim vurguladığımız kısmı ise kadınların yüksek topuklu ayakkabı giymesinin Halluks Valgus'a neden olmasıdır.

Topuklu Ayakkabı Giymek Zorunda Olan İşçilerin "Kaderi" Halluks Valgus

Dar fabrikasyon ayakkabıları ayak parmaklarını sıkıştırırken yüksek topuklu ayakkabılar ise hem ayak parmaklarını sıkıştırıp hem de ayak parmaklarına binen yükü arttırarak ayağın yapısını ve işlevini bozmaktadır. İş hayatında ise başta belirttiğimiz sebeplerle yüksek topuklu, topuklu veya dar ayakkabı giymesi önerilir. Eskiden bir zorunluluk olarak giydirilirken şimdi zorunluluk olmasa da önemli bir araç haline gelmiştir. İş hayatında ayakkabılar genellikle güvenlik ve rahatlık ekseninde değerlendirilirken özellikle ofislerde çalışan kadın işçiler için bu durum patronların estetik kaygılarına indirgenir. Bu durum Halluks Valgus'un en önemli tetikleyicisi haline gelir.

Şikâyetleri Nelerdir Nasıl Tedavi Edilir?

Eklemdeki şişlik ve ağrı en önemli şikâyetlerden biridir. Baş parmağın dışarıya, yani ikinci parmağa doğru açılması ilerledikçe, baş parmak ikinci parmağın altına girebilir, ya da üstüne çıkabilir. Baş parmağın ikinci parmağın altına ya da üstüne kaymasına göre, bu iki parmağın altında ya da üstünde deri kalınlaşmaları ve nasırları da görülebilir. Bir ayakkabı sorunsalı olarak başlayan Halluks Valgus, öncelikle yine bir ayakkabı ile çözümlenir. Burun bölgesi geniş, tabanı yumuşak ve yumuşak derili bir ayakkabı, şikâyetleri önemli ölçüde azaltacaktır. "Halluks valgus ateli" olarak bilinen, baş parmağı tamamen saran açıklığı kapatmaya yarayacak şekilde üretilmiş medikal ürünler kullanılabilir. Eğer sorun daha da ilerlemişse cerrahi müdahale de söz konusu olabilir.

Genç İşçi Derneği

genciscidernegi@gmail.com

Beş buçuk milyonumuz kayıtlı ama kayıtsız milyonlarcasıyız. Bir işten diğerine, olmadı öbürüne koşuşturmanız. Bir çoğumuz güvencesiz, geçici, tanımsız, vasıfsız çalışan işçileriz. Günümüzde ihtiyaçların sınırsızlaştırıldığı, her geçen gün fazlalaştırıldığı bu sistemin içerisinde ihtiyaçların giderilmesini sağlayan yegane şey hizmettir ve bizim sektörde "Hizmette Sınır Yoktur".

Hizmet sektöründe sadece müşterinin taleplerine odaklanırsınız. Müşterinin aradığı bir ürün tezgahlarımızda yok mu? Depoya bakarız. Orada da mı yok? Diğer mağazalarımızı arar, bakarız. Müşteri diğer mağazaya gitmeden biz hızlıca diğer mağazalardan getirtmenin bir yolunu buluruz. Çünkü hizmette müşteri memnuniyeti önemlidir. Mesela hamburger isteyen müşteri yanına bir de mayonez sosu istedi mi? "Tabi efendim hemen getirelim". İçine sıklamızı mı istedi? "Tabi ki hemen sıkalım". Tadını beğenmedi mi? Yenisi ile değiştirelim. Çünkü şirketin hizmet vizyonu her şeyden daha önemli. Şirketin imajının yükselmesi hizmetin derecesiyle orantılı. Bunu sağlamak adına bütün işleri şirketin hizmet konusunda sahada koşutarak çalıştırdığı genç işçiler yapmak zorunda. Yapmadığında patronların cevabı net; "işine gelirse..."

Çoğumuz vasıfsız bir "eleman" olarak çalışmaya başladığımız iş yerinde, yapılan işlere göre komi, garson, lobici, kasiyer, depocu, tezgahtar.. oluyoruz. Satış danışmanı oluyoruz mesela. Satış yapmak üzere önce ürünü müşteriye tanıtıyoruz. Müşteri dilerse alıyor. Tanıtım işini promotör olarak yapıyoruz. Şirketin kendi bünyesinde değil de ajansa bağlı çalışıyoruz. Ajanstan yola çıkıp mağazada veya markette satılacak bir ürünün tanıtımını yapıyoruz.

Hem ajansın işçisiyiz, hem mağaza veya marketin, hem de tanıttığımız ürünü üreten şirketin. Yani hepsinin işçisiyiz. Bu pozisyonda olunca üç farklı patronumuz var. Ama bir sorun çıktığında hiçbiri bizim muhatabımız değil!

Geçtiğimiz günlerde Genç İşçi Derneği'ne promotör bir arkadaşımız başvurdu. İşten çıkarıldığını, bu durumda ne yapılabileceğini sordu. Anlattıklarına göre işten çıkarılma süreci ve işten çıkarılma nedeni ise tam bir hizmet sektörü sorunsalı. Promotör olarak çalışıyorsak eğer bütün gün tanıtımımız gereken ürünün başında beklememiz gerek. Gelen geçen müşterilerin ürününden -eğer deneyebileceği bir şey ise- denetip memnun kalmalarını sağlamamız gerek. Bir Promotör'ün -yani arkadaşımıza da sözlü olarak anlatılan- iş tanımı bu. Ancak çoğu zaman iş böyle olmuyor! Patronlardan birinin iş tanımı belirleyici oluyor. Derneği arayan arkadaşımız da bu sorunsalı yaşamış bir arkadaşımızdı. Hangi şirket ya da hangi patron mağazasında ya da marketinde sadece bir ürün tanıtan işçiyi ister? Onlar ister ki, biz ürünleri tanıtmaktan öte satalım ve hatta ürünün satışını artıralım.

En çok promotör çalıştıran şirketler, pek çok kişinin de tahmin edileceği gibi, özellikleri her geçen gün saymakla bitmeyen ve bu özelliklerin bilgisini müşteriye en yetkin şekilde tanıtabilecek kişilere ihtiyaç duyan bilgisayar şirketleridir. Derneği arayan arkadaşımız da bilgisayar satan bir şirkette ürün tanıtımını yapmak üzere işe alınmış bir promotör olarak çalışıyordu. Burada promotör olarak çalıştırılan genç işçilere ürünün tanıtımını dışında aynı zamanda satış da yaptırılıyordu. Bu satış, prim vs. denerek kotalar halinde işçilere sunu-

lurken işçiler de artık bu gidişata dur demeye niyetleniyorlar. O süreçte Çalışma Bakanlığı müfettişleri, şirkette denetleme yapıp promotörlerin artık mağazanın kendi işçisi olması ya da işten çıkarılması yönünde tutanak tutuyor. Böylece belli teknoloji mağazalarında promotörleri işten çıkarma süreci başlıyor. Öncelikle promotörün ne iş yapacağı, 3 farklı patron muhatap olduğu için, oldukça karışık ve bir tartışma konusu. Tanıtımını yaptığı ürünü müşteri satın almak istediğinde, yine satışı promotör yapıyor. Bu durumda da promotörlerin mağazadaki satış danışmanlarından hangi yönden ayrıldığı belli bile değil. Ve aynı durum sektörün hemen her alanında geçerli. Kocaman bir belirsizlik ve iş tanımsızlığı var. Hal böyle olunca arkadaşımıza bir yandan durumunu anlattık diğer yandan hukuksal anlamda bilgilendirmeler yaptık.

Belirsizliğe Karşı Örgütlenelim!

Bir mağazada, markette, fast food biriminde ya da hizmet sektörünün başka alanlarında çalışmaya başlarken sözlü veya yazılı bir sözleşme yapılması gerekiyor. Bu sözleşme, elbette kaba, yüzeysel bir okuma ile işçilere sunuluyor veya işe girmenin heyecanında olan genç işçiye okutulmuyor bile. Sözleşmeler belirli süreli iş sözleşmesi, belirsiz süreli iş sözleşmesi diye ayrılıyor. Ancak çoğunlukla belirsiz süreli iş sözleşmesi ile işe başlıyoruz. Bu sözleşmeler içerisinde esnek çalışmaya ayrılmış bölümler, fazla mesaiye ayrılmış bölümler var. Bu bölümler yapacağımız işi hangi zaman dilimlerinde yapacağımızı belirsizleştiriliyor. Ayrıca "Sözleşmede yazılı olmayan hususlarda şirketimiz genel kuralları geçerlidir." gibi ibareler, yapılacak işi daha da belirsizleştiriyor. Reyoncu olarak işe başvurup depoda çalışıp akşam geç saatlerde depoya gelecek malların sevkiyatı-

nı da yapabiliriz. Market reyonunda çalışırken aynı zamanda hem kasaya hem reyona hem depoya bakabiliriz. Yani belirsiz süreli iş sözleşmesinde belirsiz olan sadece işin sona ereceği zaman değil. İşin kendisi de iyice belirsiz hale getiriliyor.

Hukuki Durum Nasıl?

İş sözleşmesi, kanuni tanımında bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (patron) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir. İş sözleşmesinde işçinin hangi işleri yerine getirmeyi kabul ettiği de yazılı olmalıdır. Bu nedenle işçinin, bu tanımlar dışında iş yapmak gibi bir zorunluluğu da bulunmamaktadır. İşçi, iş sözleşmesi dışında kendisinden yapılmasını istenen işleri yapmadığı için işten çıkarılamaz, çıkartılırsa çeşitli tazminat hakları gündeme gelecektir.

Yazılı sözleşme yapılmayan hallerde de işçi kendisine söylenen her şeyi yapmak zorunda değildir. Patron, işçiye en geç iki ay içinde genel ve özel çalışma koşullarını, günlük ya da haftalık çalışma süresini, temel ücreti ve varsa ücret ekleri gibi hususları gösteren yazılı bir belge vermekle yükümlüdür. Bu belgenin verilmediği durumda da işçi işiyle bağdaşmayan işleri yapmak zorunda değildir.

Sorunları Çözmek İçin Örgütlenelim!

Geleceğimizi artık patronların belirli-belirsiz sömürü sözleşmelerine bırakmama zamanı geldi de geçiyor bile. Genç İşçi Derneği olarak, gençlerin geleceğini çalan patronların karşısında "Genç İşçiler Örgütlü Güçlü" sloganıyla yol alıyoruz, sorunlarımızı birlikte çözmek için işçi arkadaşlarımızı örgütlenmeye çağırıyoruz.

İşte Kriz Altı Milyon İşsiz

Halil Çelik

halilcelik@meydangazetesi.org

Kriz tamları geliyor: "Kriz gelecek!", "Kriz Teğet Geçecek!", "Kriz geldi!", "Kriz var mı yok mu?", "Kriz varsa sonucu ne olacak?", "Krizin bize etkisi nedir?"... İki yıldan fazla bir süredir hep aynı şeyi duyuyoruz; konuşuyoruz; tartışıyoruz. Ancak şimdi hepimizin varlığını çok net bir şekilde hissettiği KRİZ'i yaşamaya başladık. Kriz bir iktisat tanımı olmak ile beraber ezilenler tarafından denklemleri anlaşılabilir, devletin diğer dönemlere göre farklı bir ekonomi politikası güttüğü veya gütmek zorunda kaldığı bir süreçtir. Bir devletin ekonomisinin dünya ekonomisi denen piyasada durgunlaşmasıyla veya şahit olduğumuz gibi çok ciddi bir şekilde gerilemesiyle oluşan -veya oluşturulan- ekonomik yaşayamama halidir. Devletler için kriz, siyasi sebeplerle, devlet iktidarına sahip olanların kişisel hırslarına, yakın veya uzak coğrafyalardaki savaşlara, devletin hükmettiği coğrafyaların şirketler için yatırım yapılamayacak kadar "güvensiz" bir yer haline almasına kadar bağlanabilir. İş işten geçmiş olsun veya olmasın uzun uzadıya bu sebepler araştırılır, tartışılır. İki yıl diyoruz ya daha da fazla bir zaman-

dır televizyonlarda, gazetelerde kriz konusu çeşitli şekillerde konuşuldu, tartışıldı, yazıldı, çizildi. Şimdi artık yaşıyoruz. Her ne kadar devlet cephesinden konuşanlar "kriz miriz yok, sakın ha bunlara aldirmayın" dese de artık kriz çalıştığımız iş yerinde, bindiğimiz metrobüste, yürüdüğümüz yollarda, evimizin içinde, her an bizimle.

İflas Ertelemenin Adı Konkordato Oldu

Yaşadığımız krizi öncekilerden ayıran en önemli özellik devlet iktidarını elinde bulunduranlar ile beraber onları destekleyenlerin krizin olmadığını söyleyerek kendi kendilerini kandırmalarıdır. Kriz ile ilgili her şeyi devlet, bypass yöntemi ile farklı bir yoldan göstermeye çalışıyor. Ekonomistlerin çok uzun bir zamandır yaptığı analizler, geleceğe dair tahminler, hükümetin hep başka bir yerden alıp tıkanıklığı aşma şeklindeki yöntemi ile boşa düşüyordu. Artık bugün hükümetin bypass yapacak kaynağı kalmadığı için şirketler tamamen batma aşamasına geldi. Devletleri krizden kurtaracak olanlar yatırım yapacak şirketler iken bugün

bu şirketler de bir bir iflas ediyor. Her ne kadar OHAL dönemi KHK'ları ile artık şirketlerin iflas ertelemele-ri konkordato yöntemine bağlanmış olsa da iflas kaçınılmaz oluyor. Ancak iflas erteleme yasaklandığı için uygulanan konkordato yöntemi de devletin başına bela olmaya başlıyor. Her güne yeni bir konkordato ile uyanıyoruz.

Yıl Sonunda Konkordato 10.000'i Bulacak

Hangi şirketlerin konkordato ilan ettiği veya edeceğine kapitalistlerin açısından tahmin etmesi zor olmakla beraber şaşırtıcı da olmuyor. Ancak ezilenler için durum farklı. Her konkordato bizler için "Vaay o da mı battı?" denecek düzeyde. Mesela Yörsan Gıda var yakın zamanda konkordato ilan edenler arasında. Yörsan'ı boykot süreçlerinden biliriz. 2007 yılının sonunda Balıkesir Susurluk'ta süt ve süt ürünleri üreten Yörsan fabrikasında 400 işçiye sendikası olduğu için işten çıkarılan Yörsan'a karşı işçiler büyük bir direniş başlatmıştı. İşçilerin direniş toplumsallaşmış, her kesimden insanın dayanışmasıyla Yörsan'a kar-

şı bir boykot örgütlenmiş ve direniş kazanmıştı. Yine konkordato ilan eden şirketler arasında Yeşil Kundura, Beta Ayakkabı, Hotic gibi ayakkabı üreten şirketlerin yanı sıra 50 yıllık ambalaj üreticisi Eminiş Ambalaj, inşaat sektöründe yarım asra yakın bir süredir faaliyet gösteren Ankara merkezli Aker İnşaat, Fikirtepe ve Kartal'da kentsel dönüşüm ihalesi alan Ceylan İnşaat ile beraber 200'e yakın inşaat şirketi yer alıyor. Binlerce şirket konkordato ilan etmiş durumda. Sadece geçtiğimiz ekim ayında konkordato ilan ederek mahkemeye başvuran şirket sayısının yüze yakın olduğunu kaydeden araştırmalara göre, ağustos ayından bu yana konkordato başvuru sayısı 3000 civarında. Yıl sonuna kadar ise konkordato ilan etmiş olan şirket sayısının 10.000 civarında olması bekleniyor.

İşçiler İşsiz Kalıyor

Konkordato ilan eden şirketlerde ezilenler açısından en önemli mesele, işçi alacaklarının ödenmemesi oluyor. Şirketler, bırakın işçilerin tazminatlarını, çıplak ücretlerini dahi ödemedi konkordato ilan ediyor.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK (Bin)

İŞSİZLİK TÜRÜ	HAZİRAN 2018	TEMMUZ 2018	FARK
DAR TANIMLI İŞSİZLER	3.315	3.531	216
ÜMİTSİZ İŞSİZLER	484	523	39
İŞ ARAMAYIP ÇALIŞMAYA HAZIR OLANLAR	1.659	1.742	89
ZAMANA BAĞLI EKSİK İSTİHDAM	352	351	-1
MEVSİMLİK ÇALIŞANLAR	142	6.310	21
TOPLAM	5.952	6.310	358

Kaynak: TÜİK Haziran ve Temmuz 2018 İşgücü Araştırmasından yararlanılarak DİSK-AR tarafından hazırlandı.

İŞKUR KAYITLI İŞSİZ SAYILARI (EYLÜL 2017 - 2018) (Bin)

	KAYITLI İŞSİZ(TOPLAM)	KAYITLI KADIN İŞSİZ	KAYITLI ERKEK İŞSİZ
EYLÜL 2017	2.674.775	1.251.717	1.323.058
EYLÜL 2018	3.133.169	1.622.926	1.510.243
ARTIŞ (YILLIK)	558.394	371.209	187.185

Kaynak: İŞKUR Eylül 2018 Bülteni

Şirket, işçiye iflası öne sürüp ödeme yapamayacağını söyleyerek işçilerin alacaklarının üstüne yatıyor. İşçi hem alacaklarını alamamış hem de işsiz kalmış oluyor. Bu durum çoğu şirkette böyle yaşanıyor. İŞKUR tarafından en son açıklanan Eylül 2018 dönemi verileriyle, işsizliğin aldığı boyut gözler önüne serilmiş oluyor. Ağustos 2018'de 2 milyon 752 olan kayıtlı işsiz sayısı bir ayda 381 bin artarak Eylül 2018 döneminde 3 milyon 133 bine ulaştı. Eylül 2017 döneminde 2 milyon 575 bin olan kayıtlı işsiz sayısı, Eylül 2018'de 558 bin artmış oldu.

Kayıtlı işçilerde bile göze çarpan bu yüksek oran, işsizliğin aldığı boyutu gösteriyor. Yine TÜİK verilerine dayanarak yaptığı incelemede DİSK-AR (DİSK - Araştırma Dairesi) geniş tanımlı işsizlik sayısı olarak gerçek işsiz sayısını 6.3 milyon olarak hesapladığını açıkladı.

Kriz Ezilenlerin Yaşamına Mal Oldu

Yani 6 milyondan fazla insanın işsiz olduğu bir krizi yaşıyoruz. Devletler için kriz bir ekonomi politikası veya politikasızlık anlamına gelirken ezilenler bunu yaşamın her anında hissetmek zorunda kalıyor. İşsiz olmak sadece herhangi bir yerde çalışıp emeğini satamamak anlamı taşıyor. İşsiz kalmanın tabii ki en başta ekonomik etkilerini yaşayan ezilenler, bu durumun bireysel psi-

kolojik etkileri ve toplumsal etkileri ile boğuşmak zorunda kalıyorlar. İşsizlik kadın, erkek, genç, tüm işçiler için yaşamın her alanında tek başlarına altından kalkılamayacak ağır bir yükü dönüştürüyor. Yükü kaldıramayan binlerce ezilen sayısız sorunla boğuşuyor. 15 yıl boyunca inşaatlarda çalışıp da işsiz kalan Sıtkı Aydoğmuş'un TBMM önünde bedenini ateşe vermesi, üniversitenin coğrafya bölümünden mezun olup iş bulamayan İbrahim Yeşilbağ'ın işsizlik yüzünden intiharı, İsmail Devrim'in "Çocuğuma okul pantolonu bile alamıyorsam yaşamamın ne anlamı var?" diyerek intihar etmesi ezilenlerin bu yükü kaldıramadığının en açık göstergelerindendir. İşsizliğin ezilenleri intihara kadar sürüklemesi her ne kadar manipüle edilerek yok sayılmak istense de son aylarda oldukça ciddi boyut almış durumdadır. Devletlerin siyasi veya ekonomik çıkarlarının çatışması sonucu yaşadığımız sürecin faturasını ezilenler, işçi olsalar da işsiz olsalar da kanlarıyla canlarıyla ödemek zorunda kalıyor.

Devlet Krizi Atlatır

Ekonomik krizlerden kurtulmanın yollarını devletler iyi bilirler. Daha önce defalarca yaşamışlardır. Mesela 2001'de "Kara Çarşamba" olarak bilinen ekonomik kriz, coğrafyamızda yaşanmış büyük krizlerden biridir. Şubat 2001'de hiç öngörülmedik bir şekilde ekonomik daralmalar yaşanmış, ihracat azalmış hatta tamamen

bitme noktasına gelmişti. Hatta dönemin başbakanı Bülent Ecevit, "Ülkede kriz var" açıklamasıyla dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile MGK toplantısında gerginlik yaşamış ve TL dünya para piyasasında resmen dibi görmüş, piyasalar alt üst olmuştu. Çözüm olarak ne mi yapılmıştı? Devlet ekonomisi Kemal Derviş'e teslim edilmiş, o da devletin ekonomisini rayına sokmuştu. Şu an devlet iktidarını ellerinde bulunduranların da yine bu 2001 krizinin sonucunda ortaya çıkarak devlet iktidarını aldıkları düşünülür. Şu an yaşadığımız kriz, 2001 krizi gibi öngörülemeyen değildi elbette ve bu süreçte devletin yönetim biçimi de değişiklik gösterdi. Ancak yine de devlet iktidarını elinde bulunduranlar "kriz var" diyemediler diyemiyorlar. Bugün devletin yaşadığı ekonomik ve siyasi krizin Kemal Derviş'i olarak McKinsey görülmüş ve şirketle anlaşmaya varılmışsa da hakkında çeşitli yorumlar yapılabilecek şekilde bu anlaşma bir anda bozulmuştu. Eskiye "yeni ekonomik plan"ların yenilerini, onun da eskimesi durumunda ise yine yeniden yenilerini yapacaktır devlet yetkilileri!

Ezilenler Örgütlenmek Zorundadır

Devletin krize yaklaşımını değerlendirmek bir kenara, ezilenler için krizin devletsi denklemleri sohbet konusu olmaktan öteye gidebilecek bir nitelikte değildir. Bir kesim,

devletin ve devletin başkanı Tayyip Erdoğan'ın sözüne bakarak ekonomik yaşamın gerçekliğine gözlerini kapatırken geriye kalanlar bu krize karşı koyamamanın çaresizliğini yaşamak zorunda kalıyorlar. Çaresizlik içerisindeki ezilenler bireysel kurtuluş yolları ile süreci kotarmanın derdiyle ve iş bulabilme umuduyla bir başka coğrafyada göçmen olmayı kurtuluş olarak görebiliyor. Ezilenlerin işçi olarak çalıştıkları şirketlerdeki pozisyonu; şirketi ayakta tutan, işlemlerini sağlayan temel işleri yapmasıdır. Bu işi yaparken de emeğinin ücreti patronun kistasları ile belirlenir. Emeğini satan ve işsiz kalmadan önce toplumsal işleyişte rolü bu şekilde belirlenmiş olan ezilenlerin, tekrar eski pozisyonunu kazanmak için ısrar etmesi elbette düşünülemez. Aslolan, öz örgütlülükle bir araya gelişlerin birer umut ışığı olmasıdır. İşsiz kalan ezilenler için yaşam, gündelik market ihtiyaçlarını dahi karşılayamamaya evrilmiş durumdadır. Bu sebeple yaşamın gündelik işleyişine müdahil olabilecek bir örgütlülük şarttır. Kapitalizmin dayattığı üretim dağıtım ve tüketim ağında bir gedik açmayı hedefleyen komün, kolektif ve kooperatifler ezilenlerin yaşamının paylaşma ve dayanışma temelinde dönüşümünde önemli rollere sahiptir. Krizin yaşamsal etkilerine karşı, bireysel kaçış/kurtulma stratejilerinden ziyade bir araya gelerek böylesi kolektif örgütlenmelerdir ihtiyacımız olan.

Enflasyon Maçlarında İlk Raund

Rocky filmlerinde önce Apollo Creed'in antrenörü olarak karşımıza çıkan, üçüncü filmin ardından ise Rocky Balboa'nın antrenörü olan Duke Evers'in dördüncü filmdeki "Acı yok" repliği hepimizin hafızasına kazınmıştır. Rocky ringe çıktığında defalarca tekrarlar Duke: "Acı yok, acı yok, acı yok Rocky..."

Mercan Doğan

mdogan@meydangazetesi.org

Yaşadığımız coğrafyada son süreçte başka bir replik var hafızalarımıza kazınan: "Kriz yok, bizde kriz mriz yok, kriz yok Berat..." Erdoğan'ın sık sık tekrarladığı bu repliğe rağmen zam üstüne zam, her şeye zam derken enflasyon tavan yaptı. AKP döneminde Aralık 2003'te açıklanan %25,3'lük enflasyondan sonraki en yüksek enflasyon oranı, 2018'in eylül ayında %24,52 olarak açıklandı. Ekonomide hızla durgunluk sürecine giren Türkiye'de kriz olmadığına artık "çocuklar bile" inanmaz hale gelince, yok sayılsa da var olan krizden kurtulmanın yolları aranmaya başlandı.

Yıllardır kendilerinden önce %130 olan enflasyonu tek haneye düşürmekle övünenler enflasyonu düşük, ekonomik büyüme olumlu göstermek için TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) hesaplama yöntemlerini revizyon adı altında değiştirmiş olmalarına rağmen açıklanan rakamlardan hoşnut değildi. 15 yılın rekorunu kıran Eylül ayı enflasyonunun ekim başında açıklanmasından hemen sonra, TÜİK'in başkan yardımcısı Enver Taştı görevinden alındı, yerine Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın Enerji Bakanlığı döneminde birlikte çalıştığı Yinal Yağan getirildi. Enflasyonu, işsizliği ve yoksulluğu düşüremeyenler, TÜİK'in enflasyon rakamlarını açıklayan biriminin başkan yardımcısını "indirdi". Ancak bu yeterli bir indirim değildi.

Ve Berat Çıktı Ringe

Berat Albayrak, merakla beklenen "Enflasyonla Topyekün Mücadele Programı"nı 9 Ekim'de açıkladı. Ekonomi çevrelerinin bu programdan beklentisi yüksekti. Bu programda vergilerle ilgili düzenlemeler, ana maliyet girdisini oluşturan dövize

dair stratejiler, üretimi artırmaya dönük tedbirler, konkordato furyasını durdurmaya yönelik önlemler vardı. Ama beklenenler olmadı.

2018 sonuna kadar elektriğe ve doğalgaza zam yapılmayacağını, kredi faizlerinde %10 indirim uygulanacağını müjdeleyen ve "mücadeleye katılan" şirketlerin iki ay süreyle asgari yüzde 10 indirim yapacaklarını belirten Albayrak, "Bugün burada büyük bir katılımı başlatacağımız bu topyekün mücadeleye katılacak tüm firmalarımız, belirlenen logo ile birlikte asgari yüzde 10 kampanyasını uygulayacaklarını taahhüt ettiler" dedi. Enflasyon canavarı bu maçta açıklanan taktikle yenilecekti, bekledikleri indirim buydu.

Enflasyonu düşürme maçının en şaibeli kısmı, açıklanan programda öngörülen "kredi faizlerinde yüzde 10 indirim uygulaması"nın nasıl gerçekleştirileceği idi. Belli ki bankalar bir süreliğine karlarının ufak bir kısmından vazgeçecekler ama bunu hangi yöntemle yapacakları tamamen belirsiz.

Maçlar İçin Bahisler Açıldı

Kimi ekonomistler bu kampanyayla ekim enflasyonunun gerçekten negatif geleceğini, bu yılın ise böylece %20 oranında enflasyonla bağlanacağını iddia ediyorlar. ÜFE %45'e, TÜFE %24'e dayanmışken, neye dayanarak 50 üründe %10 indirimle bunun gerçekleşebileceği iddiasında buldukları bir merak konusuyken bu iddialar, aymazlıktan ziyade sahibinin sesi olmanın getirisi. Çünkü Albayrak'ın indirim çağrısı yaptığı ürünlerin çoğu, TÜİK'in enflasyon hesabında kullandığı sepetteki ürünlerdir.

Kimi ekonomistlerin "üstü örtük fiyat kontrolüne geçiş" olarak değerlendirdiği program, Türkiye ekonomisini dışa açık bir ekonomi olmaktan uzaklaştıran bir adım olarak algılandı. Bugün indirim yapan şirketlerin iki ay sonra halktan bunun acısını çıkaracağı da açıkken enflasyonun -kısa süreliğine düşürülse

de- yeni yılla birlikte yeniden yükseleceği ve bu yükselişin uzun süreceği bildiriliyor.

Esnafla "Knock Down"*

Enflasyonla Topyekün Mücadele Programı, şirketlerin nakit akışını bir ölçüde rahatlatıp likidite krizine de engel olma çabası sayılabilir. Başta gıda olmak üzere temel ihtiyaçlara da gelen yüksek zamların ardından bu programla pazarcı ve diğer esnaflara zabıta yollanıyor. Zabıta bakkal, market, pazar gezip fiyat denetimi yapıyor, zam yapana ceza kesiyor, zam yapmayı indirimle "teşvik" adı altında zorluyor.

En çok zam yapan ve en zengin olan patronlar enflasyonla mücadele toplantılarında boy gösterip %10 indirim şovunun ardından Albayrak'la pozlar verirken esnaf -zamların sorumlusu sadece esnafmış gibi- günden güne zora giriyor. Daha çok zabıta, zamları şikayet etmek için yeni telefon hatları, haftalık pazar ve market denetimleri... Esnafın aldığı bu darbeden sonra ayağa kalkıp kalkamayacağını ise yeni yılda göreceği.

İşçi ve Memurlara İlk Raundda "Knock Out"***

Son iki ayda yapılan ve oranları %100'e varan zamların ardından iki ay sürecek %10'luk indirimle enflasyonu düşürme kampanyasının örtük bir hedefi de var. Yıl sonuna kadar enflasyon düşük gösterilecek ki maaş zamlarına, yeniden değerlendirme oranlarına ve alım garantili işlere fazla artış gelmesin.

İşçi ve memurların yeni yıldaki maaş zamlarının açıklanmasından iki aylık indirim süresi sona erecek ve indirimli fiyatlar sebebiyle maaşlarına cüzi miktarlarda zam alanlar, yeniden zamlanan ürünleri satın alabilmek için iyice darboğaza girecek. Her bir işçi ya da memur özelinde değerlendirildiğinde rakamlar cüzi görünse de maaşla çalışan herkesten elde edilecek kar göz önünde bulundurulduğunda, devletin küçük hesaplar peşinde olmadığı ortaya çıkıyor. Yeni yılla birlikte yoksullar daha da yoksullaşacak; ilk raundda nakavt!

Yoksulsan Maçta "Sakatlanacağına Ö!" Çünkü Sağlık Giderlerini SGK Karşılatabilir

Enflasyonla Mücadele Programı'ndan hemen önce Yeni Ekonomi Programı'nda (YEP) kemer sıkma bedelinin altında birinin sosyal güvenlik alanından yapılacağı açıklanmıştı; 2019'daki 60 milyar liralık kemer sıkma kalemlerinin 10,1 milyar lirasına tekabül eden bu oranla birlikte emekli maaşında düşme, sağlık ve ilaç yardımında kısıtlama gündemleşmişti.

Sağlıkta sıkılan kemer, elbette SGK'yı da güvenli/etkin olan uygulama ve tıbbi malzeme yerine, ucuz ve kârlı olana itecektir. Bunun yanı sıra Genel Sağlık Sigortası olanların bile sağlık hizmeti alabilmek için tamamlayıcı ve destekleyici sağlık sigortası için ek prim ödemesi, katılım payı ve ilave ücretlerin artırılması, yani sağlığın halk için pahalılaşması konuşulanlar arasında. Birçok ilacın ödeme kapsamından çıkarılması, özellikle ithal edilen ve yaşamsal

öneme sahip ilaçlara ulaşamaması kapıdaki sorunlardan. Halihazırda sağlık alanındaki "tasarruflar" kapsamında doktorlara "hayati olmayan ameliyatların ertelenmesi" bildirimleri gönderilmeye başlandı bile.

Türkiye Ekonomisine Doping Üstüne Doping

Dünya Bankası Grubu kuruluşu IFC, 2018 mali yılına ilişkin verileri yayınladı. Bu verilere göre en fazla yatırımını (1.1 milyar dolar) Türkiye'ye yapmıştı. IFC ayrıca Türkiye'de 938 milyon dolar tutarında kısa vadeli ticaret finansmanı temin etmişti. Bu en çok övülen dopinglerdendi.

ABD ile rahip Brunson krizi ve diğer problemler neticesinde başlayan maçta ise yine çeşitli dopingler aldı Türkiye ekonomisi. Avrupa ile Türkiye arasında göçmen krizinden ekonomik işbirliğine kadar birçok anlaşma olduğu için Avrupa'daki bazı devletlerin yanı sıra Türkiye'yi ABD karşısında müttefik gören kimi Ortadoğu devletlerinden de destek dopingleri yağdı.

Türkiye'nin kendi ekonomisine yaptığı dopinglerin başını ise açıklanan Yeni Ekonomi Programı ile ihracat dopingi, Enflasyonla Mücadele Programı ile piyasaya KDV iadesi dopingi çekiyordu.

Enflasyonla alım gücü eriyen, ekmeği küçülen ve genellikle yetersiz beslenmek zorunda kalan yoksulların bu maçlarda sakatlanma riski oldukça artmıştı. Kemer sıkma politikalarının 2019 yılının başlamasıyla birlikte dayatacağı ise sakatlanmak yerine ölmek; çünkü sakatlanmanın sağlık giderlerini SGK karşılamayabilir.

Albayrak ve tüm devlet erkânının maçlardan önce doping aldığı ve maçlarda faul üstüne faul yaptığı da, bütün yaptıklarına rağmen diskalifiye olmayacağı da ortada. Ekonomik gidişatin da ezilenlerin durumunun da olumlu bir yanı yok. Ancak yine de umutsuzluğa kapılmamak gerek. Bütün bunlardan kurtulmak aşağıdan yukarıya doğru güçlü bir aparkata*** bakar. Aşağıdakilerin yukarıdakilere savurduğu güçlü bir aparkata. Enflasyon düşürme müsabakaları da indirim maçları da ancak o zaman sona erecek.

***Knock Down:** Yumruk ya da yumruk kombinasyonlarıyla yere inen rakibin hakemin 8'e kadar saymasıyla ayağa kalkıp maça devam etmesidir.

****Knock Out (Nakavt):** Bir boksörün aldığı darbelerden sonra yere düşmesi ve hakemin 10 saniye saymasına rağmen ayağa kalkamaması durumunda yenilmiş ilan edilmesidir.

*****Aparkat:** Özellikle rakibin hücumda olduğu sırada uygulanan aşağıdan yukarı doğru vuruş şeklidir.

İttifak Bozuldu Adaylar Dizildi

İlyas Seyrek

ilyasseyre@meydangazetesi.org

Devletli siyasetin gündemini bir kez daha "Devlet" belirledi. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin geçtiğimiz haftalardaki bir grup toplantısında söylediği, "yerel seçimlerde ittifak yapma niyetinde değiliz" sözleri yerel seçimlerin birincil gündem olmasının önünü açtı.

Tartışmalı bir sürecin kapısını da aralayan Bahçeli'nin bu sözleri, kimi muhalif kesimler için ise "ittifakin bozuluyor olduğu" ve böylece "yerel seçimlerde iktidara alan kaybettirebileceği" algısı yönünde (maalesef) bir beklenti yarattı. Bunun karşısında ittifakin bozulmadığını, her iki partinin de kendi potansiyel oylarını tekrar toplayabilmesi için, yaşanan olayların danışıklı dövüş olduğunu da konuşanlar var. Danışıklı dövüş veya değil, yerel seçimlerde ittifakin olmaması, MHP'nin AKP ile kurduğu ittifak üzerinden milliyetçi kesimlerin ilgisi- ni çeken (son dönemde istifaların ve MHP'ye geçişlerin yaşandığı) İyi Parti'nin altını boşaltabilecek bir durum.

MHP'nin yerel seçimlere yönelik tavrının netleşmesinden önce, geçtiğimiz ay, İstanbul'da aday çıkarmayacağını açıklamasının ardından AKP'lilerin "herhangi bir yerde bizim aday çıkarmamız gibi bir durum söz konusu olamaz" açıklaması, MHP'de "küçümseniyoruz" algısına yol açmış ve rahatsızlık yaratmıştı. Ayrıca MHP'nin çok sayıda faşist çetecinin de hapisten çıkarılması için istediği, yaklaşık 63 bin kişinin yararlanabileceği af teklifi ise, AKP ile kurduğu Cumhuriyet İttifakı'nın önemli iç tartışmalarından ilkinin oluşturmuştu. Tartışma uzun bir zamana yayılmış ve sonunda karşılıklı sert sözlere evrilmişti. Bir de daha af teklifi tartışmaları devam ederken bu kez "öğrenci andı" ve Türkçülük yapmak üzerinden bir tartışma yaşandı. İşte tüm bu olaylar ve gerginlikler de (eğer danışıklı dövüş yoksa) yerel seçimlerde partilerin birlikte hareket etmesinin önündeki görülen engeller.

İttifak bozulsun ya da bozulmasın Devlet Bahçeli'nin startını verdiği seçim süreci, Melih Gökçek'in MHP'nin Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na aday olacağı ve AKP'nin karşısında CHP'nin ve HDP'nin ortak bir adayla, örneğin son dönemde adı sıkça gündeme gelen Celal Doğan üzerinden İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adaylığı için ittifak yapacağı söylentileriyle başlamış oldu.

Ayrıca geçen ay Tayyip Erdoğan'ın Kürdistan'daki belediyelere "gerekirse tekrar kayyum atanabileceği" yönündeki tehdidi ve yüzlerce muhtarın da görevden alınabileceğini açıklaması, özellikle yerel seçimlere dair umutları bulunanlara hatırlatılması gereken noktalardan bir kaçı.

Hangi seçim olursa olsun, neyi seçersek seçelim bu siyasi sürecin kurucusunun ve sürdürücüsünün siyasi iktidarlar olduğunu da unutmamak gerek. Bunu da hatırlayarak daha şimdiden, yani seçimlere 5 ay varken, toplumsal muhalefet seçimlere yüzünü dönmeden ve yeni bir tuzağın içerisine çekilmeden toplumsal sorunların ve ekonomik krizin çözümüne odaklanmanın daha ivedi olduğunu anlamak ve bunu her ortamda vurgulamak gerekmektedir.

Kaşıkçı Vakasında Kaçınıcı Senaryo

Emrah Tekin

emrahtekin@meydangazetesi.org

Yeterince karmaşık olan ve dahli olan özneler nedeniyle daha da karmaşıklaşan birçok gelişme, ardındaki sırlar nedeniyle gerçeklik algımızın oldukça uzağına düşüyor. Olaylar karmaşıklaştırdıkça gerçeği öğrenmemiz daha da güçleşiyor. Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğu'na 2 Ekim günü girdikten sonra uzun süre kendisinden haber alınamayan, daha sonra da Suudi Arabistan tarafından "kademeli olarak" öldü(rül)ğü kabul edilen Washington Post yazarı Cemal Kaşıkçı olayı da, tekil bir cinayet vakasından çok; öne, arkası, etki eden özneleriyle birlikte ele alınmayı hak ediyor. Bu nedenle, gündemde haftalardır kah korku, kah casusluk filmi kıvamında konuşulan cinayeti incelerken tarihi geriye sarmak, Kaşıkçı olayına dahli olan özne ve olguları, yalanla gerçeğin iç içe geçtiği tüm bu süreçte daha iyi görmemizi sağlayabilir.

Silah tüccarı amcası Adnan Kaşıkçı'nın "müşterileri" CIA ve El Kaide eski lideri Usame bin Ladin üzerinden gerek istihbarat servisleri, gerekse cihatçı terör çeteleriyle ilişkiler geliştiren Cemal Kaşıkçı, bu ilişkilerini ilerleyen yıllarda somuta büründürmüştü. Bu somutluk, Suudi Arabistan istihbaratının eski şefi Türki bin Faysal'ın danışmanlığını yapmak şeklinde belirginleşmişti. Kaşıkçı'nın ideolojik belirginliğinin, zamanla Suudi Vahhabizmi'nden İhvan (Müslüman Kardeşler) çizgisine kaymasının, öldürülmesiyle bağlantısına bakmak için ise 2017 yılına gidilebilir. Bu bağlamda, İhvan ile ilişkileri nedeniyle Katar'a uygulanan ambargo ve Suudi Arabistan- Katar/Türkiye geriliminde Kaşıkçı'nın Suudi karşıtı bloktaki konumu, öldürülmesine uzanan yolun kilometre taşlarını döşedi.

Cemal Kaşıkçı şahsında, bölgesel nüfuz mücadelesinde, İhvanlılara ev sahipliği yapan Katar ve Türkiye'ye gözdağı vermek isteyen Suudi Arabistan'ın konsolosluk cinayeti üzerinden amacına ulaştığı söylenebilir. Ancak Suudi Arabistan'ın Kaşıkçı cinayetiyle, Orta Doğu'da stratejik ortaklık ilişkisine girdiği Trump yönetimine rağmen, ABD'deki bazı güç odaklarını da aleyhine hareket geçirdiği de bir gerçek. ABD'deki söz konusu güç merkezlerinin tepkilerini görmek için bazı etkili medya organlarının yayınlarına bakmak yeterli. New York Times ve Kaşıkçı'nın yazarlığını yaptığı Washington Post gibi gazeteler, güne kadar "reformcu" kimliğiyle övgüye boğdukları, cinayetin zanlısı olduğu şüphe götürmeyen Muhammed bin Salman üzerinden, Trump yönetimine Suudi Arabistan'a yönelik baskısını artırmayı telkin eden yazılar yayınladı.

Ancak Trump'ın, Kaşıkçı olayının üzerine gitmekte ne kadar gerçekçi davranacağını, Suudi Arabistan ile yaptığı ve Boeing, Lockheed Martin, General Electric, ExxonMobile gibi şirketleri de ilgilendiren "110 milyar dolarlık anlaşmayı riske edip parayı Ruslara ya da Çinlilere mi kaptıracağım?" sözlerinde görmek mümkün. Kaldı ki, ABD'deki mevcut yönetim, bölgede İran'ı sınırlandırma ve "yüzyılın barışı" adı altında pazarlanan, İsrail'in politikalarının korunması konularında Muhammed bin Salman ile karşılıklı çıkarlar doğrultusunda işbirliği halinde.

Bu en sadık silah müşterisinin Kaşıkçı olayı nedeniyle karşılaşılabileceği olası yaptırımlara karşı ise ABD'nin elinde petrol fiyatlarını yükseltme kozu bulunuyor. Önümüzdeki ay İran'a yönelik ambargonun ikinci ayağının başlamasıyla, bu ülkeden alınacak petrolün sıfırlanması, fiyatların artışına neden olabilecektir. Bu da, Kaşıkçı olayı bağlamında Suudi Arabistan'ın petrol kozunu işlevsel hale getirirken bir diğer petrol ihracatçısı Rusya'nın da elini güçlendirecek.

Kaşıkçı olayının bütününde, cinayete ev sahipliği yapma dışında, elde ettiği bulguları, -gerçeğe ulaşma amacıyla değil- pazarlık kapısını açık tutmak için resmi olmayan yollardan "azar azar" sızdıran Türkiye ise bu karanlık olaydan da bir dizi çıkar devşirme peşinde. Bu çıkarların siyasi ayağını, Kaşıkçı cinayeti üzerinden yıpratacağı Suudi yönetimi dolayısıyla, sünni dünyanın liderliği oluştururken daha acil olanının ekonomik beklentiler olacağı ortada. Keza dinlemeler yoluyla elde edilen bulguların sızdırılma yöntemi ve Suudi yönetimini değil kişileri hedef alan düşük tonlu açıklamalar "ekonomik krize deva" Suudi sermaye akışı beklentisine dönük.

Gerek Türkiye'nin, gerek ABD'nin mevcut Suudi yönetiminin bölgesel çıkarlarını çok da sarsmayacak bu beklentilerinin, yaklaşık bir aydır gündemde olan Kaşıkçı olayını zamanla soğumaya bırakması muhtemel. Devletlerin "insan hakları, basın özgürlüğü" konularındaki sicili düşünüldüğünde, Kaşıkçı duyarlılığının da "bir yere kadar" olduğu gerçeği karşımıza çıkıyor. Tüm bu karanlık ve girift ilişkilerin yol açtığı Kaşıkçı cinayetinin tozu dumanı dağıldığında ise, üç yıldır aynı Suudi yönetiminin sürdürdüğü Yemen'deki savaşa dair tek kelime etmek şöyle dursun, ateşe odun taşıyan devletlerin ve şirketlerin ikiyüzlülüğü baki kalıyor.

Karanlıkta Uyananlar

Ece Uzun

eceuzun@meydangazetesi.org

Şu sözü duymayanımız yoktur: "karanlık günlerden geçiyoruz." Ya bir bakanın ağzından ya bir patronun ya da bir köşe yazarından, mutlaka işitmişizdir. Yalnızca eğitim sisteminde yapılan değişiklikler sonrası ya da döviz kurlarının alıp başını gitmesi ile ilgili de değil, avrupa kupalarından elendiğimizde ya da turizmin bir türlü canlanamamasında da mutlaka bir ilgili ya da yetkili çıkıp bu meşhur cümleyi kullanmıştır. Kimi zaman bu değerlendirmeye katılıyoruzdur. Kimi zaman da katılmıyor, aksini düşünüyoruzdur. Ama son yıllarda bir olay var ki, hiç itirazsız, hiç amasız, gerçekten de "karanlık günlerden geçiyoruz"un resmidir!

Telefonumuzun alarmı ya da kurmalı saatimiz çalar, uyandırır bizi. Güne başlayacağız birazdan. Belki hızlı bir kahvaltı, belki açtığımız televizyondan günün ilk gelişmelerini takip, ama mutlaka evdekilerle günaydınlaşma. Bizim gibi işe ya da okula gitmek için erken kalkanlara iyi sabahlar, günaydın demek içimizi ısıtır, günümüzün daha aydınlık geçmesini sağlar. Öyle değil mi? Fakat kapıdan dışarı çıkma anı geldiğinde, sokağa ilk adımımızı attığımızda günü göremeyiz, aydınlığı hele hiç. Zifiri karanlıktır, sokak lambaları aydınlatmaya çalışsa da sokakta göz gözü görmemektedir. Böylece çıkarız evden. Gün bir türlü aydınlanmaz.

Karanlık gün bir türlü bitmez. İşimize, okulumuza karanlık günlerden geçerek gideriz!

Tam da yıllar önce siyah-beyaz olarak çekilen, senaryosunu Vedat Türkali'nin yazdığı "Karanlıkta Uyananlar" filminde gibiyiz. Film adını, bir boya fabrikasında çalışan işçilerin işe gitmek için sabahın erken vaktinde, zifiri karanlıkta uyanmalarından alıyor.

OHAL sonrası yürürlüğe konulan bir uygulamayla artık hepimiz "Karanlıkta Uyananlar" misali, karanlıkta uyanıyoruz. Bu uygulamanın adı: sürekli yaz saati uygulaması. Belirtilen amaç ise güneş ışınlarından daha fazla yararlanma ve enerjiden tasarruf. Tabii güneşi görebilirden!

Tasarruf kısmı ise net değil. Bu konuda bir tek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın bir açıklaması var. Buna göre yaz saati uygulaması ile %1.95 tasarruf sağlamış. Bu, rakam olarak 538 ile 801 milyon lira demek oluyormuş ve böylece 2 milyon dolarlık potansiyel yatırıma gerek kalmamış. Daha da güzeli, elektrikte yüksek fiyat riski azalmış. Yanlış anlaşılmasın, bakanlık böyle diyor. Davul da tokmak da kendi elinde olunca "elektriğe zam riski azaldı" demek kolay.

Evlerimize, işyerlerimize gelen elektrik faturaları ise hiç de bakanla aynı fikirde değiller. Her dönem birim fiyatı muhakkak önceki dönemden yükselmiş olarak çıkıyor karşımıza faturalar. Elektrik çarpıyor, faturaları bir kez daha çarpıyor.

Bakanlık, sürekli yaz saati uygulamasının psikolojik açıdan da olumlu olduğunu söylüyor. Bu konuda İTÜ'ye bir araştırma yaptırmış sözüm ona. Bu araştırmaya göre gelen faturalara sinirlenmiyormuşuz, bir de sabahın köründe yollara dökülmemizden dolayı psikolojik olarak mutlu da oluyormuşuz. Öyle diyorlar. Sürekli yaz saati uygulaması biyo-ritmimize de uygunmuş. Yıl içinde yaz ve kış saatlerinin önceki gibi dönüşümlü olarak uygulanması kısa ve uzun vadede zihinsel ve fiziksel rahatsızlıklara maruz kalmamıza neden oluyormuş.

Oysa karanlıkta yola çıkmak güvensizlik, tedirginlik ve büyük oranda da mutsuzluk hissi yaratıyor. Ayrıca uykunun sağlıklı gerçekleşebilmesi için uyku hormonunun düzenli salgılanması gerekir. Melatonin hormonunun salgılanmasıyla gerçekleşen uyku, güneş ışınlarının kendini göstermesiyle birlikte gittikçe azalarak uyanmayı sağlar. Uyku hormonu, karanlıkta uyanmak nedeniyle biyolojik ritmi, bunun so-

nucunda ise tüm bedeni olumsuz etkiler.

Demin bilerek söz etmedim. Ama şimdi sırası geldi. Karanlıkta Uyananlar filminin adının asıl anlamını veren şey, filmin geçtiği boya fabrikasında çalışma koşullarından şikayetçi olan işçilerin grev kararı vermeleri ve adaletsizliklere karşı mücadele başlatmaları. Türkali ve filmin yönetmeni Ertem Göreç'in filme bu adı, işçilerin artık ne patronun ne de işçilere yakın gibi görünen patronun oğlunun yalanlarına inanmama noktasına geldiklerine, yani bu konuda farkındalıklarının gelişmiş olmasına işaret etmek için seçtiklerine şüphe yok. Onlara göre hakları ve kendi yaşamları için mücadele eden işçiler karanlıktan sıyrılmaya başlamış, tabiri caizse, karanlıkta uyanmaya başlamışlardır.

Peki bir yandan "tasarruf ediyoruz böylece elektriğe de zam gelmeyecek" sözlerini işiten ama her ay zamla faturalarla karşılaşan, bir yandan da sürekli "yaz saati psikolojimize daha uygun" dense de zifiri karanlıkta yola çıkmaktan dolayı sürekli gergin ve sinirli olan bizler aldatıldığımızın, sömürüldüğümüzün ne zaman farkına varacağız, ne zaman bu kirli ve karanlık yalanların etkisinden sıyrılmacağız ve ne zaman "Karanlıkta Uyananlar" gibi uyanacağız?

ÜRETİCİDEN TÜKETİCİYE ARACILARIN SÖMÜRÜSÜ

ÜRÜNLER	ÜRETİCİ	HAL	PAZAR	MARKET	HAL/ÜRETİCİ	PAZAR/ÜRETİCİ	MARKET/ÜRETİCİ
	Kilogram Fiyatı	Kilogram Fiyatı	Kilogram Fiyatı	Kilogram Fiyatı	Fiyat Farkı (%)	Fiyat Farkı (%)	Fiyat Farkı (%)
ELMA	1,31	3,06	3,33	5,21	133,59	154,45	297,91
NOHUT	2,94	5,00	9,86	11,02	70,07	235,46	274,72
DOMATES	1,58	2,10	2,83	4,08	32,63	78,95	157,51
PATATES	1,28	1,73	2,42	3,03	35,69	89,54	137,56
KIRMIZI MERCİMEK	1,89	3,20	6,86	6,97	69,31	263,10	268,93

TZOB'un Temmuz ayına ait üretici-tüketici fiyat raporu

Nergis Şen

nergissen@meydangazetesi.org

Geçtiğimiz haftalarda Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, uzun zamandan beri çok tartışılan ve konuşulan araçlar ve komisyoncularla ilgili beklenmedik bir çıkış yaptı. Albayrak "yeni hal yasası" adı altında araçlar ile komisyoncuların sayısının azaltılacağını, ürünlerin makul bir fiyata çekileceğini, ürünlerin kalitelerinin arttırılacağını açıkladı.

Bu açıklamanın iki nedeni olabilir. Birincisi yine bir seçim öncesinde tabii ekonomik krizin çok da uzak olmadığı bu dönemde böyle açıklamalarda bulunarak insanların içine su ser-

mektir. Bir diğeri de, üretici tüketici arasındaki komisyoncu zincirini kimi büyük şirketlere devrederek şeffaflık söylemi altında kapitalistlere peşkeş çekmektir.

Peki, üreticiden çıkıp tüketiciye ulaşana dek ürünlerdeki fiyatların dengesizliği bu kadar aşıkarken, yapılması düşünülen bu müdahaleler var olan gerçekliği değiştirebilir mi? Arada kapitalistler ve devlet oldukça, elbette hayır!

Pazara, markete ya da manava gittiğimizde meyve sebzelerin üzerin-

de yazan fiyatlar adeta cep yakıyor. Fakat öte yandan bu meyve ve sebzeleri üretenler hiçbir şey kazanamadıklarını söylüyor. Peki sizce bunda bir çelişki yok mu? Üretim maliyetleri ortada, satış fiyatları ortada. Bu durumda üreticinin kazanması hatta ve hatta zengin olması gerekmiyor mu? Fakat kazın ayağı öyle değil.

Burada gözden kaçan önemli bir faktör var. Hatta bir değil, birden çok fazla faktör var. İşte o faktörler dediğimiz şey, araçlar ya da komisyonculardır. İşte bu araçlar, hem tüketicinin çok daha ucuza alabileceği

gıdalara astronomik rakamlar ödenmesine hem de üreticinin "yeter artık bu sene de mahsul elimizde kaldı." diyerek tonlarca meyve ve sebze kamyonlarla sokağa dökmesine sebep oluyor.

Elimizdeki tabloya baktığımızda ortada zarar eden iki tarafın olduğu çok açık. İşte iki tarafın zararını topladığımız zaman ortaya çıkan rakam ise araçların karını gösteriyor. Peki kim bu araçlar? Neden bir ürün tarladan markete gelene kadar bu denli zamlanıyor? Bu süreç nasıl geliyor? Şimdi bu süreçlere şöyle bir bakalım.

Üretici ve Tüketici Arasındaki Zincirler

Çiftçiler farklı üretim şekilleriyle ürünlerini üretirken bizler bu üretim koşullarının bilgisine ulaşmadan neyin tam olarak nereden geldiğini, nasıl üretildiğini bilmeden bu ürünleri alıyoruz ve tüketiyoruz. Soframıza gelmeden önce tarladan çıkan bir meyve veya sebze -üretici ve tüketiciyi dışarıda bırakırsak- en az altı tane aracının elinden geçiyor. İsterseniz bu aracı zincirine sırasıyla bir bakalım. Meyve veya sebze üreticiden çıktıktan sonra; ilk olarak tüccar tarafından alınıyor. İkinci adımda komisyoncuya ulaştırılıyor. Komisyoncu elindeki ürünü üçüncü aracı olan sevkiyatçıya veriyor. Sevkiyatçı zincirin dördüncü halkası olan nakliyeciyeye, nakliyeciyeye beşinci aracı olan ikinci komisyoncuya ve ikinci komisyoncu ise altıncı ve son araçlar olan pazarlara veya marketlere veriyor.

Bu zincirin her halkasında ürüne, herkes kendi karını ekliyor. Bir de üstüne devletin vergilerini koyduğunuzda, her seferinde ürünün fiyatının üzerine yüzde hesaplamaları ekleniyor. Biraz bunları detaylandırdığımızda da komisyoncu haliyle -biraz kar edebileyim düşüncesiyle- bir miktar eklemelerle fiyatı arttırıyor. Her halci aldığı fiyatın üzerine komisyon bedeli olarak; kendi komisyon bedelinden devlete ödediği %18 oranındaki vergiyi de düşünerek hemen hemen %8 oranında eklemeye yapıyor. Sevkiyatçı; halden aldığı ürünü diğer şehirlerdeki hallerde sattırarak kişi. Sevkiyatçı ürüne bir miktar komisyon ekleyerek başka hallerde ulaştırmak için ürünü nakliyecilere veriyor. Ellere geçen üründe nakliyeciler, kendi kazançları için de bir miktar fiyat arttırma yapıyor. Burada da ürün fiyatına yine eklemeye yapmaya sebep olacak nakliyat bedeli altında %18 denk gelen bir vergi ve mazot parası karşımıza çıkıyor. Ayrıca bir de bu durumların hepsine stopaj ekleniyor. Bu da üreticinin tescilli ürünü üzerinden %2'lik oranında kesilen gelir vergisidir. Eğer ürün tescil edilmezse bu oran %4'e çıkmaktadır. Bu şekilde ürünün bir bölgeden başka bir bölgeye gelene kadar çok fazla halkalara uğramasıyla, üst üste gelen vergi, komisyon ve masraflarla fiyatların sürekli arttığını görüyoruz.

Peki Üreticinin Kazancı Ne?

Üretici elindeki ürününü kendi yaşamını devam ettirebilmek için satışa sunuyor. Tüccarlar üreticiden var olan ürünü alıyor. Tüccar %2 gelir vergisi stopajını ve %1 bağ-kur kesintisini yaptıktan sonra kalan tutarı üreticiye ödüyor. Haliyle üreticinin de aslında bir şey kazanmadığını görmüş oluyoruz.

TZOB (Türkiye Ziraat Odaları Birliği)'nin bu sene temmuz ayında açıkladığı üretici-market fiyatlarında kirazın üreticiden 2 liradan çıkış yaptığını görüyoruz. Kiraz hale geldiğinde 3,33 lira oluyor. Pazarda karşımıza 3,88 liradan çıkan kiraz markette ise 6,48 lira oluyor. Tüm bu aşamaların sonunda, üretilen meyve veya sebzelerin marketlerdeki fiyatlarından %45'inin araçların payına ve %11'inin vergilere gittiğini öğrenince fiyatların nasıl pahalı olduğunu görüyoruz.

Hal böyle olunca da elimizde bir kilo olan domatesin üçte birini devlet, üçte birini ise araçlar alıyor. Ee geri kalan kısmı ise biz şehirde domates bekleyenlerle üretici paylaşmış oluyor. Aslında bu, şu anlama geliyor: Akşam kurduğumuz sofraya tam oturmak üzereyken ve sofrada leziz bir menemen bizi beklerken ansızın kapı çalıyor. Kapıyı açıyorsunuz, bir bakıyorsunuz ki karşınızda iki kişi... Biri devlet diğeri aracı. "Ooo biz de çok acıkmıştık." diye teklifsizce kapıdan içeri giriveriyorlar. Sen masaya oturmaya fırsat bulamadan ekmeği banıp banıp menemenin çoğunu bitiriyorlar. Onlar evden ayrılırken sofrada kırıntılarla, sen ve kapıda bekleyen üretici hüznü ve aç bir geceye buruk bir merhaba diyorsunuz.

Ürünün her halkasındaki kişiler bu durumun çok normal olduğunu, kendilerinin zaten çok az kazandığını söyleseler de bizlerin cebinden çıkan tutarın kat kat arttığının, üreticinin ise bir şey kazanmadığı gerçeğinin üstünü hiçbir şey örtmüyor.

Aslında Biz Ne Yiyoruz?

"Çiftçinin farklı üretim şekilleri" diyerek yazıya başlamıştım. Şimdi bu üretim şekillerini ve aslında bu kadar pahalı ne yediğimize bakalım. Yaşadığımız topraklarda çiftçiler genellikle iki farklı şekilde üretim yapmaktadırlar; modern tarım ve geleneksel tarım. Modern tarım; yapay gübrelerin, ilaçların, makinelerin kullanıldığı ve genetiğiyle oynanmış yada hibrit (melez) tohumlarla üretimin yapıldığı tarım yöntemidir. Geleneksel tarım ise bunların (gübre, ilaçlama, makina vs.) çok az kullanıldığı ya da hiç kullanılmadığı ve genellikle "atalık tohumlar"ın kullanıldığı bir tarım yöntemidir.

Tüccarlar genellikle ürünü ucuza alabilmek adına modern tarım yöntemiyle elde edilmiş ürünleri tercih etmektedirler. Fakat bu ürünlerin pahalı olmasının yanında besin değeri açısından da hiçbir değeri bulunmamaktadır.

Geleneksel tarımın ise aşamaları hem emek hem de maliyet olarak daha fazla olduğundan tüccarlar bu yöntemle üretilen ürünleri, satılmaları pek mümkün olmadığından tercih etmiyorlar. Tabi bu arada geleneksel tarım yöntemi de adına "organik, ekolojik, doğal" denilerek kendi piyasasını yaratmış bulunmaktadır. Ekolojik pazarlarda veya marketlerin organik reyollarından bu ürünlere ulaşmak artık çok kolay. Ancak günümüzde bizler modern tarım yöntemiyle üretilmiş ürünleri zaten yüksek rakamlara alırken geleneksel tarım yöntemiyle üretilmiş ürünleri bu ekolojik pazarlarda veya organik reyollarından çok daha fahiş fiyatlara alıyoruz.

Hem Sağlıklı Hem Ucuz Gıda Mümkün Mü?

Bu sorunun cevabı ise elbette mümkün olmalıdır. Çünkü bunu mümkün kılmak isteyen birçok üretici ve birçok tüketici var. Araçları ortadan kaldırarak geleneksel tarım yöntemini benimseyen üreticilerin ürünlerini ise, bu ürünleri karşılıksız bir şekilde tüketiciyle buluşturan kolektifler, gıda toplulukları ve kooperatiflerde bulabiliriz. Üstelik herhangi bir aracının olmadığı doğrudan üreticinin ve tüketicinin arasındaki ilişkisi üzerine kurulu bu sistemlerde "yedikle-rimiz gerçekten ne" sorusunun cevabı "temiz, sağlıklı ve güvenilir" olacaktır. Bahsettiğim bu sistematiği benimsemeyen üretici ya da tüketici köylü ya da kentli kurnazları da yok değil. Ancak birakalım onlar kendi kurnazlıklarının peşinde birbirlerini yesinler. Ben samimiyeti ve doğruluğu benimseyenlerden bahsediyorum.

Bu tarz bir kolektif, gıda topluluğu yada kooperatifin amacı; geleneksel tarım yöntemiyle üretilen meyve ve sebzelerin, üreticiden doğrudan, hiçbir kar amacı gütmeyen tüketiciye ulaştırmaktır. Ürünün üretiminden, dağıtımına ve tüketimine kadar gerçekleşen sürecin tamamında üretici ve tüketici başta olmak üzere tüm ilgili kesimlerin sözünü söyleyebileceği ve inisiyatif olabileceği yolları geliştirmektir. Tüketici istediği zaman üretim alanlarını ziyaret edebilir hatta üretimin bir parçası olabilir. Bu tarz bir sistemde daha fazla üreticiyle tanışarak, yeni bileşenleri ile beraber var olan ihtiyaçların doğrultusunda üretimin ne kadar gerçekleşebileceğini zamanla üretici ve tüketici birlikte karar verebilirler. Bu şekilde, araçlar vasıtasıyla aldığımız güvensiz ürünlerin yerine hem üreticisini tanıdığımız hem üretim koşullarını bildiğimiz hem de daha da ucuza aldığımız güvenilir gıdaya ulaşmak mümkün hale gelmektedir.

Nice aracısız yaşama, nice güvenilir ürünlere, nice kolektif ve kooperatiflere...

Meydan gazetesinin bu sayısı ile beraber ekoloji sayfalarında yeni bir bölüm başlatıyoruz. Bu bölümde ekoloji, alternatif tarım yöntemleri, kolektif ve kooperatiflerle ilgili bir kavramı ele alıp kendi perspektifimiz doğrultusunda tanımlayacağız.

ORGANİK

Etimolojisi

Organik kabaca organ ile alakalı, işleyen bir bütünün bir parçasıyla alakalı anlamına gelmektedir. Organik kelimesinin kökeninde işleyen bir bütünün bir parçasını ifade etmek için kullanılan "organ" vardır. Yani organik derken bütünü ifade eden tüm bileşenlerin arasındaki ilişki ile ilgili olan kastedilir. Anatomik bir kelime olmanın ötesinde toplumsal bir kelimedir, İngilizce'deki "organise" kelimesi Türkçe'de örgütlenmek, "organisation" ise örgüt manasına gelir.

Kavram ilk defa 1500'lü yıllarda kullanılmış olup Latince "organicus", Grekçe "organikos" kelimelerinden gelir. 1940'lı yıllara gelindiğinde kavram artık "gübre ve ilaç kullanılmayan tarım"ı ifade etmek için kullanılmaya başlar.

Tarımda Kullanımı

Özellikle sanayi devrimi sonrasında kapitalizmin yarattığı kirlilik tüm yaşamı tehdit etmeye başlamıştır. Bu kirlilik bir yandan canlıları doğrudan etkilerken diğer yandan canlıların besin kaynaklarını zehirliyordur. Aynı zamanda bilim ve teknolojiye kimi gelişmeler tarıma da sirayet ediyor, verimliliği arttırmak için kimyasal gübreler ve ilaçların kullanımı günbegün artıyordu.

1920'li yıllarda Avrupa ve Amerika'da endüstrileşmiş tarıma karşı bir hareket olarak başlayan organik tarımda kimyasal gübre ve zirai ilaçlar kullanılmadığı gibi bitki olabildiğince kendi koşullarında tutulur, bitkinin doğal bir süreçte gelişmesi sağlanır.

Özellikle son yıllarda organik tarım ve organik kelimesi de kapitalizm tarafından oldukça sulandırılmıştır. Endüstriyel tarım yöntemleriyle üretilmiş gıdaların adeta birer zehir olduğu gerçeği ayyuka çıkmışken sertifikası devlet tarafından verilen organik etiketli gıdalar astronomik rakamlara satılmaya başlanmıştır.

Oysa ki organik tarım insanlığın binlerce yıldan beri uygulayageldiği geleneksel tarım yöntemlerinin bir birleşimi ve adından da anlaşılacağı üzere bir olmanın, beraber olmanın, beraberce hareket etmenin pratiğe dö-külmüş şeklidir.

21. YY. Teslimiyet Teorileri ve Pratikleri

Doğa İçin Yetersiz Bakiye

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Merve Arkun

mervearkun@meydangazetesi.org

Geçtiğimiz günlerde Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından yayınlanan bir rapor, iklim değişikliğinin ne boyutta olduğunu bir kez daha hatırlattı bize. Bir kez daha hatırlattı, çünkü buna benzer raporlar farklı zamanlarda yayınlanıyor ve gündemde en azından bir süreliğine de olsa tartışılıyor. 700 sayfalık bu rapor, 6000 bilimsel yayın incelenerek 1000 bilim insanına hazırlatıldı. Bu raporun sansasyonel tarafı, insanlık için son 12 yıla girildiği vurgusuydu. Raporla, eğer böyle devam ederse 2030'a kadar sıcaklığın 1,5°C yükselecek olmasının ve sonucunda küresel iklim değişikliği kaynaklı çok farklı olumsuz sonuçların oluşabilme ihtimali üzerinde duruluyor. Yani ekosistemin geri döndürülemez tahribatı...

İşte böyle bir süreçte, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, *geri dönüşüm* kapsamındaki yeni icadı "Akıllı Geri Dönüşüm Konteynırları"na halka arz etti! Atık pet şişe ve alüminyum içecek kutularını, bu akıllı konteynırlara atan her İstanbulkart kullanıcısının kartına para yükleyecek mekanizma, yükleme sayısı fazla olanlara bedava tiyatro bileti ve indirimli yemek gibi fırsatlarda sunacak!

Enerji israfını ortadan kaldırmak ve *geri dönüşüm* kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla ürettiği bu "dahiyane" projeye İBB, iklim değişikliği noktasında sorumluluğunu yerine getirmiş! İBB özel şirketlerinden İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri A.Ş. tarafından üretilen konteynırlar, bugün isminde ekoloji ve çevre geçen birçok dernek, oluşum, vakıf tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı. İBB çevre dostu ve enerji israfını önleyici bu projesiyle övgü üstüne övgü aldı. Yılın en iyi çevre projesi ödülüne aday oldu!

Ancak burada söz konusu kurum İBB. Ekolojik açıdan değerlendirmek bir kenara, çevre konusunda en ufak bir duyarlılığı bulunmayan, olması da beklenmeyen İBB, bu projeye gerçekte ne hedefliyor?

Ekolojik Talan Denince Akla?

Yeni dönem ve eski dönem fark etmeksizin, başa geçen başkanlar ayırt etmeksizin İBB'nin ekolojiyle arası pek de iyi olmadı! İstanbul'un farklı yerlerinde "çevre düzenlemesi" adı altındaki uygulamalarıyla, yeşil fobisini açık bir şekilde göstermekten imtina etmeyen İBB'nin, çok da uzak olmayan geçmişte yaptıklarına bakarak ekolojiden ne anladığını görebiliriz.

Bugün "doğa"nın tahribatını engellemeye yönelik projeler geliştiren İBB; Cihangir Roma Parkı'ndaki İBB Sosyal Tesis İnşaatı'ndan Maçka Parkı Tüneli projesine; Aşıyan Parkı'na yapılması planlanan füniküler inşaatından Validebağ Korusu'nun imara açılmasına birçok projenin planlayıcısı ve yeşil alanın yıkıcısı konumunda.

2017'de Fenerbahçe sahilini, kendi özel şirketlerine peşkeş çekeceği sosyal tesisler açarak talan etme projesi, 2016'da başlayan yankıları hala süren ve "ÇED gerekli değildir" kararı verilen Kabataş Martı Projesi, 2018'de Kuzguncuk Mahallesi'ni kentsel dönüşüm alanı ilan eden proje, yine 2018'de Küçükçekmece Gölü'nün etrafında 240 futbol sahası büyüklüğünde alanın imara açılmasını öngören proje... Bunlar, İstanbul'da ekolojik talan denildiğinde akla ilk olarak İBB'yi getiren projelerden sadece birkaçı.

Bu projelerle hedeflenen sadece "iş yapan" belediye imajı değil tabi ki. İBB bünyesindeki şirket-

ler aracılığıyla doğanın talanı projelerinden yakın akraba ve eş, dost kayırmacılığını da hedefliyor. İstanbul'un dört bir yanını delik deşik eden Metro İstanbul A.Ş., İstanbul'un herhangi bir yerini imara açmak noktasında İBB'nin hiçbir sıkıntı çıkarmadığı -İstanbul'un TOKİ'si- KİPTAŞ, ormanlık arazilerden kırılarak genişletilen yolları yapan İsfalt, İstanbul'daki içme suyunu şişelemede tekel haline gelecek Hamidiye A.Ş... Kurucuları, mütevelli heyetleri, dağıtım şirketleriyle devlet hazinesinden ayrılan payları hukuka uygun bir şekilde hesaplarına geçiriyor.

Pendik Sahili'nde 603 bin metrekarelik 3 yapay ada için dolgu çalışmaları; onbinlerce ağaç kesilerek Belgrad Ormanı'nın içinden demiryolunun geçirileceği düzenlemeler; ÇED raporuna gerek görülmeden, 4,5 km deniz içerisine girilerek inşa edilen ve inşaat süresince dolgu malzemesi olarak inşaat ve hafriyat atıklarının kullanıldığı Maltepe ve Yenikapı Sahil alanları İBB'nin doğaya etkisinin ne olduğunu unutanlar için ufak bir hatırlatma.

Özellikle son birkaç aydır işçilere yönelik katliam, sömürü ve sağlıksız çalışma koşullarıyla gündeme gelen 3. Havalimanı; aynı hat üzerinde 3. Köprü ve Kuzey Marmara Otoyolu ile Kuzey Ormanları'na yönelik katliam projelerindeki belirgin rolü İBB'nin gözden kaçmasına izin vermiyor. Sözde ulaşım sorunları, trafik vb. sorunları ortadan kaldırmak üzere gerçekleştirilen tüm bu projeler, İstanbul'un son oksijen kaynağı konumunda bulunan Kuzey Ormanları'nın, orada yaşayan birçok varlığın ve İstanbul'un son tarım alanlarının katledilmesini, yeni yapı alanlarına döndürülmesini hedefliyor.

İBB'nin ekolojik talanları sadece yeşil alanların katledilmesi, denizin doldurulmasıyla sınırlı değil. İki sene önce yoğun bir şekilde gündeme gelen Sarıyer Kısırkaya'daki hayvan toplama merkezinde gerçekleşen hayvan kısırlaştırma ve katliamları bu ekolojik yıkımın farklı boyutlarını gözler önüne seriyor.

Rant ve yağma denilince İstanbul'da ilk akla gelen yıkım ve buna karşı çıkış 2013 yılında Taksim Gezi Parkı'nda gerçekleşen büyük isyandı. İBB bu sürecin baş yıkıcı aktörlerinden birisiydi. O dönemin "gezici"leri olup da şimdi İBB'nin yaratıcı projelerini ayakta alkışlayanlara hatırlatalım; Taksim Gezi İsyanı'nın 4. yıl dönümünde de yağma ve rant için İBB elinden geleni ardına koymadı. Koruma Kurulu Beyoğlu'nda İBB tarafından yetkisiz bırakıldı. Yani Gezi Parkı'nı AVM'ye dönüştürecek proje, İBB eliyle gerçekleştirildi.

Doğa Talanının Yeni Adı; Çevre Yönetimi

Kapitalist sistem içerisindeki her meselede olduğu gibi, yaratılan olumsuzluklar görünmez kılınmak amacıyla farklı terimlerle yeniden ifade edilir. İnsanları yaşadıkları yerden edip evleri yıkacak mısınız, bunun ismi *yerinden dönüşüm*; yeşil alan talan edilip yerine kar amaçlı bir tesis mi kurulacak, bunun ismi *çevre düzenlemesi*...

Özellikle kamu yönetiminde çevreci ya da ekoloji temelli eleştiriler-

den kaçınmak için sık kullanılan bir kavram da *çevre yönetimi*. Çevre yönetimi; çevre koruma, atık maddeleri değerlendirme, peyzaj, alternatif enerji kaynakları üretimi gibi birçok alana odaklanan bir yönetim organizasyonudur. *Çevre yönetimi* adı altında bir yandan ekolojik talan yapılırken bir yandan da bu talandan kar elde edilir.

Farklı coğrafyalarda bu işi yerel yönetimler "Çevre Yönetimi" şirketlerine verebildiği gibi, kendileri de bu iş için şirketler kurabiliyor. Onlardan birisi İBB. Çevre hizmetleri adı altında açtığı dört şirketle, kısa ve uzun dönemli projeler devlet korumasında gerçekleştiriliyor, bir yandan da bu şirketlerin ilişkili olduğu "büyük aile" zenginleştiriliyor. Tam bir kazan-kazan durumu.

İBB'nin "çevre" hizmetleri; İGDAŞ, İstanbul Enerji, Ağaç A.Ş., İSTAÇ gibi kendi şirketlerine emanet. Bu kapsamda, yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi, RES, HES, JES, güneş enerjisi üretimi, petrol ve gaz alımı, atık maddeleri değerlendirme, peyzaj ve çevre düzenlemesi gibi

başlıklarda etkinlikler öngörülüyor. 2014 tarihli bir istatistikle, sadece çevre düzenlemesine İBB'nin, 2010-14 yılları arasında 313 Milyon lira harcadığı ortaya çıkmıştı. Peyzaj bütçesi katlanarak artıyor.

Geri Dönüşüm Doğanın Tahribatını Engelleme Yöntemi Değil, Kapitalizmin Bir Sektörüdür

Açıkça vurgulamakta yarar var, *geri dönüşüm* kapitalist sistem içerisinde büyük bir sektör. İBB de bu durumun farkında ki, sadece bu alanda etkinlik göstermesi için İSTAÇ gibi bir şirketi var. Yeşil pohpohlanmalar dışında, İBB'nin akıllı konteynırları ile doğa temelli bir proje amaçladığını düşünmek en basit tabirle saflıktır. İstanbul'da günlük ortalama 17 bin ton evsel atık ortaya çıkıyor. Bu atıklardan sadece 6 bin tonu, İBB'nin çöp toplama ve *geri dönüşüm* merkezlerinden işleniyor. İBB gözünü toplayamadığı 11 bin tona dikmiş durumda. Neden mi? Hem toplama işini yapan İSTAÇ, hem de toplananları değerlendirecek şirketleri aracılığıyla para kazanmak istiyor. Tüm bu parayı kazanırken de modern dünyanın "yeşil trendi"nin gerisinde kalmamış olmak....

Her şeye rağmen, akıllı konteynırların güzel proje olduğunu düşünenler için *geri dönüşümün*, yenilenebilir-sürdürülebilir enerji projelerinin bir parçası olduğunu hatırlatalım. Kapitalizmin sömürsünü daha uzun erimli sürdürebilmek için geliştirdiği çevreci yöntemlerden biri olan *geri dönüşüm*, doğanın ve yaşamın sürdürülebilmesi için öne çıkarılan bir yöntem değildir.

Geri dönüşüm, kullanılanların tekrar tekrar kullanılabilirliği ve hatta yeninin üretimine gerek kalmayacağı yanılsaması oluşturarak vicdanları rahatlatmaya odaklanır. Ancak *geri dönüşüm*, bir malzemenin bir başka malzemeye dönüşmesini sağlar. *Geri dönüşüm*e sokulan pet şişe, kağıt, ambalaj en fazla iki defa gerçekleştirilecek dönüşüm sürecinin sonunda *geri dönüşüm* olmayan kirliliğe sebep olur. *Geri dönüşüm*e sokulan malzemeler daha az ağacın kesilmesine, daha az plastiğin kullanılmasına ya da bunları üretirken kullanılan enerjinin azalmasına yol açmaz. Sonsuz tüketim odaklı kapitalist üretimde, üretimin azalması ya da daha az enerji kullanımı aslında sadece bir hikayedir.

Doğadaki tahribat, kapitalist üretim-tüketim döngüsü ile ilişkilidir. Tüketim odaklı bir işleyişte, ne yenilenebilir ne sürdürülebilir ne de *geri dönüşümlü* bir üretim sürecinden bahsedilebilir. *Geri dönüşüm*, bu döngüyü sahte duyarlılıklar yaratarak meşrulaştırır. Bu sahte duyarlılık, bireyin bu döngüyü sorgulamamasına yol açar. Örneğin, plastik şişeyi *geri dönüşüm*e sokarak çevresini temiz tutan kişi, ne suyun şişelenmesini ne de bu suyu şişelemek için kullanılan plastiğin üretimini umursar. *Geri dönüşüm*e sokulan malzeme ne kadar hızlı gözlerden uzaklaşırsa, sorgulama ihtimali o kadar azalır.

Geri dönüşümde olduğu gibi, kapitalist sistemin içinde yaşamı yok etmeyen hiçbir yöntem yoktur. Çevreci alternatiflerin tamamı, kapitalizmin sürdürülebilmesine odaklanır. İBB'nin sadece son örnekte olduğu gibi "çevre dostu" uygulamaları bunun açık bir ispatıdır. *Geri dönüşüm* ve benzeri alternatif yöntemlere yüzlerini dönenler, bu yöntemlerin şimdilerde neden İBB gibi kurumlarca yürütüldüğünü iyi görmelidir. İBB benzeri devlet kurumlarının da, çevreci görünüşlü şirket ve STK'ların da bu hamleleri, ekoloji için yetersiz bakiyedir. Mesele denizlerin, ormanların, gökyüzünün, ekosistem içerisindeki canlıların, iklimin yani birçok ekolojik denklemin kapitalist üretim-tüketim ilişkileri sebebiyle yok edildiğinin fark edilmesiyle ilgilidir. 2030'dan önce değil, acilen anlamamız gereken şey işte tam da budur.

ANTI POLİTİKA

Hüseyin Civan

hcivan@meydangazetesi.org

Günümüzde şirketler, toplum içerisindeki çalıştırma ve tüketirme potansiyeli olan bireyleri sınıflandırırken X-Y-Z kuşakları tarzı bölümlendirmeler yapmayı verimli görüyor. Kuşakların doğdukları, çocukluklarını ve gençliklerini geçirdikleri dönemler hesaplanarak yapılan bu ayrımlar üzerinden kuşakların ne tüketmeye, nasıl çalışmaya eğilimli oldukları tespit ediliyor. Tabi ki bu veriler, kısa ve uzun erimli olarak kapitalizmin strateji geliştirirken kullandığı veriler.

Bu tarz bir sınıflandırma, benzer bir kaygıyla olmasa da, toplum içerisindeki bireylerin yaşadıkları dönem farklılıkları göz önünde bulundurularak sosyoloji aracılığıyla yapılıyor. Bireyin içerisinde yaşadığı koşulların, bireyi ve onun düşüncelerini nasıl etkilediğine odaklanan bu yöntemle siyasal, ekonomik ya da toplumsal olayların, bireylerin zaman içerisindeki hareketlerini ve eğilimlerini nasıl etkilediği üzerine odaklanılıyor.

X-Y-Z kuşağı tartışmaları, ne kapitalizmin ne de sosyoloji gibi bilimlerin bu denli popüler bir konusu olmadan, yaşadığımız topraklarda sıkça konuşulan kavramlardandı. Kayıp kuşak, apolitik kuşak diye tabir edilen kavramlar, 1980 askeri darbesi sonrası toplumun politizasyonunun yasaklandığı, politikayla ilgilenmemesi için yaptırımların ve kültürel uygulamaların olduğu bir dönemde çocukluğunu, gençliğini geçirmiş ve devletin politikasızlaştırma politikalarından (depolitizasyon) nasibini alan,

apolitik hale gelmiş insanlar için kullanılan kavramlardı.

Tabi ki bu depolitizasyon sürecinin, kapitalizmin tüm dünyada küreselleştirmeye çalıştığı tüketim kültürüyle ilişkisi açıktı. Askeri cuntanın şiddete dayalı uygulamaları karşısında kapitalizmin yarattığı yapay rahatlatma alanlarında nefes alanlar, devlet tarafından politik özne olmayı tercih etmek zorunda bırakıldılar.

Anti

Anti, hangi kelimenin önüne geliyorsa "ona karşı" olma anlamını içerir. Karşıt, zıt, ters gibi anlamlarda kullanılır. Antidemokratik, antikapitalist, antimilitarist, antiemperyalist kavramlarında olduğu gibi.

Apolitiklikten farklı olarak bilinçli bir tercih söz konusudur antipolitiklikte. Siyasete ya da siyasetle ilgili olan şeylere isteyerek karşı olma durumudur. Bu isteği şekillendiren etmenlerle apolitikliğe neden olan etmenler aynı olabilir. Böyle bir durumda, apolitik ve antipolitik arasındaki farklılık flulaşabilir.

Anti-politiklik gibi bir kavramı tartışırken apolitik, depolitik gibi kavramlarla karıştırılma riskini göz önünde bulundurduğumuz gibi "politika"dan ne anlaşıldığı da önemlidir.

Politika denildiğinde akıllara par-

tiler, seçimler, anayasa vs. gelir. Modern devlet son üç yüz elli yılda politika alanını domine etmiş ve devletli bir işleyişin konusu dışındakileri politikanın dışına itmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde antipolitiklik, işleyiş alanı devlet dışında olmayan, devletin belirlediği "politika"ya karşı olmak gibi görülebilir.

Ancak üstünde duracağımız anti-politika kavramı, devletin belirlediği politikaya veya yine onun belirlenimindeki politik alana karşı olmaktan ziyade, devletli alan içerisindeki bir muhalefet tarzıyla ilişkilidir. Böyle düşünüldüğünde anti politika, bir karşıtlık politikasıdır.

Varlığını Karşıtlık Üstünden Anlamlandırmak

Devletli politik alan içinde anti politika, varlığını karşıtlık üstünden anlamlandırmadır. Bir diğerini olumsuzlamak üzerinden kurulan politik öznenin varlığı, olumsuzladığı "şey"le doğrudan ilişkilidir. Çatışma haliymiş gibi görünen bu durum, aslında çatışmadan çok, karşı olan ve karşısında olunanın birlikte varoluşunu garanti altına alır.

İçinde bulunduğumuz coğrafyadaki devletli politikanın tarafları, bu soyut önermeleri somutlaştırmada oldukça işe yarar örneklerdir. Anti politikanın en büyük örneği ana muhalefettir. Siyasi iktidarı elinde bulduranın yaptıklarına ve söylediklerine "anti"lik, devletli politik

alan içerisindeki muhalif olma durumu için yeterlidir. Dolayısıyla CHP aslında Anti-AKP'dir. Politik söylem, konum ve değerler AKP karşıtlığı üstünden şekillendirilir. Bu durum, AKP'yle hemfikir olmayanların temsilcisi olabilmek için oldukça işlevseldir. Oluşturulan politik hat, devletli alanın dışına çıkmadan (yani devletli yapıyı sorgulamadan, siyasal iktidarın meşruluğuna odaklanmadan) tamamıyla sadece "karşı olmak için karşı olmak" üzerinden şekillendirilir. Popülist bir tarz tutturabilmek için anti politika oldukça elverişlidir. Tabi ki, tam tersi de siyasal iktidarı elinde bulduran için geçerlidir. AKP'nin popülist stratejilerinin başında anti-Kemalizm gelir. Modern politik sistemde, partiler politik plan ve stratejilerinden dolayı bu denli desteklenmezler; aslında daha çok diğerlerine karşı olmaları üstünden destek alırlar. Yani popülizmle anti politika doğrudan ilişkilidir.

Bu durum, sadece bu coğrafyaya özel bir durum da değildir. ABD'de Cumhuriyetçiler - Demokratlar, İngiltere'de Muhafazakar Parti-İşçi Partisi vs. anti politikanın farklı tezahürleridir. Bu durum iki parti arasında belirginleşebildiği gibi, yaşadığımız coğrafyada son üç yıllık süreçte olduğu gibi ittifak üzerinden gerçekleşen kamplaşmalarla da şekillenebilir.

Karşıtlığı Mücadeleden Arındırmak

Bu haliyle düşünüldüğünde anti

politikanın tek etkisinin bu farklı kutupların birbirini beslediği bir sistem oluşturması gibi görülebilir. Durumun diğer etkilerini düşünmek için Ekim ayı sonunda gerçekleşen 3. Havalimanı açılışı süreci önemli bir örnektir.

3. Havalimanı proje aşamasından inşaat sürecinde yaşananlara varıncaya kadar muhalefetin önemli gündemlerinden birisi oldu. İnşaat sürecince gerçekleşen işçi cinayetleri, işçilerin çalıştığı koşullar; projenin kendisinin Kuzey Ormanları'nın katledilmesine yol açacak ekolojik bir felaket olması vb. durumlar muhalefetin karşı çıkma nedenleri arasındaydı. Ekolojik tahribata yönelik eylemler de, işçilerin içinde buldukları koşulları protesto eden eylemler de devlet tarafından şiddetli bir şekilde bastırıldı. Yani devlet, her karşıtıktan mutlu değil!

Son birkaç güne damgasını vuran havalimanının isminin ne olacağı tartışması, anti politikanın ne olduğunu görmek açısından çok önemli. Havalimanına ilişkin tüm olumsuzluklar, son birkaç günde isminin ne olacağı tartışmalarına indirgenmiş, daha önce yaşanan tüm olumsuzluklar gölgede kalmıştır. İsmi Atatürk olmasını isteyen Anti-AKP muhalifler ile isminin Atatürk olmasını istemeyen Anti-Kemalist cenah arasındaki bu "yapay" zıtlık, gerçekten muhalefet edilmesi gerekenleri unutturmuş, meseleyi yine devletli bir düzleme çekmiştir.

Anti politika, işte tam da bunu yapar; mücadeleden arındırılmış bir karşıtlık yaratarak politizasyonu yönlendirir. Sahte muhalefetle, muhalefet yapıyormuş hissiyatı yaratır. Eylemsizliği ve toplumsal olmayan bir muhalefeti yaygınlaştırır. Anti söylemler üretir, ancak gerçekçi toplumsal ve yaşamsal modeller örgütlemeye çalışmaz. Gerçek bir karşıtlık, tüm devletli politik alanı karşısına alacağı için ve bu da anti politikanın kendi kendini hedef alması olacağı için anti politika bunu yapmaz; sürekli bir şekilde hedef şaşırtır ve sorunun kaynağını görünmez kılar.

Anarşizm Karşısında Olduğunu Yıkar ve Savunduğunu Yaratır

Anarşizm anti politika değildir. Çünkü anarşizm, karşısına öncelikle devleti ve bu devletli politik alanı alır. Devlet gibi iktidarlı mekanizmalara karşı olması da, iktidarlı ilişkilere karşı olması da antagonist yapıyla alakalı değil, kurmaya/inşa etmeye çalıştığı yaşamsal ve politik düzenle ilişkilidir.

Anarşizmin karşısında durduğu tüm mekanizma ve ilişkiler, anarşist düşüncenin ve eylemin varlığını yadsır. Bu şu demektir; anarşizm varsa iktidar yoktur, iktidar varsa anarşizm yoktur. Bu tarz bir karşıtlık, birlikte ve uyum içerisinde var olmayı hedeflemez. Politik varlıklarını birbirleriyle ilişkilendirmez.

Anarşizm elbette içerisinde bir karşı çıkışı barındırır. Ancak karşı çıkmakla yetinmeyi savunmaz. Nedensiz bir karşı çıkışı da "her şeye karşı" oluşu da ideolojinin bir parçası saymaz. Anarşizm salt karşı olmanın, muhalefet etmek için muhalefet etmenin ideolojisi değildir.

İktidarlı ilişkileri, mülkiyete ve otoriteye dayalı mekanizmaları yok etmeyi tasarlar. Bunun yanında paylaşma ve dayanışmayı; iktidarsız ilişkilerle oluşturulmuş toplumsal bir yapıyı; mülkiyetin olmadığı, sömürsüz, ihtiyaç temelli bir ekonomiyi; merkezsiz ve federe bir yapıya sahip siyasal örgütlenmeyi savunur. Bunu şimdiden yaratmak için yöntemler oluşturur.

Karşı olmak, karşı olduğu şeyi yıkmak ve yerine tahayyülünü kurduğu bir yaşamı yaratmak... Anarşizmin anti politikadan farkı bu. Devletli politikanın muhalefetinin de, bu muhalefeti yapmayı maharet sananların da ya da anarşizmi anti politikacılıkla karıştıranların da iyice anlaması gereken fark bu!

ANTI İNSAN

Mercan Doğan

mdogan@meydangazetesi.org

Her zamanki köşenizde

Her zamanki barınızın

Önünüzde viski ve havuç

Ve bir eliniz çenenizde

Kaşınız hafifçe yukarıda

Bakışlarınız ne kadar bilgiç

Hiçbir şey üretmeden

Sadece eleştirirsiniz

Yarım Porsiyon Aydınlik / Cem Karaca

Yunanca'dan Türkçe'ye geçen anti sözcüğünün anlamı "karşıt, zıt, ters" olduğu için "anti insan"dan "insana karşı olan" gibi bir anlam çıkarılmasın. Kastedilen mizantropist insan gibi insanlardan nefret eden insan değil; kendisini anti olmaktan yani birilerinin ya da bir şeylerin karşısında olmaktan var eden insandır, her şeyin karşısında olan insandır.

Gündelik işleyişten en basit örnek; "Bu bardağın yeri burası değil!" insanıdır. Bardağın neden orada olduğunu sormaz. Bardağı kimin ne zaman oraya koyduğunu sormaz. Bardağın nerede olması gerektiğini söylemez. Bardağı alıp asıl yerine koymak mı? Hele bunu asla yapmaz.

Her Şeyi Eleştirmenin Dayanılmaz Hafifliği

Konu ne olursa olsun fark etmez, yaklaşımı sadece bahse konu olan şeyi eleştirmek olan insanlar... Hepimizin çevresinde vardır o anti insanlardan. Hiç kimseyi anlamaya ya da hiçbir şeyi tanımaya çalışmadan her şeyi ve herkesi sınıflandırır. Her şey eksik ya da yanlıştır onlar için, beğenmezler. Eksiklik ya da yanlılık da en büyük kabahatlerdir; bu kabahatler eleştirilmelidir. Öyle bir eleştiri ki sadece eleştirmiş olmak için yapılmıştır. En ufak bir kabahatini yüzünüze vurmak için pusuda beklerler. Ve çoğu zaman, bahsi geçen şeyin nasıl yapılması ya da nasıl olması gerektiğini bilmezler ama kendileri yapsalardı sonucun mükemmel olacağını iddia ederler.

Düzeltilmek gibi bir kaygısı yoktur eleştirilerinin, sadece karşısındakinin ne kadar yanlışı olduğunu gösterir. Karşı olduğu şeyi değiştirmek gibi bir derdi olmadığı için yaptığı şey çoğu zaman vicdanını rahatlatmaktır. Vicdanı rahat olduğu sürece her şeyi eleştirebilir.

Bir şeylerin karşısında olmak, başka bir şeylerin yanında olmaya denk düşer aslında, yani eleştiri yapabilmek için bireyin bir dayanağının olması gerekir. Dayanak noktası da yanında olunan şeydir. Yanlışı ayyuka çıkaran bireyin bir doğrusu, sahteyi ifşa eden bir gerçeği vardır; eleştirinin temellendirildiği bir referans noktası...

Hiçbir Şey Yanlısı Olmanın Rahatlığı

Anti insanın eleştirilerini dayandırdığı bir referans noktası yoktur. Sorun olan da zaten bir şeylere karşı olmak değil, karşı olarak eleştirmek ancak bu eleştirileri hiçbir referans noktasına dayandırmamaktır; yani sadece karşı olmaktır. Çözüm bulmaktan, alternatif yaratmaktan olabildiğine kaçınmaktır. Anti insan bundan kaçınır, aksi takdirde sorumluluk almaması gerekecektir.

Hiçbir şey yanlısı olmadan bir şeylerin karşı olmanın rahatlığı dururken neden omzuna yük alacaktır ki? Yük taşımaya üşendiği ya da taşıyamamaktan korktuğu için bulaşmaz bu işlere, koymaz elini taşın altına. Sadece eleştirir. Ayrıca konu asla kendi eksikliklerinden açılın istemez, es kaza açılırsa kesinlikle özeleştiriye reddeder. Haksız olamaz, her şeyin doğrusunu o bilir.

Ben Ben Ben

Hiç kimsenin neyin iyi ya da kötü, neyin sahte neyin sahici, neyin illüzyon neyin gerçeklik olduğuna dair fikri önemli değildir anti insan için. Geçerli olan tek şey, gerçekliğin ben merkezli üretimidir.

Anti insan kendi ürettiği gerçeklik içerisinde yaşasa da toplumun dışında kalmak istemez. Bağlı olmak istemez ama bağlantıyı koparmak da istemez. Sorumluluk istemeyen bu bağlantıyı koparmaktan kaçınmasının temel nedeni, eleştirisini dinleyen olmazsa kendisinin de var olamayacağı gerçekliğidir. Bir başka nedeni de, eleştirdiği gidişattan faydalanmak istemesidir. Bir yandan eleştiri üzerinden kendini var edebileceği bir zemin ister, bir yandan da eleştiri yönelttiği gerçeklikten faydalanmayı sürdürmek...

Anti-İnsan Olmak Bir Seçim midir?

Bu sorunun tek bir cevabı yok. Anti insan, sadece eleştiri yapan insandır. Eleştirdiğinin yerine yaratımdan korkar. Bunun toplumsal nedenleri olmadığını söylemek zordur. Pasifize edilmiştir, eleştirdiğini değiştirmekten korkar. Mevcut gidişatı beğenmez de, kendi pozisyonunu muhafaza etmeye çalışır. Eyleminin sorumluluğunu almak istemez, çünkü muhafaza etmeye çalıştığı alanı yitirmeyi istemez. Anti insan, hem huzursuz olup hem de katlanmaktadır.

Onu anti kılan da işte bu huzursuzluktur. Bir şeylerin olumsuzluğunun farkında olmak, bu durumda bir şeyler yapmayı göze alamamak, göze alamadığından dolayı gerçekliği dönüştürmeye yönelik her eylemi lanetlemek.

Kimdir bu anti insan? Sadece çevrene baksan bile bulursun hemen. Seninle aynı safta yer alan ama söylemeyen ve eylemeyen var ya hani, senin de her söylemine ve eylemine karşı olan var ya; işte o!

İktidarın Siyasetçilik Projesi Olarak

ANTI ANTI AKP

Emrah Tekin

emrahtekin@meydangazetesi.org

Yaşadığımız coğrafyada 2002 yılı, başta iç politika olmak üzere pek çok açıdan siyaset mimarisinin neredeyse baştan aşağı güncellenmesinin başladığı yıl olmuştur. AKP'nin 3 Kasım seçimleri sonrası iktidara gelmesi ve zamanla "fabrika ayarlarına" dönmesiyle belirginleşen bu yeni durum, muhalefet saflarında da saf bir AKP karşıtlığı olarak yansımalarını buldu.

AKP öncesi dönemde muhalefetin genellikle iktidarda olan partiye atıfta bulunmadan -doğrudan-sistemin siyasal ve iktisadi erk sahiplerini hedef alan mücadele pratiğiyle tezat oluşturan bu yeni durum, geleneksel siyasi çizgileri birbirine zıt politik çevreleri "karşıtlık" üzerinden bir araya getirdi. Ya da en azından bu potansiyeli barındırdı. Gerek mecliste gerekse seçimler öncesi gündeme gelen ittifak senaryolarında somutlaşan "asgari ortak payda" stratejisi, muhalefetin kendi gücünü ve yapabileceklerini iktidar partisinin gücüne odaklayarak sınırlandırdı. Esas olarak "seçim kazanmak için" kurulmuş bir parti olan AKP'nin "bu uğurda" yaptıklarını ve yapacaklarını unutturdu. Bu "unutkanlık", amacına ulaşma yolunda her

geçen gün "ustalaşan" AKP karşısında, her seçim yeniden ve isteyerek sıkışılan seçim sandığı ve sandığa hapsolan mücadele yöntemleri olarak tezahür etti.

Esas olarak %50'ye karşı %50 olarak formülize edilen mevcut sosyo-politik manzarada iktidar partisi cenahı ise muhalefetin "karşıtlık" stratejisini siyasetçilik olarak tanımladı. Bunu "karşı mahalleden" oy devşirerek var olan dengeyi bozma stratejisi izledi. Kemikleşmiş AKP'li profilinin aksine, bir dönem de olsa muhalefette bulunmuş kişilerle hayata geçirdi. Bu isimler dönem dönem değişkenlik gösterse de geliştirdikleri argüman, muhalefete attıkları "anti-AKP'lilik" kimliği ve bu paralelde getirdikleri siyasetçilik eleştirisi oldu. "Anti-AKP siyasetçiliğiyle" aynı fotoğraf karesinde bulunmak istemeyen, beri yandan da muhalefeti iktidar cenahından eleştiriyor görünmekten kaçınan bu çevreler, muhalefet karşıtı bu pozisyonları için "anti-anti AKP" tanımını -kah açıktan kah dolaylı yoldan-kullandı. Siyaset yapma tarzlarını bu minvalde inşa etti.

Muhafazakar-sağ siyasi terminolojiye uygun bir söylem ve strate-

jiyle, diğer %50'nin safında gedik açma ve "anti-AKP siyaseti eleştirisi" olarak tanımlanabilecek bu projenin öne çıkan isimlerinden biri de eski Marksist Halil Berktaş'dı. Mevcut iktidarı değiştirmeye odaklı muhalefeti Berktaş, bu politikaları paralelinde devrimci değil, "devirmeci muhalefet" olarak tanımladı. Bu rolüyle bir dönem, hasbelkader bulunduğu "devrim" saflarından karşı devrime "hicretinde" iktidar sahiplerine de rüştünü ispatlama yolunda mesafe kat ediyordu. Kabaca, muhalefetin ya da toplumun bir kısmını, "muhalefet karşıtlığı üzerinden" iktidar partisinin politikalarına anjaje olmaya zorlayacak bu projenin hala güncelliğini koruduğunu söylemek mümkün.

Kendisini anti-anti AKP'li olarak tanımlayan Berktaş nezdinde iktidar, asıl olarak bu projeye muhalefeti makul sınırlara çekmeyi ve zamanla "mümkünse" ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Diğer taraftan sokak da "makbul olan ve olmayan" eylem ayrımıyla kriminalize ediliyor. Berktaş'ın "devirmeci muhalefet" söylemiyle ilişkilendirirsek Gezi Parkı eylemlerinden yolsuzluk protestolarına kadar, muhalefetin tüm sokağa çıkış girişimleri hükümeti

devirmeye odaklı ve birbiriyle bağlantılı darbeler bütünü'nün bir parçası olarak lanse ediliyor.

Özellikle 15 Temmuz, Halil Berktaş ve benzerleri gibi siyaset yapma pratiğini büyük oranda bu argümanlara odaklamış "anti-muhalefet" çevreleri için önemli bir "lütuf" ve darbe iddialarını temellendirecek somut bir dayanak oldu. Ancak 15 Temmuz'un ardından ilan edilen OHAL sonrası yapılan ve genellikle döviz dışında materyalin bulunmadığı eylemlere (örneğin liselilerin Kadıköy'deki karne eylemine ya da havalimanı işçilerinin protestolarına) yönelik sert polis saldırıları da, bu çevrelerin hak arama eylemlerini hedef göstermek için öne sürdüğü "ama ellerinde sapan-molotof vardı" söylemini boşa düşürdü. Bu bağlamda "anti-anti AKP" projesi, iktidarın onay verdiği makul sınırlar içinde yapılırsa aslında AKP tarafından istenen muhalefetsiz "siyaset" stratejisine yedeklenmiş oldu. Böylece muhalefetin kendisini sıkıştırdığı "anti-AKP" argümanı üzerinden pozisyon alan "anti-anti AKP"ci muhalefet karşıtlığının, iktidar partisinin murat ettiği siyasetçilik stratejisinin bir aparatından başka bir şey olmadığı ortaya çıktı.

Hambach Ormanı'nda Kömür Talanına Karşı Yürüyüş

Yaşam savunucuları, ekolojistler ve anarşistlerin oluşturduğu yaklaşık 7000 kişilik kortej Hambach Ormanı'nı savunmak için yürüdü. Alman enerji şirketi RWE'nin Hambach Ormanı'nın büyük bir bölümünü yok ederek kurduğu ve genişletmek istediği kömür santraline karşı yürüyen eylemciler Hambach kömürlerinin taşındığı tren yolunu engelleyerek

madenin çalışmasını durdurdular. 40 kişilik bir grup da maden sahasına girerek maden kazıcı bir makinayı işgal ettiler.

Polisin tazyikli suyla eylemcilere saldırmasının ardından eylemciler kendilerini tren yoluna zincirleyerek 24 saati aşan süre boyunca tren seferlerini engellediler.

YENİ İNSANLIK'tan

SEPTİMANALIK ANARŞİST KOLEKTİFİ
UMANITA' NOVA
KONAKLARI NELİ 1020 44 00200 HATIRKAYA

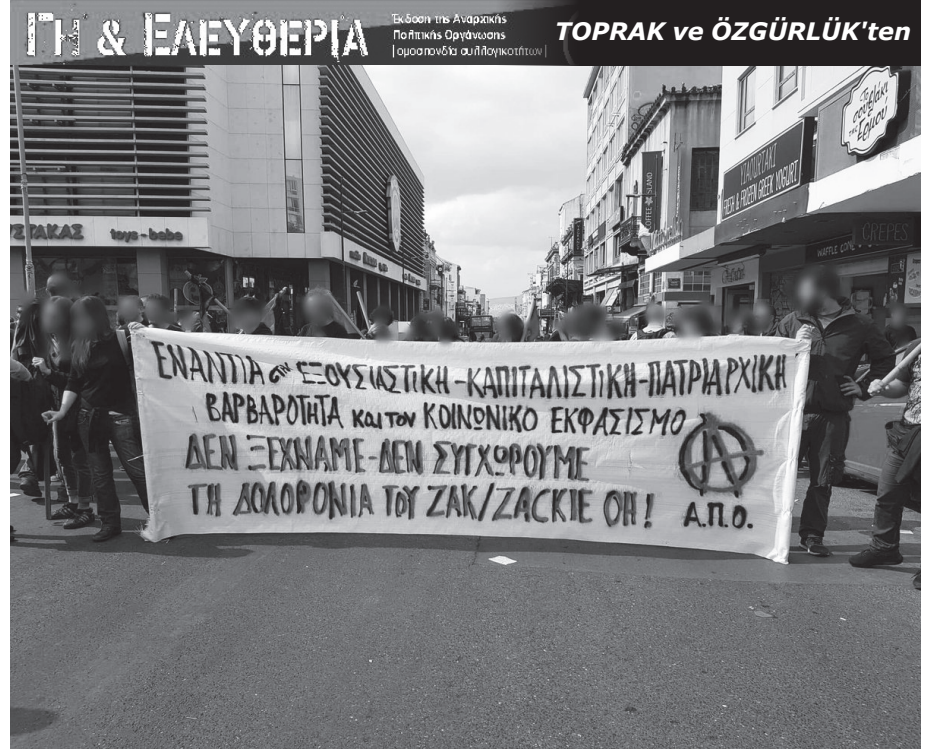
Devletsiz, Sınırsız Bir Dünya İçin

Her 4 Kasım'da İtalya devleti 1. Dünya Savaşı "zaferi"ni kutlar. Ve yine her yıl anarşist hareket ve özellikle FAI'ye (İtalya Anarşist Federasyonu) bağlı gruplar antimilitarist eylemler düzenler. Bu yıl bu eylemler Bölgesel Özgürlükçü Koordinasyon'un çağrısıyla Gorzia kentinde düzenlenecek. Bu kent ve çevresi, 1. Dünya Savaşı'nda en kanlı çatışmaların yaşandığı savaş alanıydı. Devletin organize ettiği kutlamalara Casa Pound gibi faşist gruplar da dahil olacak.

Antimilitarizm, anarşist hareketin en önemli mücadele alanlarından birisidir. Savaş karşıtı mücadele, bundan yüzyıl önce olduğu gibi, toplumsal bir dönüşüm için önemini korumaktadır. İtalya devleti savaş senaryolarını sadece Libya'da değil, Afrika'da

ki başka coğrafyalarda, Irak'ta, Afganistan'da, Hint Okyanusu'nda ve başka bölgelerde sürdürmektedir. Her zaman olduğu gibi savaşın ekonomik yükü ezilenlere yüklenmektedir. Buna karşın silah ithalatında tüm dünyada beşinci sırada bulunan İtalya devleti, savaşlar üzerinden para kazanmaya devam etmektedir. İtalya Anarşist Federasyonu olarak İtalya devletini ve savaş ekonomisi üzerinden İtalya'yla beraberlik yapmayı planlayanları protesto ediyoruz.

FAI olarak 3 Kasım'da devleti, militarizmi, maşizmi protesto etmek; savaş politikalarına hayır demek için, toplumun militarizasyonunu engellemek için, savaş üreten fabrikaları durdurmak için, devletsiz ve sınırsız bir dünya için 3 Kasım'da Gorzia'da olacağız.

Otoriter, Kapitalist, Ataerkil Şiddete ve Toplumsallaşan Faşizme Karşı! Unutmuyoruz - Affetmiyoruz Zak!

"Önceki gün sokakta yürürken 4-5 erkekten oluşan bir çeteye denk geldim, bana seslendiler. Üzerime yürüyüp "Seni öldüreceğiz ibne!" diye bağırarak adamla karşı karşıya gelince koşmaya başladım. Şanslıydım çünkü benim gibiler nasıl hızlı koşulacağını ve ihtiyaç olduğunda nasıl kaçılacağını iyi bilir. Benim için üzücü olan şey, maruz kaldığım son iki fiziksel saldırı girişiminde etraftakilerin hiçbir tepki göstermemiş olması. Bana toplumda neyi değiştirmek istediğim sorulsa, kimsenin bir saldırı karşısında kafasını diğer yöne çevirmemesini isterdim. Kimseden onlarla kavga etmesini beklemiyorum, ben de kavga edemem ama en azından bir şey söylemek, bağırarak tepki göstermek zorundayız. Onlarca "Dikkatli ol!" mesajı aldım. Neye karşı dikkatli olmalıydım? Kendim olmayı mı bırakmalıydım? Dikkatli olmakla kastedilen neydi? Provoke etmemek mi? Bu anlamdaysa eğer, dikkatli olamam! Reddediyorum!"
Zak Kostopoulos'la Röportaj, 8 Şubat 2017

Zak Atina'nın merkezinde, Omonia Meydanı'nda gündüz gözüne katledildi. Sokakta "yardım edin" diye bağırırken sığındığı kuyumcu dükkanında sıkışıp kaldı, dükkanın sahibi ve faşist bir esnaf tarafından linç edildi. Zak etrafta toplanıp izleyen kalabalığın gözleri önünde dükkanından çıkmaya çalışmış, polis cinayeti tamamlamak için tam zamanında yetişmişti. Kanlar içinde yerde yatarken polis tarafından da darp edilmiş, kelepçelenmiş ve sokağın ortasına sürüklenmiş, hastaneye kaldırılırken yaşamını yitirmişti.

Zak'ı bir yoksul, bir düşkün, dışlanmış bir öteki, potansiyel bir hırsız olarak gördükleri için katlettiler. Kapitalist ve ataerkil sistemin yasa ve düzenine "tehdit" olduğu için yasaklanan bir yaşamı onunki; önemsenmeye değmeyecek ve yok edilmesi meşru bir yaşam.

Katiller onu öldürmekte tereddüt etmemişti; başkalarının çaresizliğinden faydalanarak beslenen ve çalıntı malları satan bir tefeci, aleni bir faşist ve üniformalı işkencecilerle katillerden başka bir şey olmayan polisler oldukları ve insanlıktan çıktıkları için değil uyguladıkları şiddet yasal kılıfa sokulabileceği için, iktidarın şiddetini uyguladıkları için. Sınıfsal ve toplumsal hiyerarşide güçsüz olana zulmettikleri; mülkiyetin kutsallığının ve tahakkümün yeniden üretiminin güvenliğini sağladıkları için.

Devletli-kapitalist-ataerkil sistem, nüfusun "arttığı" olarak tanımladığı direnenleri bu derin kriz zamanlarında doğrudan hedef alıyor; korkutmaya çalışıyor ve en önemlisi faşizmi toplumsallaştırıyor: Altın Şafak nazilerinin katlettiği Sahzat Lukman ve Paulos Fissas örneklerinde olduğu gibi polisin üstünü örttüğü ırkçı katliamlar, hapsedilerde ve karakollarda katledilenler, P.A. gibi kendisine tecavüz eden erkeğe direndiği için yargılanan kadınlar, cinsel şiddetin meşrulaştırılması ve kadınların katledilmesi, işçilerin kölece koşullarda çalışmaya mahkum edilmesi...

Zak'ın katili polistir. Yargıdır. Katliamın üstünü örtmek için bir saniye bile kaybetmeden bilgiyi çarpıtan, LGBTIQ+ topluluklarıyla ilişkili bir aktivist olarak şiddet eylemlerine katıldığını söyleyerek yaşam tarzı ve eylemleriyle onun katledilmesini meşrulaştırmaya çalışan medyadır.

Öte yanda Zak'ın katledilmesinin ardından, içinde olduğu LGBTIQ+ topluluklarıyla birlikte sokaklara çıkan ve eylemler yapan binlerce kişi dayanışmanın, karşılıklı yardımlaşma, isyan, toplumsal devrimin hepimiz için ne kadar gerekli olduğunu bir kez daha göstermiştir.

A.P.O. bileşeni Anarşist Kolektif "Ateş Çemberi"

Hapishane Grevleri

Kapitalizmin Gerçek Yüzünü Gösterdi*

Çeviri: Mulungu Kitap Kolektifi

Bir yıl önce ABD tarihinin en büyük hapishane grevi gerçekleşti. 12 eyalet ve 29 hapishanede 24.000'den fazla tutsak istismarı ve insanlık dışı koşulları protesto etti. Eylem, 46 yıl önce Attica Hapishanesi'ndeki tutsakların daha iyi yaşam koşulları ve siyasi hak talepleriyle ayaklanmasının yıldönümüne denk getirildi.

Bir yıl sonra şimdi, ABD'de ve Kanada'da ikinci haftasına girmiş olan bir büyük grev daha yayılmaya başladı. Grev 21 Ağustos'ta başladı ve grevin toplam 19 gün sürmesi bekleniyordu. Ana akım medya tarafından sansürlendiği için grevin ilerlemesi hakkında güvenilir bilgi vermek zor. Ancak 8 eyaletten gelen raporlar yayınlanmıştır.

Geçtiğimiz üç hafta içerisinde, Mississippi'de 10 tutsak kendi hücrelerinde ölü bulunmuş ve ölüm nedenlerine dair hiçbir bilgi paylaşılmamıştır.

Hapishanelerinin Doldurulması

2016 yılında 2.29 milyon insan, ABD hapishanelerindeydi. Bu rakam, dünyadaki en büyük hapsetme oranlarından biridir. Tutsakların büyük bir çoğunluğunu işçi sınıfı, siyahlar ve İspanyollar oluşturmaktadır. Virginia ve Oklahoma gibi iki eyalette, her 15 siyahtan biri hapishaneye atılmıştır.

Tutsaklara saat başı bir doların altında ödeme yapan Federal Cezaevi Endüstrileri (UNICOR), 2016 yılında 500 milyon dolarlık satış gerçekleştirdi.

Sevdiğiniz Markalar

Hapishane emeği milyar dolarlık bir sektördür ve bu köle emeğinden faydalananlar en çok bilinen bazı markalardan oluşmaktadır. Yüzlerce şirket bu emeği sömürmektedir. Federal Hapishane Endüstrisi ayrıca tüm askeri kaskların, savaş mal-

zemelerinin ve diğer ekipmanların %100'ünü üretmektedir.

Hapishane çalışanları, ekipman montaj hizmetleri için tüm pazarın %98'ini tedarik etmektedir. Boya ve boya fırçalarının %93'ü; soba takımının %92'si; vücut zırhının %46'sı; ev aletlerinin %36'sı; kulaklıkların/mikrofonların/hoparlörlerin %30'u; ve mobilyaların %21'i, uçak parçaları, tıbbi malzeme ve daha fazlası burada üretilmektedir. Hapishanede çalışanlar bu kadar büyük miktarlarda artı değer üretirken günde sadece 90 sent ile 4 dolar arasında bir ücret alıyor. Mevcut federal asgari ücret saatte 7,25 dolar, yani hapis cezası asgari ücretin 1/15'i ile 1/65'i arasında ödeniyor. Aşağıda, bu sömürden yararlanan en büyük ABD şirketlerinden bazıları bulunmaktadır:

UNICOR, 83 fabrikayı ve 12 binden fazla hapishane işçisini yönetmektedir. Bu işçiler, çağrı merkezinde veya askeri sücut zırhı gibi ürünlerin üretiminde saatte 23 cent kadar az bir ücretle çalışmaktadır. 2013 yılında federal tutsaklar 100 milyon dolar değerinde askeri üniforma yaptılar. UNICOR aynı zamanda geçmişte, savunma müteahhitleri **Raytheon** ve **Lockheed Martin** için patriot füze parçalarını üretmiş, **Boeing** ve **General Dynamics** gibi firmalar için de üretim yapmıştır.

2011'den beri, **Whole Food** da hapishaneden yararlanmaktadır. 2016 yılında **Amazon** tarafından satın alınan bu şirket, Haystack Mountain Goat Dairy ve Quixotic Farming'den balık satın almak için ucuz hapishane emeği kullanan iki özel satıcıdan süt ve sürü keçi üretmektedir.

ABD'deki en büyük perakende şirketlerinden biri olan **Walmart** da, üretim amacıyla tutsakları kullanıyor. Şirket, ürünlerin yeniden satılabilmesi amacıyla UPC barkodları temizlemek için tutsakları "işe alıyor". Aynı zamanda kadın tutsakların kötü

çalışma koşulları, yetersiz tıbbi bakım ve çok düşük maaşla karşı karşıya olduğu çiftliklerden ürün satın alıyor. **Starbucks** da maliyetleri düşürmek için hapishane emeği kullanıyor. Starbucks'ın taşeron firması Signature Packaging Solutions, Washington eyalet tutsaklarını tatil günlerine özel üretilen kahvelerini paketlemek için kir alıyor.

McDonald's da aynı şekilde, dondurulmuş gıdalar üretmek ve köftesi için sığır eti işlemek için hapishane emeğini kullanıyor. McDonald's restoranlarında hamburgerleri ve patates kızartmasını hazırlayan, minimum ücret karşılığında çalışan işçiler, hapishane işçilerinin ürettiği üniformaları giyiyor. Tutsaklar, McDonald's için ekmek, süt ve tavuk ürünlerini de işliyor. McDonald's'ın rakibi **Wendy**'nde masraflarını azaltmak için hapishane emeğine bağlı olduğu tespit edildi..

Sprint isimli telekom şirketi, çağrı merkezlerinde telekomünikasyon hizmetleri sağlamak için tutsakları kullanıyor ve başka bir telekom şirketi olan **Verizon** da aynı şeyi yapıyor. Amerikan Havayolları ve araba kiralama şirketi **Avis** de, tutsakları rezervasyon almaları için kullanmaktadır.

Victoria's Secret da üretim maliyetlerini azaltmak için hapishane emeğini kullanıyor. Güney Carolina'da kadın tutsaklar, dikiş yapmaları için kullanıldı. Hapishane işçilerinin "made in" etiketlerinin yerine "Made in USA" etiketleri yerleştirmek için çalıştırıldığı da bildiriliyor! **Kmart** ve **J.C. Penney** de, Tennessee hapishanelerinde tutuklular tarafından dikilen kot pantolon ları satıyorlar.

ABD kamuoyunun sahip olduğu emekli maaşı ve diğer yatırımların bir kısmı, Fidelity Investments tarafından hapishane emeği veya hapishane sanayi kompleksiyle sağlan-

maktadır. Yatırım şirketi, tutsakların kullanımını yetkilendiren ve artıran yasalar oluşturan Amerikan Yasama Konseyi'ne (ALEC) kaynak sağlamaktadır.

Amerika'yı Yeniden "Harika" Yapalım (Trump'ın Seçim Sloganı)

Amerika'yı yeniden harika yapalım gayesinin bir yolu, ABD'deki ücretlerin baskılanmasını sağlamaktır. Hapishane emeği, ucuz emek ve çalışan adına geçmişe oranla çok daha önemli bir kaynak haline geldi. Tutsaklar yalnızca ucuz işçi değil, aynı zamanda kontrol edilmesi kolay çalışanlar. İşverenler tutsakların sağlık masraflarını karşılamak ya da onlara sigorta yapmak zorunda değil. Ücretli işten çıkarma, ailevi sorunlar ve maaş zamları gibi durumlar hakkında endişe duymaları da gerekmiyor. Hapishane emeği aslında teoride Stalin'in emek kamplarından (gulaglar) çok da farklı işlemiyor.

Fakat ABD ve dünya işgücünün artan sömürsünün altında yatan gerçek, kâr oranının düşme eğilimindedir. 2008'deki mali çöküş, kâr oranındaki düşüşün dolaylı bir ürünüdür, çünkü firmalar üretimde yatırımı azaltmaktadır. Bunun yerine spekülasyona yatırım yapılmaktadır. Ve mali çöküşün üzerinden on yıl geçmiş olmasına rağmen, evrensel kapitalist sistem 250 trilyon dolar çöküştü.

ABD ve dünya işçi sınıfının günlük sömürden ve aynı zamanda hapishane fabrikalarından kurtulmasının tek yolu ücretli emeğe, emtia üretimine ve değer yasasına son vermektir. Yalnızca kendi kârlarını önemsedikleri bu çürümüş sistemi değiştirebiliriz. Kapitalizmin tarihe gömülmek üzere olduğunu fark edelim ve ücret sistemini de devirelim!

*Bu yazı libcom.org sitesinden alınmıştır. Yazının tam metnine meydangazetesi.org'dan ulaşabilirsiniz.

Şirketleşen Hapishaneler

Abdülmelik Yalçın
melik@meydangazetesi.org

"Private Prison" denilen hapishane özelleştirmeleri ABD'de 1980'li yıllarda başladı. Reagan ve Bush hükümetleri döneminde başlayan, 90'lı yıllarda ise Clinton döneminde bugünkü boyutuna ulaşan bir uygulama. Devletin belirleyiciliğinde olan cezalandırma kurumlarını kapitalist şirketlerin almasıyla "özelleşen" bir başka alan. Bizler için "devlet" ve "kapitalizm" arasındaki işbirliğini açıkça ortaya koymasının ötesinde "suç", "suçlu", "cezalandırma" vb. konuların tartışılmasında, sistemin dinamiklerini anlamak için çarpıcı bir örnek.

Corrections Corporation of America (CCA), ya da kısa adıyla CoreCivic cezalandırmanın bu "infaz" faktörünü hayata geçirmek için çalışan en büyük firmalardan biri. ABD'nin tüm eyaletlerine yayılmış yaklaşık 61 tesiste "hizmet veren" şirket, 1983 yılında göçmen gözaltı merkezi olarak kurulmuş. İki yıl öncenin verilerine göre 34 eyalet hapishanesi, 14 federal hapishane, 9 göçmen gözaltı merkezi, 4 nezarethaneden oluşan tesis, Wackenhut isimli bir başka şirketle beraber, ABD genelindeki bütün tutsakların %75'inin yattığı hapishaneleri kontrol ediyor.

İşin göçmenlerle ilgili olan kısmı önemli. Önemli çünkü devletin göçmenleri geldikleri yere göndermek ya da işlemlerini yapmak için bekletmek amacıyla "tuttuğu" gözaltı merkezlerinin üçte ikisi, bu özel şirketler tarafından kontrol ediliyor. Tutsak göçmenlere yönelik taciz, tecavüz ve şiddet haberleri ise son dönemde toplumsal muhalefetin geniş çaplı eylemleriyle durdurulmaya çalışılıyor.

Kuruldukları günlerden bugüne özel hapishaneler için hükümetlerin değişmesi bazı farklılıkların yaşanmasına neden olacaktı gibi görünüyor. Ancak işin ekonomik kısmındaki ufak oynamaların dışında, bu şirketlerin varoluşunu tehdit eden bir soruna henüz rastlanmamış değil. Aslında rastlanması da pek mümkün değil, zira devlet bu şirketlerin yapısını teşvik etmek için çeşitli "garantiler" vermeye devam ediyor. Örneğin Corrections Corporation of America, bulunduğu eyaletlerle yaptığı kontratlara bir madde ekliyor. Mother Jones dergisinin verilerine göre şirketin zararı, %96 doluluk oranının sağlanamadığı yerlerde bizzat eyalet yönetimi tarafından karşılanıyor.

Anlatılanlar sözde özgürlükçü, devleti küçültmeye çalışan bazı

liberal kuramcılar için adeta bir ütopya gibi. Hapishaneleri, hastaneleri ve hatta yolları özelleştirmenin nasıl mümkün olacağı üzerine düşünülürken ısrarla atlanılan, kapitalizmin belli kişilerin kar hirsına nasıl alet olabileceğini göstermek için çarpıcı örnekler vermek mümkün. Öyle ki bu "özel" kuruluşlar, hangi hapishanede kimin, nerede yattığını bile takip etmedikleri için, pek çok tutsağın durumuna dair de en ufak bilginin alınamadığı biliniyor. Bu gibi bir sistemin taraftarlığına savunanlar, herhangi bir yakınlarının özel hapishanelerde "misafir edilmesine" ne kadar göz yumarlardı dersiniz?

Şirketleşen Hapishanelerin CEO'ları

Bu şirketler kimler tarafından yönetiliyor peki? Yine CoreCivic'ten bir örnek; şirketin en büyük hissedarı Vanguard Group isminde, merkezi Pensilvanya'da bulunan devasa bir yatırım ortaklığı. Coca-Cola'dan Ford'a, General Electric's'ten McDonald's'a, Apple'a, Facebook'a hatta Microsoft'a, IBM'e varana dek bütün bu büyük markalarda hissesi bulunan ortaklarından biri Vanguard Group ve tabii ki CoreCivic'in...

ABD Başkanlık seçimlerindeki koltuk yarışlarında da özel hapishaneler seçim stratejilerinin etkili birer parçası haline gelmişti. Bu şirketlerin en büyüklerinden biri olan GEO Group'un ise Donald Trump'la kurduğu sıkı ilişkiler, onun seçim kampanyasına yaptıkları son derece "duygusal" katkılar, 2008 yılında iktidara gelen Obama'nın tehdidiyle hisse kaybetmelerine yol açmıştı. Tabii ki bu durum GEO'yu durduramadı. Seçimden önce desteğini esirgemeyenler, Trump'ın zaferinden sonra da gerektiği gibi ödüllendirildi.

ABD'de Köle Emeginin Piyasası

Kropotkin, hapishaneler üzerine yazdığı "Suçun Yetiştirme Yurtları: Hapishaneler" isimli yazısında hapishane emeğini köle emeği olarak tanımlıyordu. Tıpkı onun yaşadığı yıllarda olduğu gibi hapishanelerde özgürlüğünden mahrum edilenlerin emeği de bugün farklı iktidarların ceplerini doldurmaya devam ediyor. Geçmişte devletin kasasını besleyen tutsak sömürüsü, bugün yarattığı piyasayla kapitalist patronların ceplerini doldurmaya devam ediyor. Değişmeyen tek şey ise tutsakların çalınan yaşamları, sömürülen emekleri oluyor.

Papaz Kaçtı

Gökhan Soysal
gokhan@meydangazetesi.org

Amerika Birleşik Devletleri'nde 6 Kasım'daki ara seçimlerde senatonun üçte biri, temsilciler meclisinin ise tamamı değişecek. İki kanatta da Trump'ın partisi olan Cumhuriyetçiler çoğunluğa sahip olsa da, senatoda Demokratlara karşı bu oran yüzde 51'e 49 gibi kritik bir durumda. Bu yüzden ara seçimlerle ilgili birçok senaryo konuşulmakta. Değişim ne getirebilir?

Senatoda çoğunluğun Cumhuriyetçilerden Demokratlara geçmesi demek Trump'ın yüksek devlet görevlileri ve federal yargıçlar gibi çok kritik öneme sahip atamaları istediği gibi yapamaması anlamına geliyor. Temsilciler Meclisi ise kanun yapma süreçlerindeki rolüyle daha çok ön plana çıkarken en çok gündeme gelen bir diğer özelliği Başkanın azline giden yolu açabilmesi. Başkan hakkında bir yargılamaya yol açacak suçlamaları yapmak yalnız Temsilciler Meclisi'nin yetkisinde. ABD tarihinde bir Başkanın azledildiği hiç görülmemiş de Başkan seçildiği günden beri bu ihtimal, Trump'ın başında demoklesin kılıcı gibi sallanıyor.

Ve 2020 Başkanlık Seçimleri yaklaşıyor. Ara seçimlerin sonuçlarının başkanlık seçimini doğrudan etkilemesi ihtimali oldukça yüksek. Bu nedenle Trump'ın yönetimine nefret kusanlar için ara seçimler oldukça önemli. Trump da bunun bilincinde olduğu için iç politikaya yönelik çalışmalarını yoğunlaştırdı. Bu çalışmalarda da TC Devleti başrolü oynadı ve bu nedenle ara seçimlere kadar ismi bir süre daha geçecek.

Uzun süre gündemi meşgul eden ve serbest bırakılması için ABD'nin TC Devleti'ne ve İçişleri ile Adalet Bakanı'na yaptırımlar uyguladığı Andrew Brunson'dan bahsediyoruz. Yani Erdoğan ve yandaşlarının kontrolündeki medyaya göre sırasıyla Ajan Brunson, Papaz Brunson ve son olarak Andrew Brunson.

Brunson, Ekim 2016'da gözaltına alınmış ve Aralık 2016'da da "FETÖ" üyesi olma suçlamasıyla tutuklanmıştı. Brunson'a hem Fethullah Gülen Cemaati hem de PKK adına suç işlediği isnat edildi. Dava dosyasında özellikle gizli tanıkların iddiaları ana akım medyada günlerce haber yapıldı. Hatta gizli tanıklarla muhabirler röportaj dahi yaptı ve tanıklar haber bültenlerinde gösterildi. ABD ile TC arasında çeşitli pazarlıkların konusu olan Brunson'un tutukluluğu ev hapsine çevrilince iki devlet arasındaki gerilim de iyice artarak yaptırımların nedenini oluşturdu.

Her ne kadar yüksek perdeden aksini iddia etse de TC Devleti, ABD'nin baskısına fazla dayanamadı. Karar duruşmasında ne hikmetse gizli tanıklar ifadelerini değiştirerek mahkeme heyetinin kendilerini yanlış anladığını iddia etti. Sonuç olarak Brunson "örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek" suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı. Yurt dışına çıkış yasağı kaldırılan Brunson, aynı gün duruşmadan önce tutulmuş olan özel uçakla ABD'ye gitti. Evine dahi gitmeden Beyaz Saray'da kameraların önüne alındı. Trump'a çalışmaları için teşekkürleri sunuldu. Açıklamalardan sonra Trump, "esprili bir dille" Brunson'un eşine "Oyunuzu kime verdiniz?" diye sordu.

Brunson'un iadesiyle birlikte TC hakkındaki yaptırımların kaldırılması bekleniyor; ama ABD'deki ara seçimlerden sonra. Brunson'un hakkındaki suçlamalar nedeniyle değil inancını yarma konusundaki çalışmalarından dolayı neredeyse 2 yıla yakın bir zaman tutuklu kaldığı yönünde bir algı hakim. Brunson, evanjelik bir Papaz. Yani koyu dindar olarak biliniyor. Ayrıca ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in de evanjelik olduğu göz önüne alındığında Trump'ın koyu dindarların oylarına verdiği önem iyice ortaya çıkıyor. Pence'in, evanjelik Papaz Brunson'un serbest bırakılmasını, "Trump'ın güçlü liderliği ve milyonlarca Amerikalının sarsılmaz duaları sayesinde bu masum inanç adamı kısa zamanda evde olacak" diyerek kutlaması da bunu doğruluyor. Ayrıca Trump'ın böyle bir kişiyi TC'nin elinden kurtardığı yönündeki reklam kampanyası devam ediyor. TC geç de olsa rahibi bırakmasıyla ara seçimlere çok yakın bir zaman kala reklam kampanyasına dahil olduğu için ödülünü alacaktır.

Ancak ABD'nin elçiliklerinde görev yapan bazı kişilerin hala tutuklu oluşu, Rusya'dan alınacak olan füzeler yani S-400 krizi, İran'a uygulanacak yaptırımlardan doğalgaz kısmına TC'nin katılmakta isteksiz oluşu, Rojava'daki anlaşmazlık, Gülen'in iadesi, Halkbank hakkındaki soruşturmanın devam etmesi gibi iki devlet arasındaki sorunların ara seçimle giderilemeyeceğini görmek gerekir. Ayrıca bu krizlerin iç politika hesaplarında kullanılmaya devam edeceğini söyleyebiliriz.

EĞİTİLMEK İSTİYORUZ

Yaşamımızın örgütlenmesi için ihtiyaç duyduğumuz bilgiye özgürce ulaşmak isteyen biz anarşistler, ister devlet okulunda, ister özel okulda, isterse de alternatif okullarda, eğitilmek istemiyoruz, bilgiyi özgürce paylaşmak istiyoruz.

Yeni Başkanlık Sistemi'nin ilk Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk iddialı bir başlangıç yapıyor "masanın üzerindeki tuzluğu değiştirerek 'sistem değişti' demeyeceğiz, masayı yeniden inşa edeceğiz" derken.

Oysa son yüzyılda değişen 80' aşkın Milli Eğitim Bakanı'ndan sadece biri. Yani ortalama 1,5-2 yıl görevde kalmış 80 bakan. Kimisi darbecilerin emriyle Öğretmenler Günü icat etmiş, kimisi kredili geçme sistemini getirmiş, ama fazla uzun sürmemiş. Kimisi allayıp pulayıp SBS diye bir sitem getirmiş, ama bir sonra gelen bakan uygulamadan kaldırmış. Kimisine yürü ya kulum denmiş, aynı dönem önce rektör, sonra YÖK Başkanı, sonra da Bakan olmuş, kimisinin de Fatih Projesi daha doğmadan çökmüş. Yani bırakın masayı yeniden inşa etmeyi, kimse masanın çıkan çivisini bile çakamamış, çakmamış.

İnsanın aklına İkinci Abdülhamid'in Maarif Nazırı'nın söylediği sözler geliyor. Kimi kaynaklara göre Haşim Paşa, kimi kaynaklara göre Emrullah Efendi'nin söylediği: "Şu mektepler olmasa, maarifi (eğitimi) ne güzel idare ederdim" sözü devletle eğitim ilişkisini bir güzel özetler nitelikte.

Eğitim esas olarak devletin görevidir diye düşünenler olacaktır. Oysa eğitim devletin hizaya getirme araçlarından biridir. Yani devletin derdi ve eğitimle amaçladığı şey sistemin kalıbına sokulmuş bireyler yetiştirmektir. Gerisi illüzyondur.

Eğitim aynı zamanda bireyin, devlete ve sisteme itaat ettirilmesi ve bu itaat durumunun sürdürülmesi esasına dayanır. Bu itaat ilişkisi okul aracılığıyla kurulur.

Disipline edici ve itaatkarlaştırıcı özelliğinin keşfedilmesinden sonra belli yaş aralığındaki her birey için zorunlu hale getirilen eğitim, günümüzde, doğrudan devlete bağlı ya şahıslar ya da şirketler tarafından kurulan özel okullarda sürdürülmektedir. Bunun yanı sıra, kendisini alternatif olarak niteleyen okullar da giderek yaygınlaşmaktadır.

Devlet Okulları: Devletin İdeolojik Okulları

Müfredatından müdürüne, boyasından badanasına her şeyini

devletin belirlediği devlet okulları, ailede temelleri atılan itaat ilişkisini ve tahakkümü sistematikleştirir. Ezberci, sorgulamayan, soru sormayan bir öğrenci modeli üzerinden işlemesi bir yana, devletin bütün milliyetçi ve militarist söylemleri de hem ders kitaplarında yazılanlar, hem de derslerin uygulanış biçimiyle aktarılır. Tarih de, coğrafya da, diğer kültür dersleri de, devletin resmi ve milli görüşünün paralelinde işlenir. "Denize dökülen düşmanlar", "bizi parçalamak isteyen komşular" gibi konular sık sık tekrarlanır. Devlet bilgiyi kendi çıkarına değiştirerek manipüle eder, doğru ve gerçek bilgiye erişimi engeller, yasaklar.

Okulda sıkça yapılan tören ve anmalar, marş okumalar, sıraya geçip hazır ol'a durmalarla, okuldaki bireyin, sanki savaşa hazırlanan bir asker gibi olması amaçlanır. Öğretmenin, müdür yardımcılarının ve müdürün her dediğine uymaya zorlanan, itiraz etme ya da karşı çıkma imkanı verilmeyen öğrenci, bu hiyerarşik sistemin içinde kaldıkça kendisi de alt sınıfları ezen bir konuma sürüklenir. Bir süre sonra bu durumu içselleştirecek olan öğrenci, devletin istediği nitelikte bir kişiye dönüşür.

Devlet, kendine ait okulları her köye, her mahalleye açarak etnik ya da kültürel olarak farklı bölgelerde yaşayan, doğuştan devletin resmi dilinden farklı bir dili konuşan öğrencileri; devletin resmi ideolojisi ve resmi dili ile şekillenmesine zorlar. Okullar bu asimilasyonun yoğunlaştığı yerlerdir. Yatılı bölge okulları ve eğitim enstitüleri gibi modeller de bu asimilasyonun merkezi haline gelmiştir.

Devlet, kendine bağlı okulların bazılarını meslek, bazılarını da imam hatip olarak adlandırarak ya kapitalizme ucuz işgücü sağlar ya da muhafazakarlaşma ideolojisi paralelinde mevcut potansiyeli elinde tutar. "Dindar nesil" oluşturma projesinde imam hatiplerin etkisi büyüktür.

Paran Varsa Okul Özel

Özel okulların, devlet okullarından ilk farkı gri duvarlar yerine rengarenk boyanmış duvarlarla bizleri karşılıyor oluşudur. Ama bunun bir bedeli var elbette. Bu, kayıt için gidildiğinde "müşteri

temsilcisi" tarafından kibar bir dille izah ediliyor. Çünkü burada her öğrenci aslında iyi bir müşteri. İstenirse taksitle de ödenebilir, sorun değil! Onun dışında, müfredat hemen hemen aynı, ama belki sınav sistemine daha iyi hazırlanmış öğrencilere rastlanabilir, çünkü daha çok bir dersane gibi işliyor özel okullar. Zaten kılık kıyafette de belli bir serbestlik var, elbette belirtilen yerlerden satın alınmak şartıyla istenilen kombinle okula gelmek mümkün. Maksat okul aile birliği kazansın.

Özel okulların tercih edilmesinde bir başka faktör de çocuğunun dini eğitimi almasını istemeyen velilerin oluşu. Ancak öğrenci, devlet okulundaki gibi başını kaputmaya ya da sure ve dua ezberlemek zorunda bırakılmasa da yine özel okullarda da kimi sembol ya da simgeler karşısında ve başka büstlerin önünde başını eğmek durumunda kalacaktır.

Özel okul öğrencilerinin bilimsel çalışmalara yönedikleri gibi bir yaygın kanı mevcuttur. Bu da, bu okulların seçilmesinde bir tercih sebebidir. "Bilimsel eğitim" de, olsa olsa daha çok para kazanmak için özel okulların reklam kampanyalarında sıkça kullandıkları bir argümandan başka bir şey değildir.

Yabancı bir dil öğrenebilme isteği velilerin çocuklarını özel okula kaydetmelerinde bir olumluluk gibi görünebilir. Ama özel okulların çoğu "yabancı" bir devletin himayesinde olduğundan ve o devletin müfredatının paralelinde dersler işlendiğinden, özel diye seçilen okulun aslında başka bir devletin okulu olduğu çok geçmeden anlaşılacaktır.

Alternatif Okullar Neyin Alternatifi

Devletin baskıcı ve sıkıcı, özeline de pahalı ve şımarık eğitimi sizi tatmin etmediyse, alternatifiniz var: alternatif okullar.

Özünde sistem karşıtı, eğitim karşıtı, özgürlükçü bireylerin yöntem ve metodlarından yola çıkılarak hayata geçirilmiş olan bu tarz okulların önemli bir kısmı, zamanla, özellikle ekonomik olarak devlet ve özel okul sistemin gücüne yenik düşüklerinden ya da düşünsel olarak bir kayma yaşayıp alternatif olma özelliklerini yitir-

mişlerdir. Kapitalizmin bütün doğal gıdaları ele geçirip "organik" diye bir pazar ve buna alıcılar oluşturması gibi, alternatif eğitim de, kapitalizm içinde para kazanmanın bir başka yöntemi olmaya başladı. Çocuklarını farklı bir eğitim içerisine kattıklarını düşünenlerden çok da az olmayan paralar temin etme ile işleyen alternatif okullar, alternatif sözcüğünün de içeriğini boşaltmışlardır.

Güncel bir örnek olarak, Tayyip Erdoğan'ın oğlu üzerinden sahip olduğu Türgev, alternatif metodları ile bilinen Montessori'ye ait yöntemleri uygulamak üzere harekete geçmiş, bunun ilk adımı olarak şehirlerin ilan panolarında büyük ilanlar vererek bunu duyurmuştu.

Alternatif okulların bir kısmının, devlet ve kapitalizm eliyle manipülasyonuna rağmen, bilgiyi özgür ve didaktik olmayan bir şekilde toplumsallaştırmaya dönük çabalar yok değil. Mesele alternatif okulların, devlet müfredatına ve kapitalizmin eğitim pazarına yenik düşmeden varlığını sürdürebilmeleri. Dünyanın farklı coğrafyalarında, bu kaygılarla süren birçok deneyim aslında alternatif modellerin bu alandaki önemini gözler önüne seriyor. Kendilerine okul demeden, yaptıkları işi eğitim diye nitelemeden, bilgiyi yaş hiyerarşisi gütmeyen paylaşılan çabalar bugün her zamankinden daha yakıcı bir ihtiyaç durumunda.

Eğitilmek Değil Bilgiyi Özgürce Paylaşmak İstiyoruz

Yukarıda kısaca devlet okullarının, özel okulların ve sözde alternatif olduğunu iddia eden okulların eğitimle olan ilişkisini gözden geçirdik. Anlaşıldığı üzere, bu modeller, bizi itaatkarlaştırmadan bilgiye götürebilir nitelikte değil. İsimleri, renkleri, yöntemleri farklı da olsa bizi bir mekana ve zamana hapseterek bize eğitimi dayatıyorlar.

Yaşamımızın örgütlenmesi için ihtiyaç duyduğumuz bilgiye özgürce ulaşmak isteyen biz anarşistler, ister devlet okulunda, ister özel okulda, isterse de alternatif okullarda, eğitilmek istemiyoruz. İtaatkarlaştıran eğitimi değil, özgür bilgi paylaşımını savunuyoruz. Yaşamlarımız için ihtiyaç duyduğumuz bilgiye bu yöntemle ulaşıyoruz ve bilgiyi bu yöntemle paylaştıkça çoğaltıyoruz.

STEMİYORUZ

Eğitilmek
istemiyorum

Efes Kaybetti, Doğa Kazandı

Özgür Erdoğan

ozgure@meydangazetesi.org

A rşipelin kıyıda köşede kalmış bütün limanlarına uğrayan; buranın hikayelerini, yaşanmışlıklarını, avcılarının hikayelerini anlattığı bir sünger gibi içine çekip, tıpkı Homeros gibi tekrar halkla buluşturan "Ege'den Denize Bırakılmış Bir Çiçek" gibidir Halikarnas Balıkçısı. Antik dünyanın gösterişli şehirlerinin ara sokaklarında kalmış, saklanan hikayeleri bulur; günümüzde çok konuşulan, tartışılan olaylar ve kavramlarla birleştirir ve bunları muazzam hikayelere dönüştürdü.

İşte bu hikayelerden bir tanesinde Balıkçı, antik dünyanın "New York"u sayılan Efes'ten ve yine antik dünyanın 7 harikasından biri olan Artemis Tapınağı'ndan bahseder. Mimari özellikleri ve heybeti bir yana, hakikaten ilginç hikayeler barındırır bu kent ve bu tapınak.

Dönemindeki birçok önemli tapınak gibi Efes'teki Artemis Tapınağı da hem sosyal hem siyasal hem de ekonomik anlamda oldukça etkili bir konuma sahipti. Yoksulundan zenginine kadar hemen herkesin sunduğu hediyeler bir yandan tanrıçayı kutsarken diğer yandan tapınağın ve elbette oradaki din görevlilerinin zenginleşmesini sağlıyordu. Üstelik tapınak kutsal olduğu için ve bu sebepten dokunulmazlığa sahip olduğu için zenginler değerli eşyalarını buraya teslim ederlerdi. Pek tabii, bütün bunlar birleşince ortaya muazzam bir zenginlik ve doğal olarak muazzam bir güç açığa çıkıyordu. Tapınağın zenginliği öyle bir boyuta gelmeye başlamıştı ki artık isteyenlere borç veriyordu. Sonra verdiği borç üzerine bir takım eklemeler yaparak geri alıyordu. Dönemi anlatan kimi kaynaklara göre birçok devletin ve kralın tapınaklardan borç aldığı kayda geçmişti.

Bir liman ve ticaret şehri olan Efes'te bu gelenek oldukça tutulmuştu. Hatta birçok tüccar (belki de

banker demeliyiz) Artemis tapınağının çevresine "trapeza"larını kurarak orada kredi dağıtmaya başlamıştı. Trapeza, masanın grekçesi idi, "banka" ya da "bank" kelimesi ise "kürsü" ya da "platform" anlamına geliyordu. Yani dünyanın ilk bankası Efes'te Artemis tapınağı ve onun çevresinde kurulmuştu!

Döneminin birçok şehri gibi Efes, kölelerin sırtlarında taşınıyor; efendiler, soylular ve rahipler mutlu birer hayat yaşasın diye teker teker ölmeye devam ediyorlardı. Her bir tapınağın altında zengin evlerinin temelleri arasında birçok kölenin cansız bedeni ya da berbat hayat hikayesi acılar içinde inliyordu. Elbette bu sırada efendiler gymnasiumlarda, hamamlarda, agoralarda ve tiyatrolarda felsefe ve siyaset sohbetlerinin dibine vuruyorlar, hayatın anlamı ve demokrasi üzerine atıp tutuyorlardı.

Hamam gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçasıydı. Sadece bir aklanıp paklanma mekanı değil bir sosyalleşme mekanıydı. Zavallı köleler; beyler, efendiler derin sohbetleri sırasında üşütüvermesinler diye habire hamamın altında akmakta olan sıcak suyu beslemek için ağaç keser ve odunları yakarlardı. Aradan geçen zaman içerisinde içlerindeki en akıllılardan biri şunu fark etti: şehrin çevresi git gide kelleşiyordu. Ormanlar günden güne şehirden uzaklaşıyordu. Antik dünyanın en önemli şehirlerden birinde dünyanın ilk ekolojik kıyımlarından biri yaşanıyor; artık nefes dahi alamayan günümüz şehirleri Efeslilere göz kırpiyordu...

Efes Kaybetti, Nehir Kazandı!

Her yükselişin bir düşüşü vardır fakat Efes'in 4 tane düşüşü oldu. Bir liman ve ticaret kenti olan şehir farklı nedenlerle 4 defa yer değiştirmek durumunda kaldı. Tarihi M.Ö.

6000 yıllarına kadar giden Efes şehri ilk olarak bugünkü Ayasuluğ tepesinin üzerine kurulmuştu. M.Ö 560 yılında Artemis Tapınağı'nın çevresine taşınan şehir, Büyük İskender'in generallerinden biri olan Lysimakhos tarafından M.Ö. 300 civarında günümüzde harabelerin olduğu noktaya taşınmıştır. Nihayetinde, geldiği yere; Ayasuluğ Tepesi'ne geri dönmüştür.

Bu taşınmaların çok farklı nedenleri olsa da en belirgin etken, antik dönemde Menderes Nehrinin Efes Limanı'nı dolduruyor olmasıydı. Nehir bitmek tükenmek bilmeyen bir inatla ticaret gemilerinin cayır cayır işlediği limanı doldururken efendiler de her seferinde ya şehrin yerini değiştiriyor ya da farklı imar çalışmalarıyla doğayla savaşmaya çalışıyorlardı. Hititler, Yunanlar, Romalılar, Osmanlılar derken elden ele geçen şehrin yöneticileri Menderes ile baş edemedi. Doğa kazandı. Nihayetinde 17. yüzyıla gelindiğinde şehirde sadece 100 kişi yaşıyordu ve her taşın altından başka bir bulaşıcı hastalık çıkıyordu. Efes kaybetmiş, nehir kazanmıştı!

Küresel İklim Değişiklikleri ve Etkileri

Geçtiğimiz haftalarda Nature Communication isimli bir dergide yayınlanan bir araştırma oldukça dikkat çekti. Özellikle Akdeniz Bölgesine odaklanan çalışmaya küresel iklim değişikliğine bağlı olarak yaşam alanlarının dışında antik dönemin efsanevi şehirlerini de etkileyebileceğini ortaya koydu. Çalışmaya göre 49 yerleşimin 7'sinin yakın zamanda sular altında kalabileceği, 42'sinin ise erozyondan olumsuz etkileneceği öngörülüyor.

Adı anılan kentler arasında yaşadığımız coğrafyada bulunan Efes ve Xantos şehirlerinin dışında

İtalya'dan Venedik Lagünü, Po Nehri deltasındaki Ferrara antik kenti ve Aquileia Bazilikası, Hırvatistan'dan Trogit antik kenti ile Sibenik Katedral, Yunanistan'dan da Pythagorion ve Heraion antik kentleri bulunuyor.

Bu Sefer Onlar Kaybedecek, Doğayla Beraber Biz Kazanacağız!

Efes'te masa açan bankerler büyüdü, semirdi. Tapınakların yerini devasa iş merkezleri, AVM'ler aldı. Sonsuz ihtiyaçlar için sonsuz krediler açan bankalar, dostları sanayiciler ve devletle beraber tüketim dinini yarattılar. Sondaj borusu sokulmamış tek bir toprak parçası, kirletilmemiş bir avuç deniz suyu, dumana boğulmamış tek bir nefes parçası kalmadı. Ormanlar neredeyse tükendi, neyse ki katledilmiş toprağın altında efendileri ısıtacak miktarda gaz vardı, o da tüketildi.

Şimdi binlerce sene sonra deniz kabarıyor, güneş kızarıyor, rüzgar yerle bir etmek için ürkütücü ısıklarını çalmaya başlıyor. Küre ısınıyor, doğanın tansiyonu durmadan yükseliyor efendiler binlerce yıldan bu yana yaptıkları gibi içindeki canlı cansız tüm varlıklar ile beraber dünyayı canice bir hırsıyla tüketmeye devam ediyorlar...

Şurası açık; onlar binlerce senedir doymadılar ve doymayacaklar. Hal böyleyken Efes bir kez daha taşınır mı ya da taşınmasına ihtiyaç var mı bilinmez ama sorulması gereken şudur: Biz geri kalanlar nereye taşınacağız? Dağların tepeleri, daha sulak alanlar, daha korunaklı yerler... Ve ardından gelecek soru şudur: "Nereye kadar?"

Bu soruların cevabı yok! Fakat biraz sonra söyleyeceğimiz sözün tersi gerçekleşirse geleceğimiz de yok: "Bu sefer onlar kaybedecek, doğayla beraber biz kazanacağız!"

İnceburun'da Nükleer İçin Ağaç Katliamı

Sinop İnceburun'da kurulacak olan nükleer santral projesi için binlerce ağaç katledildi. Proje için bugüne kadar 650 bini aşan sayıda ağaç kesildi. Santrale karşı müca-

dele sürerken Sinop halkı talanın durdurulması için dava açtı. Dava sürecinin sürmesine rağmen ağaçlar kesilmeye devam ediyor.

Yaşam Savunucusu Julian Carillo Katledildi

Meksika'da yaşayan Rarámuri halkının topraklarını koruma mücadelesinde tanınan isimlerden Julian Carillo, silahlı çetelerin saldırısıyla katledildi. Daha önce ailesinden pek çok kişiyi Meksika devletinin işbirliğindeki şirketlerin talan politikasına karşı verdiği mücadelede kaybeden

Carillo'nun Sierra Tarahumara'daki yerli halkın mücadelesine gösterdiği dayanışma da biliniyor. Yaşadığı topraklardaki doğal varlıkların sömürülmesine karşı mücadele eden Carillo'nun katledilmesiyle ilgili Meksika devletinden henüz bir açıklama yapılmadı.

Pedesa Antik Kenti'nden Otoyol Geçecek

Bodrum'da artan trafik sorununa "çözüm" olması umulan 18 kilometrelik çevre yolu projesinin "Koruma Kurulu" tarafından onaylandığı belirtildi. Bodrum Yarımadası'nın tek ormanlık alanı olan bölgeden geçecek olan yol aynı zamanda için-

de bulunan Pedesa Antik Kenti'nin de yok olmasına neden olacak. Birçok arkeolojik sit alanı bulunan Bodrum'da antik kentin yol için kurban edilmesi, pek çok kişinin tepkisini topluyor.

Tarihin Üstüne Dikilen

AVM

Güven Gökdere

Bursa Mudanya'da 2700 yıllık bir antik kent; Myleria antik kenti...

İnsanlar yıllarca yaşadılar orada. Ektiler, inşaa ettiler... Evlendiler, çocukları oldu, öldüler ve belki de oralara gömüldüler. Yaşamlarını geçirdiler bu bölgede. Neler yaşadılar kim bilir burada? Ne çok güldüler, ne çok üzüldüler, ne çok şaşırdılar, ne çok umut ettiler... Bilemiyoruz. Bu kent içinde yaşayanların neler yaşadığını tam olarak bilemiyoruz. Tarihin uzun serüvenine karıştı yaşanmışlıklar. Ama tam olarak bilemesek de; her bir toprak tanesine, her bir taş parçasına bu yaşanmışlıkların bulaştığını biliyoruz. Burası 2700 yıllık yaşlı bir çınar, bir tarih...

2010 yılında bölgede yüzey araştırması yapan Uludağ Üniversitesi'nden bir grup, toprak yüzeyinde yoğun şekilde seramik parçalarına rastladı ve bölgenin birinci derece sit alanı ilan edilmesi için başvuru yaptı. Ancak üniversite çalışanlarının talebi yerine getirilmedi. Bölge üçüncü derece sit alanı ilan edildi. Sonrasında bu sit alanına imar izni çıkartıldı. Çıkan imar izni sonrasında, 2012 yılında, Tesco Kipa Kitle Pazarlama Şirketi tarafından AVM inşaatı çalışmaları başladı.

AVM inşaatının temel kazma çalışmaları esnasında antik kente ait M.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen kalıntılara rastlandı. Fakat Bursa Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'nun izni ile bu kalıntıların cam kutular içerisinde muhafaza edilmesi (!) şartı ile AVM inşaatına devam edildi. Fakat bu esnada Bursa halkı, yaşanan bu sürece tepkisini "Myrleia Antik Kent Platformu" isimli bir platform kurma ve mücadeleye etme yönündeki eğilimi ile gösterdi. Myrleia Antik Kent Platformu, Bursa 1. İdare Mahkemesi'nde, kurul kararının iptali istemiyle dava açtı. Mahkeme tarafından bilirkişi heyeti oluşturuldu ve yapılan incelemeler sonucu iptal kararı reddedildi. Fakat Mudanya halkının karara itiraz etmesi sonucu dosya Danıştay tarafından incelendi. Danıştay, bilirkişi heyetinde arkeolog ve mimar bulunmadığı gerekçesiyle red kararını bozarak, dosyayı yerel mahkemeye tekrar gönderdi.

Yargı süreci devam ederken, AVM el değiştirdi. Tesco Kipa Kitle Pazarlama Şirketi, AVM ve inşaat sürecini Özdelek Alışveriş Merkezleri Tekstil Sanayi Anonim Şirketi'ne devretti. Yeni şirket imar barışı sürecinde yürürlüğe giren yasalar çerçevesinde Mudanya Belediyesi'nden yapı kullanma ruhsatı aldı. Mudanya Belediye Başkanı, yapmış olduğu açıklamada imar barışı çerçevesinde mecburi olarak bu ruhsatı verdiklerini ama AVM'nin açılmaması adına her türlü yolu deneyeceklerini belirtirken, inşaatın yapıldığı alanın kamulaştırıldığını açıkladı. Fakat bu, pek de sonuç vermedi çünkü, belediyenin kamulaştırma kararı aldığı zaman diliminde inşaatı bitiren ve açılış için temizlik çalışmalarını başlatan şirket, geçtiğimiz günlerde AVM'nin açılışını yaptı. Bölge halkı ise mücadelesini vermeye devam ediyor.

Burası yaşanmışlıklarla dolu bir bölge, 2700 yıllık bir tarih. Ama kapitalizm için tarih, kendisine kazandırıyor belki dikkate alınabilecek bir kelime sadece. Ondandaha çok kazandıran bir şey bulunursa lime lime edilecektir. Kapitalizm yaşanmışlıkları önemsemez, o size, AVM'ler içinde mağazadan mağazaya özgürce(!) koşarken yaşayabileceğiniz güzel günlerin(!) reklamını yapacaktır.

Açlık, Tutsaklık, Sürgünlük Göçebe Oyunu

Zeynel Çuhadar

zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

Son günlerde haber ajanslarının gündemine düşen ve artık "sıradanlaşmış" konu başlıklarından biri yine "göçmen krizi" ile ilgiliydi: ABD Başkanı Donald Trump, Honduras'tan göç eden binlerce kişiyi tehdit etti. "Vefakâr Vatansever Operasyonu" adı verilen sınır güvenliği operasyonu ile Texas, Arizona ve California eyaletlerinin sınırına askeri araçlar konuşlandırıldı. Trump "göçmen istilası"ni durdurmaya kararlı...

Bugün dünya, etrafında olan bitenlere ilgisiz herhangi bir insanın dahi üzerine birkaç kelime edebileceği büyük bir sorunla karşı karşıya. Savaş, yoksulluk, kıtlık gibi nedenlerden dolayı her yıl binlerce, milyonlarca insan evlerini terk edip ülkeler arasında yer değiştiriyor. Dünyanın İkinci Dünya Savaşı'ndan beri kayıtlara geçen en yüksek göçmen nüfusu bu. Dile kolay; 68 milyon insan doğduğu yerden, konuştuğu dilden, kültüründen uzak bugün. 68 milyonun yarısını ise çocuklar oluşturuyor...

Kimsenin Bilmediği Yerlerin, Kimsenin İlgilenmediği Hikayeleri

Kamplarda da koşullar eskiyi aratmıyor. Bir yandan ne zaman iade edileceklerini bilmedikleri kamplarda açlık, susuzluk gibi sorunlarla boğuşurken kapısında bekledikleri ülkelerde tepkiyle karşılaşan, diğer yandan başlatmadıkları savaşlara kurban giden milyonlarca insan. Her gün gözaltında, hakaretle, dayakla, cinsel şiddetle, işkenceyle cezalandırılan bu insanlar kimsenin bilmediği yerlerden gelen, kimsenin ilgilenmediği sorunlara sahip oldukları için suçlu. Ya da bilmek ve ilgilenmek istemediği...

Birçok Avrupa ülkesinde ırkçılığın da yükselişe geçmesiyle beraber evleri yakılan, sokaklarda pusular kurulan bu insanların yüzde 52'si 18 yaşının altında gençler ve çocuklardan oluşuyor. Bunca insanın yaşadıkları yeri terk edip kilometrelerce yol uzakta yeni bir yaşam aramaları ise artık birkaç muhalif yönetmenin yeni bir filmine konu edinmesinden öte bir anlam taşımıyor bazılarıncaya. Bir zamanların yükselen nazizmine karşı göçmenlere kucak açmakla övünenleri şimdi yeni göçmenlerin kanlarını ellerinde taşıyor.

Göçmenler Artıyor, Göç Normalleşiyor

Göçmen sayısı son 20 yılda ikiye katlandı. Şu an mevcut göçmenlerin sayısı pek çok Avrupa ülkesinin nüfusundan fazla. Yani göçmenlerin sayısı her geçen gün artıyor, artık her ülkede karşımıza çıkıyor göçmenler. Onlar artıyor ama arttıkça varlıkları daha fazla görmezden geliniyor. Göçmenler yaşama dahil oluyor ama "yaşam" onları kendi içine dahil etmiyor. Avrupa'da yaklaşık 170.000 çocuk, bir aile üyesi yanında bulunmaksızın yaşamaya devam ediyor, bunların büyük çoğunluğunu göçmenler oluşturuyor. Sayısı 10.000'i bulan çocuğun ise kayıp olduğu tahmin ediliyor.

Bütün bu rakamlar istatistik bir veri, akşam haberlerinin bir parçası olmasının yanında pek çokları için ülke menfaatlerine bir tehdit oluşturuyor. En tehlikelisi de bu belki. Çünkü yazının başında da bahsettiğimiz gibi, devletler göçmenlerin varlığına duyarsız kalmakla yetinmiyor, onları kendi başlattıkları savaşlara girmedikleri, kendi yaratıkları yoksulluğa biat etmedikleri için de suçluyor.

Göçmen duyarsızlığının ötesinde göçmen karşıtlığı da yapıyor yani. Milliyetçi, şoven hırslarla harekete geçen örgütler ise devletlerin propagandasını politik stratejileri haline getiriyor. Göçmen karşıtlığı ırkçılığı, ırkçılık ise göçmen karşıtlığını besliyor.

Göçmen Çocuklar İçin Hayatın Anlamı, Göçün Anlamsızlığında

"Çocukluk, insanın boğazına oturan yumru gibidir. Kolay kolay yutulmaz."

2010 yılında çektiği filmde, Denis Villeneuve Ortadoğu'daki siyasi çekişmeler, göç ve savaş arasında bir ailenin hikayesini anlatıyordu ve böyle konuşuyordu karakterlerine. Çocukluk kolay geçmez... Eğer Ortadoğuluysan, savaşların ortasında ya da sınırların önünde yaşama tutunmaya çalışıyorsan daha da geçmez.

Birkaç ay önce Viyana'daki bir göçmen kampında, 11 yaşındaki bir çocuğun intiharı düştü ajanslara. Ondan önce de İsveç'te göçmen çocuklar "intihar çağrısı" paylaşıyordu sosyal medyada. Şimdilerde ise Yunanistan'ın Midilli adasında, Mوريا kampındaki çocuklar arasındaki intihar girişimlerinin arttığı belirtiliyor. Göçmen kamplarındaki durumu takip edenlerin tuttuğu veriler, söz konusu tepkisizliğin artarak sürdüğünü ispat edersene, göçmen intiharlarında alt sınırın 9 yaşa kadar indiğini işaret ediyor. Göçmen çocuklar, yaşamaya yeni başladıkları yıllarda yaşamaktan vazgeçiyor. Bir çocuk neden intihar eder sorusunu sormadan önce, bir çocuk neden göç eder demek gerekiyor belki de.

Crossdresser

Pelin Derici

pelin@meydangazetesi.org

Gün geçmiyor ki yeni bir kavramla tanışmayalım. Geçen hafta, geçtiğimiz yıllarda tanıştığım bir kavramla alakalı bir tartışmanın içinde buldum kendimi. Bazılarımız için yeni bir kavram olabilir Crossdresser, sizinle de tartışalım.

Oduncu gömleği, bol pantolon ve spor ayakkabı giymiştim o gün. Psikoloji mezunu bir arkadaşımla yürürken başka bir arkadaşımın karşılaştığı yolda. Hal hatır sorma faslından sonra karşılaştığımız arkadaş "CD miydin sen?" diye sordu, dedim "Yo, kendimi böyle tanımlamıyorum. Ne istiyorsam, kendimi ne giyince rahat hissediyorsam o gün öyle giyiniyorum." Sonra kendine iyi bak ve görüşürüz faslı, karşılaştığımız arkadaştan ayrıldık. Yürümeye devam ederken yola birlikte çıktığım arkadaş sordu: "CD ne ya?" Böyle başladı tartışma...

CD, İngilizce'deki Crossdresser'in kısaltması. 1910'da Berlin'de -daha sonra naziler tarafından kapatılacak olan- Cinsel Bilim Enstitüsü'nü kuran Magnus Hirschfeld'in ortaya attığı "transvestit" kavramının İngilizce'deki karşılığı olan bu kelime, İngilizce cross (karşı) ve dress (giyinmek) sözcüklerinden oluşuyor; karşı cins ile özdeşleştirilmiş kıyafetleri giyen kimse anlamına geliyor. Modern tıpta bildiğimiz anlamıyla ilk cinsiyet geçiş ameliyatlarını gerçekleştirmiş olmasıyla ünlü Hirschfeld bu kavramı, alışkanlık gereği veya gönüllü olarak karşı cins kıyafetlerini giyen bir grup insanı tarif etmek için kullanmıştı. Bu kavram, kıyafetlerin yanı sıra karşı cins ile özdeşleştirilmiş aksesuarları; saç, sakal, bıyık, kaş modellerini ve makyajı da kapsayabilir.

Ben daha sözümü tamamlamadan psikoloji mezunu arkadaşım koydu hemen teşhisi: "Transvestik fetişizm bu, psikolojik bir rahatsızlık." Başladı anlatmaya...

Transvestik fetişizm dediği; diğer cinse ait giyim ile ilgili yoğun cinsel dürtü ya da davranışların tekrarlayan şekilde ortaya çıktığı bir parafilik durum ("cinsel sapkınlık!") olarak tanımlanıyor. Başka bir takım psikolojik sorunlardan ötürü karşı cinse ilişki kuramayıp cinsel heyecan için kendisi karşı cinsin kılığına girmiş yani. Herkesten farklı olmak yerine tamamen karşı cinsten biri olma isteminden kaynaklanıyor.

Çoğunlukla erkeklerde görülen bu durum, çocukluk çağında genellikle kadın iç çamaşırlarını toplama ve kullanma şeklinde başlıyormuş. Tanı için bireyde en az 6 ay boyunca "aykırı giyim" in ve bahsettiği dürtü ya da davranışların ortaya çıkması gerekiyor. Bu fantaziler, cinsel dürtü ya da davranışlar "klinik açıdan" belirgin

bir sıkıntıya ya da toplumsal alanlardaki ilişkilerde bozulmaya neden olabiliyormuş.

Bu sözlerin tahammül edilebilir bir yanı yoktu. Buram buram nefret! Tartışma sürdü biraz daha, arkadaş, nefretinden vazgeçmemekte kararlıydı. Sonunda arkadaşlık bitti tabi. Heteroseksüellik dışında bütün cinsel yönelimleri, kadın ve erkek dışında bütün cinsiyet kimliklerini hastalık olarak tanımlayıp tedavi etmeye kalkan zihniyetin CD'liği es geçmesi beklene mezdi zaten. Bu zihniyetin psikoloji eğitiminden, nefret dolmadan çıkmak zordu. Bu eğitimin eğitilenleri nefret doldurduğu olgusu, eski arkadaşımın nefret söylemini meşrulaştırmaz elbette. Çünkü zor olsa da imkansız değildi.

Bireyler farklı farklı nedenlerle tarihin farklı dönemlerinde karşı cinse özdeşleştirilen kıyafetler giymişlerdir. Hindistan'ın bazı bölgelerinde, yeni evlenen çiftler negatif etkilerden korunmak için birbirlerinin kıyafetlerini giyerlermiş örneğin. Muhafazakar toplumlarda dini gerekçelerle kadınların sahneye çıkmasının hoş karşılanmadığı ya da yasaklandığı durumlarda erkeklerin kadın rolleri oynamasına ya da kadınla özdeşleştirilen kıyafetler giyerek dans etmesine de sıklıkla rastlanır. Yaşadığımız coğrafyada köçekleri hepimiz biliriz mesela. Yani CD'ler karşı cinse özdeşleştirilen kıyafet giyme eylemini cinsel yönelimlerinin bir sonucu olarak yapabilecekleri gibi; kimliklerini gizlemek, herhangi bir sanat gösterisinde yer almak gibi sebeplerle de yapıyor olabilirler.

CD olmak cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimle ilişkili olmak zorunda değil. Hele her CD transeksüel olmak zorunda hiç değil. Olabilir ama olmak zorunda değil, bunu tekrar tekrar vurgulamak gerek, çünkü genelde yanlış anlaşılıyor.

Yanlış anlaşılabilir bir nokta daha var; CD olmaya her zaman toplumsal cinsiyet rollerini reddetmek gibi anlamlar yüklemeye gerek yoktur. Politik bir kaygı olsun ya da olmasın, sadece karşı cinsin kıyafetini giymek istediği için giyenler de CD'dir, yani bireyin kendisini nasıl tanımladığıdır esas olan. Ataerkinin dayattığı kalıba uymamak anlamına gelebilir kimi durumlarda, başka birçok özelliğinin olduğu gibi kıyafetin ve dış görünüşünün de koyduğu bir eyleme dönüşebilir ancak her CD'ye quirlilik atfetmek fazladan bir niyet okuma olacaktır. Heteronormatif kalıpları yıkmak mıdır, yoksa kalıpları yıkmaya çalışırken oluşturulan yeni bir "kalıp" mıdır, bu da başka bir tartışmanın konusudur. Net olan şudur: "Bireyleri kılığına kıyafetine, saçına sakalına bakarak yargılamak bir kimsenin hiç kimsenin haddine değildir."

Hayatımızdan Eksik Olun

Özlem Arkun

ozlema@meydangazetesi.org

Geçtiğimiz Ekim ayı meme kanseri farkındalık ayı olarak, tüm dünyada olduğu gibi bu topraklarda da farklı kampanyalarla gündeme geldi, "Sakin ol, mücadeleye devam", "Kanser yanlış kıza çarptı" ya da "Mücadele edenleri destekle, hayatta kalanları takdir et, memesi alınanları onurlandır ve asla umut etmekten vazgeçme" diyen cesaretlendirici ve sahiplenici birçok slogan ve afişle kampanyalar gerçekleşti... demek isterdik; fakat böyle olmadı!

Densiz bir tasarımcının tek me-

mesi alınan bir kadın figürü üzerinde yer verdiği "eksik olmayın" sloganı bir yarışmada birinci seçildikten sonra, özellikle kanserle mücadele eden birçok kadın tarafından tepkiyle karşılandı ve eleştiri yağmuruna tutuldu. Kanser gibi tedavi süreci oldukça zorlu ve yorucu olan bir hastalığa dikkat çekerken bu hastalıkla mücadele eden kadınları "eksik" olarak tanımlamanın ne hastalığa ve tedavi sürecine dikkat çekme ne de mücadele edenleri cesaretlendirme gibi bir kaygı taşımadığı da ortada. Yapılan eleştirilerin çoğu haklı olmakla

birlikte, bazılarında "eksik" olan bir şeyler vardı.

Kime Göre "Eksik"?

Bir "norm" üzerinden "eksiklik"ten bahseden bu afiş, aslında bedeninde herhangi bir uzvu olmayanlara da eksiklik duygusu yaratmaktan geri durmuyor. Doğuştan herhangi bir uzvu olmayan engelli insanların ya da sonrasında felç geçirip sakat kalan insanların da eksik olduğu mesajını içinde barındırıyor. Tek bir memenin kaybedilmiş olması bile eksik

yapıyorsa bir kadını; birinin örneğin görme ya da işitme engelli olması nasıl bir "eksiklik" bu anlayışa göre? Ya da vücudunda bazı uzuvları doğuştan olmayan ya da sonrasında sakat kalan bir insan, yarım insan mı oluyor öyleyse!

Ableizm; engellilere karşı duyulan nefreti tanımlamak için kullanılan bir kavram. Türkçe karşılığı olmayan bu kavram engellilere karşı işlenen nefret suçlarıyla birlikte anılıyor. Aslında birçoğumuza yabancı olan bu kavramın ne ifade ettiğini düşündüğümüz-

de, bize hiç de yabancı olmayan durumlar ve örneklerle ne anlama geldiğini apaçık anlayabiliyoruz aslında.

Bazen engelli insanların devletten engelli maaşı alması, bazen kendi "durumlarını" insanların duygularını istismar etmek için kullandığı düşüncesi, bazen ise sadece engelli/farklı olması bu nefret için bir bahane olabiliyor.. Bir bireyin fiziksel yada zihinsel engelli bireylere karşı nefret duygusunun altında birçok psikolojik neden olabilir ama bu nedenlerin hiç biri, birinin kendisinden farklı/"eksik" olanlara duyduğu nefreti haklı göstermez. Bununla birlikte sorgulanması gereken bir diğer durum ise o kişinin "kendine has" inançları ya da travmalarından ziyade, bireylerde bu nefret "psikoloji"sini besleyen sosyolojik etkileşimlerin neler olduğudur.

"Eksiksiz" İnsanlar Yaratmak

Öjeni, insanların genetik açıdan seçilerek veya ayıklanarak, ırkın iyileştirilmesi. Tanımın ortaya çıkışına dair bir netlik olmasa da bu düşünce MÖ 400'lere, Platon'un devletin eş seçimine müdahil olarak üst bir sınıfın yaratılması fikrine kadar uzanıyor.. Kavramın daha popüler olması ise 19. ve 20. yüzyılı buluyor.. Bu kavramdan en çok etkilenen, saf ve mükemmel ırkı yaratmak için en çok "çaba" sarf ederek sistematik yöntemler geliştiren karakterlerden biri ise Adolf Hitler.

Bu düşüncenin Nazi Almanyası'nda nasıl bir pratik karşılığının olduğuna kısaca baktığımızda 1920'de Adolf Hitler, Alman işçi partisinin 25 maddelik programını yayınladı ve parti programı ırksal saflık istiyordu.. 1933'lere geldiğinde ise "ırksal saflık" kaygısıyla kalıtsal hastalığa sahip çocukların engellenmesi yasası çıkarıldı ve engelli insanların zorla kısırlaştırılmasının önü açıldı. 1939'da bu düşünceler yüz binlerce taraftar buldu. Gerhard Kretschmar adında fiziksel engelli bir çocuğun ebeveynleri, çocuklarının öldürülmesi isteğini Alman hükümetine ulaştırdı ve bu talep hızlıca yerine getirildi. "Tiergartenstrasse 4" isimli bir evde gerçekleşen cinayetin ardından, uygulamalar hız kazandı, bu katliam operasyonuna T4 adı verildi. Ve Almanya teslim olup, toplama kampları boşaltılana kadar yüzbinlerce engelli insan, yüzbinlerce eşcinsel ve trans, ve milyonlarca "ari" ırktan olmayan insan korkunç deneylerde kullanılıp katledildiler.

Empati Yoksa Bir Şey Eksik

Ayrımcılık ve nefret söz konusu olduğunda akla gelen ilk örneklerdendir Nazi Almanyası. Örneklerin çok uç örnekler olması bir neden olabilir, fakat başka bir noktayı gözden kaçırmamak gerek. Bu katliamların ve "deney" adı verilen sistematik işkencelerin birebir uygulayıcısı olan Nazi subayları yaptıklarından kendilerini sorumlu

görmezler. Ne Joseph Mengele, ne Eichmann, ne Karl Höcker, yaptıklarından dolayı vicdan azabı duymadılar. Çünkü doğru olanı, yapmaları gerekeni yaptıklarını düşündüler. Eksiksiz insan yaratmaya çalışıyorlardı ama empati eksikti, vicdan eksikti..

Bireyi "eksikliği" üzerinden tanımlayan zihniyet her yerde karşımıza çıkıyor. Fiziksel ya da zihinsel engelli insanlar, -varolan "engeli" o işi yapmasına engel oluşturmasa bile- işe alınmıyor. Bu noktada devletin verdiği engelli maaşı bir sus payına dönüşüyor. Bir de -adaletsizlik bu insanların maaş almasından kaynaklıymış gibi- bu maaşı da bir nefret sebebine dönüştürenler ortaya çıkıyor. Bütün yaşam alanları, toplu taşımalar, eğitim, sağlık kamu kurumları engelli insanlar için engellerle dolduruluyor, fakat bu "detaylar" görünmüyor, engel kişinin engelli olmasına indirgeniyor. Engelli insanlar tüm bunlarla her gün karşı karşıya gelirken kimi zaman intiharın eşliğine geliyor, kimi zaman ise nefret saldırılarının ve cinayetlerinin kurbanı oluyorlar..

Ve bu "eksiklik" durumu sadece engelli olma durumunda ortaya çıkmıyor. "Norm" üzerinden "eksik"i tanımlayan zihniyet heteronormatif bir toplumda "norm"un dışında olanı da eksik görüyor. Bir trans, seks işçiliği dışında bir iş aradığında çoğu kez kapılar yüzüne kapanıyor. Ve tabii hayattan payına düşeni alamasa da nefretten payına düşeni fazlasıyla alıyor.

Biz Birbirimizin Hayatından Eksik Olmayız Ama...

Norm dışında olanlar için empatininin "e"si bulunmazken, "eksiklik"leri her seferinde yüzlerine bir tokat gibi çarpıyor. Belki de bu yüzden "eksik" olanlar birbirini çok iyi anlıyor ve birbirinin hayatından eksik olmuyor..

Oysa bu normlar üzerinden kişilere eksiklik atfeden "akıl", aslında "eksik" olanın kişiye neler kazandırdığını ne sorgular ne de görür. Görmeyen gözlerin keskin kulaklar ve güçlü bir mekan hafızasını beraberinde getirdiğini anlayamaz. Ya da kolları olmayan bir insanın bacaklarını, ayaklarını mükemmel bir koordinasyonla kullanabileceğini hesaba katmaz. Bir zihinsel engellinin olayları algılama biçimini ve hayal gücünü hayal bile edemez. Yaşam alanlarının farklı fiziksel ihtiyaçlar ve koşullara göre düzenlendiği ve toplumun bu duyarlılıkla yaklaşması halinde bu engellerin hiçbirinin gerçek birer "engel" olmadığını düşünemez. Ve bilmez ki meme kanseriyle mücadele ederken alınan memesi, artık eksikliği değil, onurudur o kadının. Onu kavgası güçlendirir. Ve birileri tüm bunları düşünmeden "eksik" olmayın diye akıl verir bize utanmadan.

Biz birbirimizin hayatından eksik olmayız, ama siz bizim hayatlarımızdan "eksik olun" lütfen!

Liselilerden Tacize Karşı Eylem

23 Ekim günü, İstanbul Küçükçekmece Kadriye Moroğlu Anadolu Lisesi'nde öğrenciler tacizci öğretmene karşı eylem gerçekleştirdiler. Liseli kadınların başlattığı eylem; geçtiğimiz yıl lise son sınıf öğrencisi bir kadının coğrafya öğretmeni

tarafından taciz edilmesi ve taciz okul idaresi tarafından bilindiği halde bir şey yapılmaması nedeniyle gerçekleştirildi. Sosyal medyada da eylemi sürdüren liseliler, öğretmen görevden alınmaya kadar eylemi sürdüreceklerini belirttiler.

Eski Eşi Tarafından Katledildi

Manisa'nın Salihli İlçesinde yaşayan Ayşe Özcan, 29 Ekim günü eski eşi tarafından pompalı tüfekle vurularak katledildi. Ayşe Özcan'ın

iş yerine giderek orada tartışma çıkaran Özay adlı eski eşi katliamın ardından motosikletle kaçtı, birkaç saat sonra ise tutuklandı.

Kadın Katiline Ceza İndirimi

İzmir Karabağlar'da 2014 yılında İbrahim Tahan boşandığı eşi Şule Demiray'ı pompalı tüfekle katletmişti. Yargılama sürecinde "tasarlayarak kasten öldürme" suçundan müebbet hapis cezası alan

İbrahim Tahan'ın avukatı yargıtaya başvurdu, başvurunun ardından 31 Ekim günü tekrar görülen davada cezada indirimde gidildi, müebbet değil 25 yıl hapis cezası kararı verildi.

Macaristan'da Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarına Yasak

23 Ekim'de Macaristan Başbakanı tarafından üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet çalışmaları yasaklandı. Hükümet kararnamesiyle iki üniversitenin yürüttüğü toplumsal cinsiyet çalışmaları yasaklanırken akreditasyonları kaldırıldı ve fon-

ları kesildi. Başbakanlık sözcüsünün yasağa ilişkin açıklaması ise şu şekilde "Hükümetin çıkış noktası, insanların ya erkek ya da kadın olarak doğmasıdır." Hükümetin bu yasağının ardından kadınların ve LGBTİ+ların tepkisi sürüyor.

Reclus, Coğrafya ve Anarşizm

Meydan Gazetesi'nin bu sayısında "Anarşi, Coğrafya ve Modernite" kitabının çevirmeni Murat Devres'le Reclus, coğrafya ve anarşizm

üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Anarşist tarihte çok da bilinmeyen sembol isimlerden Reclus'yü, onun anarşizme etki eden düşün-

celerini ve anarşizmin onun düşüncelerine, etkilerine olan etkisini konuştuk.

Çevirdiğin kitap Can yayınları kataloğundaki ilk ve şimdilik tek anarşizm başlıklı yayın. Kitabın içeriğinden bize biraz bahsedermisin?

Öncelikle bu kitabın tek çevirmeni ben değilim. İlk bölümü olan İngilizce kısmı, neredeyse 40 yıllık bir çevirmen olan Osman Yener çevirdi ve beni de o davet etti bu çeviriye. İngilizce olan bu kitapta benim çevirdiğim kısmı da İngilizce'ye Fransızca'dan çeviren Camille Martin vardı. Ben de bu kitabı çevirirken İngilizce'den Reclus'yü çevirmek yerine orijinal dilinden çevirmeyi kabul ettim. Böylece iki çevirmen, iki köşede, on ay gibi bir sürede çevirdiğimiz bölümleri birbirimize göndererek çeviriyi tamamladık. Tabi ben acemi olduğumdan, pek bir düzeltme yapamamış olsam da, o benim çevirdiklerim üzerinde çeşitli önerilerde bulundu. Aslında çeviri oldukça zor bir şey. Metni olduğu gibi çevirmemek gerekiyor bazen. Anlamı verebilmek için bazen farklı kelimeleri kullanmak gerekiyor. Can Yayınları'nın editörü de çeviri üzerine büyük değişiklikler yapmadı. İki ay gibi bir süreçte kitabı hazırladı ve kitap hızlı bir şekilde yayınlandı.

Can Yayınları'ndaki tek anarşizm başlıklı kitap olması konusunda ise, ben bu kitabın tek başına anarşist bir kitap olduğundan emin değilim. Reclus'nün post-modern eleştirisinden sonra Reclus, günümüzün "çevre" hareketinin, hatta vegan ve hayvan insan kardeşliği hareketinin bir öncüsü olarak sunuluyor. Yani bu kitap aslında Reclus'nün, bana sorarsan, modern yeşil siyaset tarafından yeniden benimsenmesi için yapılmış bir çalışma. Hatta biraz da şahsi bir çalışma. Kendisinin de bahsettiği gibi John Clark, New Orleans'lı bir ailenin oğlu. Reclus'yü de New Orleans üzerine yazdığı bir makaleyi okuyarak tanımış biri.

Bu yüzden de Can Yayınları'nın bu kitabı yayınlamış olması Reclus'nün anarşist olmasından değil bence, daha çok bugünkü "çevre" hareketinin bir öncüsü olarak yeniden konumlandırılmaya çalışılması yani.

Kitap benim ilk basılmış çevirim. Fakat Brüksel'deki tarih öğrenimim sürecinde yarattığım tez büyük oranda Türkçe kaynakların Fransızca'ya çevrilmesinden ibaret. Dolayısıyla Türkçe ile Fransızca'nın o garip ahengini yakalamaya çalışmıştım.

Reclus'yü daha önce senin de kitap dahilinde çevirmiş olduğun "Vejeteryanlık Üzerine" isimli makalesinin kitaplaştırılmış haliyle tanımiştık. Anarşizm tarihinde onlarca cilt araştırmanın ve eserin yazarı Reclus'nün, çevirdiğin kitapta, bir derlemesi mevcut. "Onu tanımak için bu kitaba bakmak yeterli" diyebilir misin?

Reclus'yü tanımak için bu kitap fazlasıyla yeterli olduğu gibi, bunun için örneğin kitabın ikinci bölümü olan "Anarşist Coğrafyacı" bölümünü okuyabiliriz. Fakat düşüncelerini anlamak için belki de "Evrım, Devrim ve Anarşist İdeal" makalesini okumak güzel bir başlangıç olabilir. Bir insanı tanımak dünyanın en zor işlerinden biri olsa da bir cümlesini bile okumak bazen Reclus'yü tanımamıza yeterli oluyor. Aslında bu kitabın ve "L'Homme et la Terre" isimli eserinin de başında yer alan, dünyayı iki elinde tutan bu resme bakıp anlamak yeterli olabilir. Sonuçta Reclus, bizim de hissettiğimiz gibi, kendisinin bir dünya vatandaşı olduğunu hissediyor. Ve dünya ile insanın ayrı tutulmaması gerektiğini düşünüyor. Bütün eserlerinde sürekli temeldeki bu bağlantıyı öne sürmek

istiyor. Biz dünyanın bir parçasıyız, bizi ayıran sadece geçmişten gelen dogmalar. Aslında temelinde biz dünyanın kendi özbilincine varması ve bunun farkında olursak insanlık olarak ilerleyebiliriz. Hem hayvanlarla bir kardeşliğimiz var, hem de dünyayla bir kader paylaşıyoruz. Bugün bir jenerasyon sonra dünya insanlara yetmeyecek diyoruz ama belki farkına varmamız gereken en önemli şey, dünya bizden ayrı bir şey değil. Reclus'nün de en önemli öğretisi budur. Biz dünyanın özbilinciyiz. Öyle davranmamız gerekiyor. Karşılıklı bir ilişki söz konusu. Biz onu değiştirirken o da bizi değiştiriyor. Tam anlamıyla bir kader bağı söz konusu olan.

Peki sence Reclus'nün anarşizme kattığı en önemli şey ne oldu?

Kitabın son bölümünde de yer alan "Anarşist Yoldaşlarıma Öneri" adlı konuşmasında saklı bence bu sorunun cevabı. O da şu: Doğrudan eylem ile, naçizane, pek de bir yere ilerleyememiş olan anarşist hareketteki kavganın daha uzun süreli sakin ve bilimsel bir şekilde de yapılabileceğine inanıyor Reclus. Anarşist kavganın sadece doğrudan eylem,

sendikalaşma, grevler.. yani fiziksel kavga ile değil aynı zamanda bilgi üretimini ve aktarımını da vurgulaması. Sakin ve uzun vadeli, sabırlı bir mücadele olması gerektiğini öneriyor yoldaşlarına.

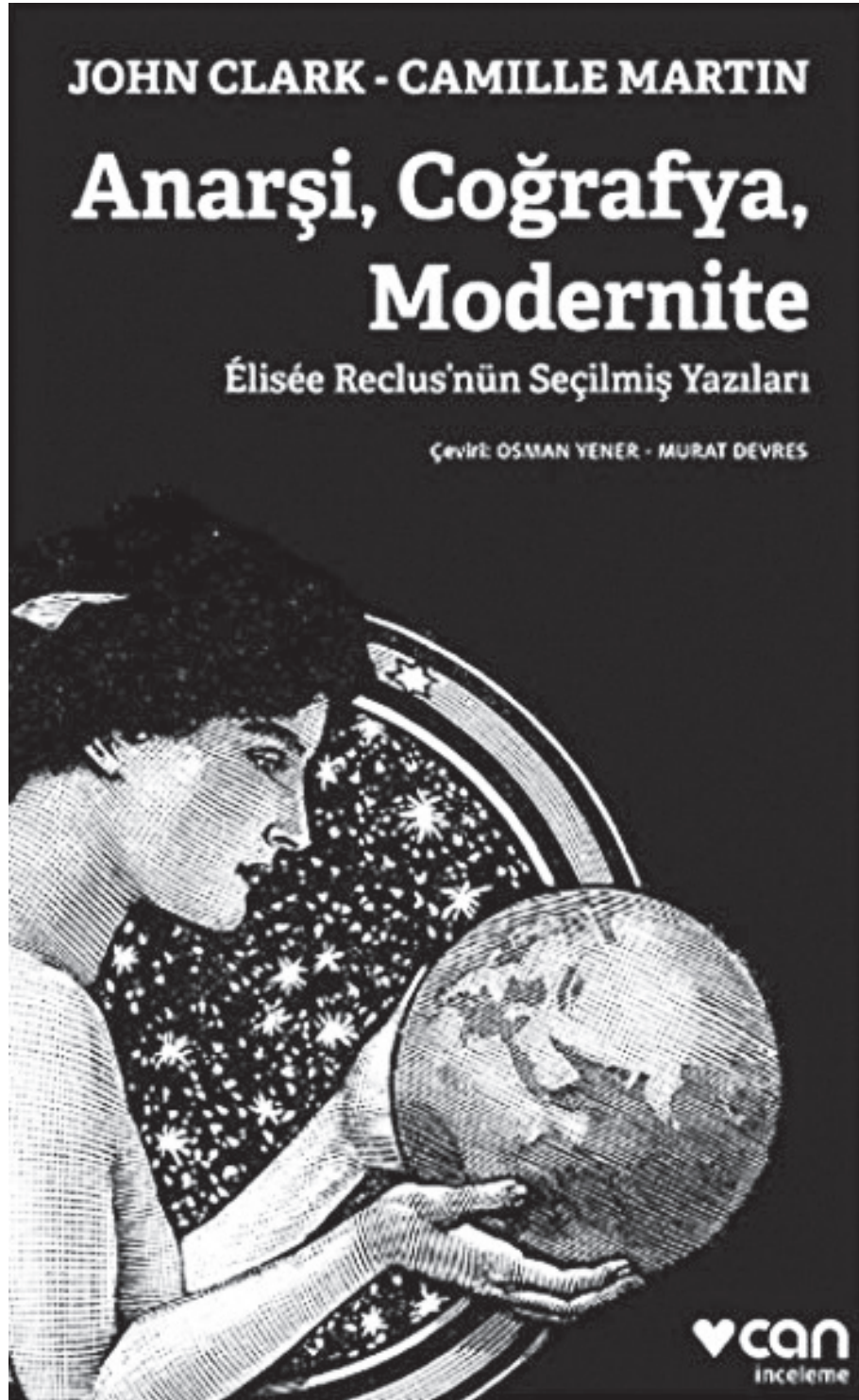
Senin de söylediğin üzere kitabın ilk kısmı Camille Martin ve John Clark'ın Reclus üzerine düşüncelerine ayrılmış. Onların Reclus ve aslında klasik anarşist düşünceye yönelik eleştirileri ne kadar hakkaniyetli?

Bu soruya cevap vermekte çekindiğimi belirtmek istiyorum açıkçası. Bu kısım Osman Yener'in çevirisi olduğu için pek bir yorum yapmak istemiyorum. Ayrıca John Clark bana şahsen Fransızca metinleri gönderdiğinden ve büyüğüm olmasından kaynaklı onu da pek eleştirmek istemiyorum. Fakat dediğim gibi büyük oranda bunun postmodern bir eleştiri olduğunu söyleyebilirim. Gerekli de bir eleştiridir. Hele ki anarşist hareketin içinde biz kimseyi yüceltmek peşinde değiliz. Herkesin hataları var. Sadece bu dönemde hataları o kadar görmeyelim daha çok kazanımları görelim, bence bu daha doğru. Örneğin Proudhon için yapılan eleştiriler Proudhon'u unutturmamalı. Bu kitapta da Reclus için yapılan eleştiriler Reclus'yü çöpe atırmamalı.

Şunu da söylemek gerekir. Türkiye'de yazılı çevirmenlik en az değer verilen mesleklerden biri, özellikle yazılı olarak. Genelde çevrilen eseri çevirmenler seçmiyor. Dolayısıyla burada kesinlikle bir para kazanma gayesi var. Reclus'nün altı ciltlik "İnsan ve Dünya"nı çevirmek için altı yıl uğraşmak gerekir. Çevirmen bunun sonucunda birkaç bin lira kazanacak. En fazla altı bin lira kazanacak. Siz de Can Yayınları olarak bu kitabı bastınız. Kaç kişi altı ciltlik bu kitabı alıp okuyacak? Çevirmenliğin ve yayıncılığın ülkede ve dünyada metalaştırılmasından dolayı bence Reclus, yani "İnsan ve Dünya" kitabı 110 yıldır çevrilmedi. Çünkü çeviren bir ya da birden fazla çevirmenin inanılmaz bir gayretini istiyor. Bir de bunları yayınlayacak bir yayınevi gerekiyor. Türkiye'nin biliyorsunuz nüfusunun yarısından fazlasının yaşı otuzun altında. Ama ben eminim ki bilgiye aç olan bu nesil o eserleri çevirecek. Son olarak bu büyük eserlerden önce Reclus'nün gençler için yazdığı "Bir Derenin Hikayesi" ve "Bir Dağın Hikayesi" gibi nispeten ince ve okuması keyifli kitapların da çevrilmesi gerekir. Ben şahsen böyle bir çalışmayı yapmaya, bu kitapların çevrilmesine gönülden istekliyim...

Reclus'nün düşünceleri bugün toplumsal ekoloji hareketinin en önemli kaynaklarından birini oluşturuyor. Geçmişte yazılan klasik metinlerin etkisi bu gibi örneklerde hala devam ederken yakın tarihteki pek çok eserin bugün yaşamda pek bir karşılık bulmamasını sen neye bağlıyorsun?

Bana kalırsa Reclus'nün bugünkü yazarlardan daha etkili olmasının sebebi onda olan bir açıklık. Yani

görüşünde bir açıklık var ve bu 21. yüzyıldaki bir yazarda olamaz. Belki daha karamsarız. Solun ciddi kazanımlar elde ettiği bir dönemde olmadığımız için -Reclus'nün böyle bir dönemde yaşadığını görmek lazım-. Örneğin Genç Hegelciler döneminde Avrupa'da bir sosyal, toplumsal sorun var. Bu toplumsal sorun, burjuvazi daha iyi yerken, daha iyi içerken, daha güzel giyinirken, daha büyük evlere geçerken.. Bir yandan da köyünden edilmiş, fabrikaların dumanından hasta olup da açlık içinde, sefalet içinde ölen milyonlar var. Bu toplumsal soruna da Avrupa'nın düşünürleri yanıtlar vermeye çalışıyorlar. Genç Hegelciler, Fourier, Proudhon, Blanqui, Marx, Bakunin gibi yazarlar cevaplar vermeye çalışıyorlar ve onların eforları cidden bir şeyler değiştiriyor. 19. yüzyılın başındaki Avrupa ile 20. yüzyılın başındaki Avrupa arasındaki hakkaniyetsizlik uçurumlarla ayrılıyor. Başında çok daha kötüydü, 20. yüzyılın başında çok daha iyi. Bir ilerleme var ve "Evrin Devrim ve Anarşist İdeal"de de Reclus bunu gösterir. Son makalesi "Anarşist Yoldaşlarıma Öneri"de de bir umut vardır: "Etrafımızda filizlenen devrim" der mesele. 21. yüzyılın başında kimse böyle düşünemez. Çünkü biz atom bombasının dehşetini görmüş insanların çocukları olarak soğuk savaşın sona erdiği Balkanlar'da Müslümanlar ile

Hristiyanların birbirine girdiği, faşizmin tekrar yükseldiği garip mürteci bir dönem geçiriyoruz. Dolayısıyla biz sadece karamsar baktığımız için Reclus kadar net olamıyoruz. Çünkü Reclus'nün "Evrin, Devrim ve Anarşist İdeal"de dediği şekliyle ilerlemeler olduğu gibi gerilemeler de vardır. Hümanistler olarak, yani insanların eşitliğine inananlar olarak, böylesi dönemlerde yılmadan, birliğe inanarak sakın bir şekilde kendimize düşeni yapmalıyız.

Senin alanın tarih. Ancak anarşist bir bakışla coğrafyaya da ilgilisin. Anarşist düşünce ve farklı disiplinler arasında bağlantı kurmak neden önemli?

Ben bilime ve bilgi üretimine derinden inanan bir insanım. Bir imanım varsa o da bilgi üretiminin kutsallığı. Bence anarşist fikirler, bilgi üretimi için önemli. Çünkü Britanyalı Marksist tarihçiler 1960'lardaki yeni sol hareketinin içinde olan öğrenciler olarak yaptıkları araştırmalarla 20. yüzyılın son yarısında tarih alanına inanılmaz katkı sundular. Bunların en önemlileri Charles Tilly, Erich Hobsbawm, E. P. Thompson'dır. Bu insanlar ilk defa ne yapmaya çalıştılar? Bankaların ve fabrikaların gözünden değil, işçilerin, köylülerin gözünden tarih

yazmaya çalıştılar. Materyalist diyalektiği tarih bilimine uyarladılar. Başka bir deyişle Marks'ın ve Marksistlerin oluşturdukları bilimsel araçları tarihe uyguladılar ve böylelikle çok önemli bazı gerçekleri ortaya koydular. Benim anarşizmden umudum şu: Proudhon'un, Fourier'in, Kropotkin'in, Bakunin'in, Reclus'nün ve daha nice anarşist ideologların geliştirdiği araçları tarih bilimine uygulayalım ve ortaya yeni gerçekler çıkaralım. Bilgi bu şekilde üretilir. Sürekli bilinen metodların uygulanarak aynı hipotezlerin kanıtlanması değil. Bilgi üretimi sürekli olan, değişen tekniklerle yeni bulgulara ulaşılması demek. Benim inancım da nasıl ki Britanyalı Marksist tarihçiler tarih yazımına 60'lar da ve 70'lerde önemli katkılarda bulundular; postmodern ve postyapısalcı felsefecilerin araçlarıyla da tarih gelişti... "Kültür tarihi, deliliğin tarihi, sosyal tarih nedir?" vb. Şimdi de bence yenilik geliştirecek ideolojik araç anarşist bakış açısidir. Çünkü bugün öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, devletin ve teknolojinin giremediği hiçbir yer yok neredeyse. Dolayısıyla tam bir geçiş noktasında olduğumuzu düşünüyorum. Artık gelecekte devletin olmadığı bir toplumu kimse hayal bile edemeyecek. Dolayısıyla şu an 20. yüzyılda yok edilen bütün devletsiz toplumları tarihe geçirmemiz gerekiyor. Kaybedilen şey o: İnsanlar 20. yüzyılın başında devletsiz bir şekilde nasıl yaşıyordu? Çünkü özellikle Türkiye gibi devletin çok güçlü olduğu yerlerde insanlar devletsiz bir tarih nasıl yazılır bunu tefekkür bile edemiyorlar. Halbuki insanlığın yüzyıllarca yılında devlet yoktu. Devlet son on bin, on iki bin yıl önce gelişmiş bir seçilmişler topluluğu sadece. Dolayısıyla ben devrimci bir taraf tutmadan ideolojik araçları bilimselleştirmek gerektiğine inanıyorum. Mülkiyetin bir hırsızlık olduğu gerçeğine tarih kullanılarak bakılması gerektiğini düşünüyorum. Ya da karşılıklı yardımlaşma. Reclus'ye dönecek olursak: Dünya bizim elimizde imgesi hatırlatılmalı. Dünya devletlerin değildir, insanlarındır. Bunun hatırlatılması lazım. Çünkü devletler üzerinden ulusal-cılıklar geliştirilip insanlar birbirini öldürüyor. Yani devletçi tarihi ben faşizmden sorumlu tutuyorum. Modern tarihçilik 18. yüzyılın sonunda Almanya'da doğmuştur ve bu tarih de birçok bu cumhuriyeti kuran devlet adamının sözlerinin duvarlarda yazdığı gibi, devlet adamlarının yaptığı eylemleri doğrulayan, destekleyen bir destek, bir araçtır. 19. yüzyılda gelişen tarih bilimi, devletlerin halklara devletle aralarında bir fark olmadığını inandırmak için kullanılan bir araçtır. Yani siz Alman Ulusu Miti olmadan Bismarck'ın Almanya'nı kuramazsınız. Gerçekten ırkının ulu tarihi olmadan Nazi Almanya'nı kuramazsınız, Roma'yı yüceltmeden Duçen'in faşizmini kuramazsınız... Sürekli geçmişe referans, devleti yüceltmek için. Ama biz savunuyoruz ki, tarih devletlerin değil insanların tarihidir. Anarşizmin de tarih bilimine getirebileceği en büyük katkısı budur, gerçek halkçılıktır. Öyle sözde halkçılık, popülizm değil.

Geçmişten Günümüze Liberter Kavramı

CNT'nin 1910'da Barcelona'da gerçekleştirdiği kongre.

Furkan Çelik

fcelik@meydangazetesi.org

Libertter Kavramı Doğuyor

Henüz 27 yaşındayken Fransa'daki 1848 ayaklanmalarına katılan Joseph Dejacque, ilk hapis hane deneyimini bu olay sonrasında yaşamış, bu süreçte tanıştığı anarşist düşünürlerle beraber anarşist fikirleri geliştirmeye başlamıştı.

Anarşist komünist bir anlayışı savunan ve dünya anarşizmine önemli katkılar sağlayan Dejacque, toplumsallaşmak için hareket eden anarşistlerin yanında yer almıştı.

Joseph Dejacque, "liberter" kavramını da ilk kez Proudhon'a eleştirisi mahiyetinde yazdığı bir açık mektupta dilettiği. 1857 yılında yayınladığı "İnsan, Erkek ve Kadın Üzerine" adlı mektupta ayrıca Proudhon'u, aile içinde erkeğin kadının üzerinde kurduğu iktidarlı ilişkiyi görmediğini söyleyerek eleştirmişti: "Eğer konuşmak istiyorsan bizimle konuş, bilinen ve bilinmeyen hakkında, şeytan olan tanrı ve hırsızlık olan mülkiyet hakkında; ama erkek hakkında konuşurken onu despot bir ilah yapma, çünkü erkek şeytandır diye karşılayacağım seni. Ona azıcık bile zeka atfetme çünkü bu yalnızca işgal etme hakkıyla, aşkın ticarileşmesi ile ve tamamı kadından ve onun ruhdan gelen ürünlerin ve kapitalin kullanımıyla mümkün olmuştur. Ona sakın onun olmayan bir şey atfetme,

ya da senin cümlelerinle söyleyeyim "mülkiyet hırsızlıktır" ...sesini tersi için haykır, kadının erkek tarafından sömürülmesine karşı sesini çıkar!"

Joseph Dejacque, aynı zamanda devlet, din, mülkiyet, aile gibi yapıların birbirleriyle bağlantılı mekanizmalar olduğunu söyleyerek hepsinin ortadan kaldırılmasını savunmuştu. İşçinin çalıştığı kadarını aldığı kolektivist modelleri olumsuzlayarak komünist bir anlayışla herkesin yeteneği kadarını verip ihtiyacı kadarını alması gerektiğini düşünmüş ve Proudhon'un mülkiyet eleştirisinin komünist amaçlara doğru evriltilmesi gerektiğini belirtmişti.

Amerika'da Liberter Dergi

Joseph Dejacque, Fransa devleti tarafından sürgün edilmesinin ardından, 1852 yılında ilk önce Londra'ya oradan da 1956 yılında Amerika'ya gitmişti. 1858 yılında New York'ta "Journal du Mouvement Social La Libertaire" adlı bir anarşist gazete çıkartma girişimine girdi. La Libertaire gazetesi aynı zamanda "liberter" kavramının siyasi olarak kullanıldığı ilk yayındı.

Libertter Eşittir Anarşist

Bir sonraki "liberter" kavramı, "liberter komünizm" terimi ile 1880 yılında La Havre Fransa Bölgesel

Anarşist Kongresi tarafından kullanılmıştı. Kongre tarafından bir sonraki yıl "Liberter veya Anarşist Komünizm" adlı bir manifesto yayımlanarak liberter komünizmin çerçevesi çizildi. Böylece liberter terimi yavaş yavaş anarşistlere alternatif olmaya başladı. Bu kullanımın yaygınlaşması da, özgürlükçülüğün bir dönem boyunca sadece anarşizmle anılmasından kaynaklı.

1895 yılında Sébastien Faure ve Louise Michel, Fransa'daki La Libertaire gazetesini yayınladı. Paris Komünü sonrası Fransa devletinin artan baskıları karşısında kendilerine "liberter" demek ve yayınlarında anarşizmden böyle bahsetmek, Fransa'daki anarşistler için stratejik bir tercihe dönüştü.

1900'lü yıllara gelindiğinde Kropotkin kendi ideallerini anlatırken "liberter-komünizm" ve daha sonra ise "anarşist-komünizm" kavramlarıyla makaleler yazdı. Vanzetti Amerika'da tutsak düştüğü yıllarda yazdığı bir mektupta şöyle dedi: "Sonuçta sosyal demokratlar, sosyalistler, komünistler ve IWW gibi hepimiz sosyalistiz. Bizimle diğer hepsi arasındaki temel fark, onlar otoriter, biz liberteriz; Onlar kendi devlet ya da hükümetlerine inanıyorlar; Biz hiçbir devlet ya da hükümetin olmamasına inanıyoruz."

CNT ise 1919'da Zaragoza'da gerçekleştirdiği kongrede hedefini devrim ve liberter bir komünizm olarak vurguladı.

Sosyalist Liberterler

"Liberter" kavramı anarşistler dışında ilk kez, eski anarşist olan daha sonra kendisini "liberter sosyalist" olarak tanımlayan Francesco Saverio Merlino tarafından kullanılmıştır. Anarşist olduğu yıllarda avukatlık yapan Merlino, İtalya Kralı I. Umberto'yu suikast eylemi ile öldüren anarşist Gaetano Bresci'nin de avukatlığını yapmıştır. Ayrıca Errico Malatesta ile anarşizm fikirlerini geliştirme noktasında birçok kez beraber çalışmıştır. Daha sonrasında kendisini "liberter sosyalist" olarak adlandırmasının temel nedeni, kendisini parlamenter mücadele rüyasına kaptırmasıdır.

Yakın dönemde İngiltere'de 1960-1992 yılları arasında Solidarity grubu kendisini otoriter sosyalizme alternatif olarak görerek "liberter sosyalizmi" savunmuştur. Bolşevik Parti'nin Rus Devrimi'ni otoriter bir şekilde yönetmesiyle yaşanan olumsuz deneyimlere muhalefet eden bazı sosyalistler farklı yollar kullanmıştır. Örneğin "hiyerarşik olmayan bir işçi örgütlenmesi mümkün olur mu?" sorusuyla bu adımı atanlardan biri olarak Anton Pannekoek ve Paul

Mattick gibi isimler sık sık "liberter sosyalist" olarak adlandırılmıştır. Fakat her ne kadar farklı arayışlara gidilse de marksizmin temelinde yatan otorite hiçbir zaman yıkılmamıştır. Bu arayışlar, "liberter sosyalizm" kavramı ile sadece bir umut olarak kalmıştır.

Böylece "liberter" kavramı anarşistlerden daha geniş kesimi niteleyen bir hale bürünmüştür. Sosyalizmin içindeki hiyerarşiye karşı birçok birey kendini böyle ifade etmeyi tercih etmiştir.

Kapitalistlerin "Liberteryan" Kavramı

Latince "liber" (özgür) kökünden türeyen liberal kavramı, siyasi ve ekonomik olarak liberter kavramından çok ayrı bir yerdedir. Kökü eski yunan sofistlerine dayandırılan kavram, modern anlamda ilk kez Adam Smith tarafından 1776 yılında yazılan "Milletlerin Zenginliği" kitabında "liberal ihracat ve ithalat sistemi" olarak kullanılmıştır.

1950'lerin Amerikasında ekonomist Murray Rothbard'ın manipülasyonları ve akademideki baskıları nedeniyle "liberteryanizm" kavramı, mülkiyet karşıtı anarşistlerin karşısında mülk savunuculuğu yapanların tanımı olmaya başlamıştır.

Murray Rothbard "Amerikan Sağının İhaneti" adlı kitabında bu durumu şöyle anlatmıştır: "1950'lerin sonunda biraz öne çıkmamızın memnuniyet verici bir yönü ise hatırladığım kadarıyla ilk defa, 'bizim taraf' düşman tarafa çok önemli bir kelimeyi ele geçirdi... 'Liberter' uzun zamandır sol-kanat anarşistin kibarcasıydı, yani özel mülkiyet karşıtı anarşistler, komünist ya da sendikalist cinsinden. Ama şimdi onu ele geçirdik. Üstelik daha düzgün bir biçimde, etimoloji bakışıyla; çünkü biz bireysel özgürlüğün ve dolayısıyla bireyin mülkiyet hakkının savunucularıyız."

Tabi kavramın bu duruma düşmesi Joseph Dejacque'ın, Paris Komünarlarının, Louise Michel'in, Kropotkin'in, Vanzetti'nin, CNT Zaragoza kongresinde "Yaşasın liberter komünizm!" diye haykıran binlerce işçinin muhtemelen kemiklerini sızlattığıdır.

Liberter kavramının ortaya çıkışı, ilerleyişi ve geldiği son birbirlerinden çok farklıdır. Bu kavramı sahiplenmek, tarihteki liberter yoldaşlarımızı sahiplenmeye denk düşmektedir. 161 yıl önce özgürlüğü ön plana koyan bir kavram olarak ortaya çıkan, fakat iktidarlar ortaya çıktığından beri bir düşünce ve eylem olarak kendini var eden "liberterlik" yani özgürlükçülük; her ne kadar billboardlarda, reklamlarda, kapitalizmin tüketim çılgınlığını tanımlamakta kullanılsa da, gerçek anlamı ile birlikte yine anarşistler tarafından sürdürülen ilişki biçimlerinde var olmaya devam edecektir.

Anarşist Yayınlar (18)

Şili'de Anarşist Yayınlar II

Dünyanın farklı coğrafyalarındaki anarşist yayıncılık tarihine değindiğimiz yazı dizimizin bu bölümünde, geçen sayıda yayınladığımız Şili'de anarşist yayıncılık tarihine devam ediyoruz. Geçen sayıda 1919'a kadar yayınlanmış anarşist yayınları incelediğimiz yazı dizimizin bu bölümünde, 1919'dan günümüze dek yayınlanmış anarşist yayınlara dair bilgiler vereceğiz.

Zeynel Çuhadar

zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

Anarşizm Şili'deki işçi hareketi içerisinde ilk kez topografalar, boyacılar, inşaatçılar ve denizciler arasında örgütlendi. Arjantin'den gönderilen yayınların bunda etkisi büyüktü. Böylelikle anarşist fikirler 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Şili'nin entelektüel çevresi ve işçi hareketi içerisinde geniş bir etki kazanmış oluyordu.

Şili'de farklı zaman aralıklarında yayınlanmış irili ufaklı birçok anarşist yayının arşivinin devlet şiddetiyle yok edilmiş olması, yayınların içeriğine dair bilgilere ulaşmamızı engelliyor. IWW (Dünya Endüstri İşçileri) Sendikası'nın Şili'ye has karakteri ve darbelerle karşı bir direniş olarak sürdürülen anarşist yayıncılık bu yazının konusunu oluşturuyor.

IWW'nin Etkisi

1919 yılında Şili'de anarşistler IWW'nin (Dünya Endüstri İşçileri) Şili ayağının çalışmalarına Valprasio'da başladı. Ancak Şili'deki IWW, ABD'deki IWW'den farklı bir karaktere sahipti. ABD'de devrimci işçileri aynı çatı altında toplamaya çalışan ve daha pan bir çizgide mücadele eden IWW, Şili'de anarko-sendikalist eğilimlerini daha açık bir propagandaya dönüştüren ve anarşist bir örgüt gibi hareket eden bir model benimsemişti. Bunun nedeni Bolşeviklerin devrime ihanetinin ardından toplumsal muhalefetin değişen yapısıyla alakalıydı.

Şili'de IWW, coğrafyanın bir ucundan diğerine dek hızla yayıldı. Kendilerini sermayenin, iktidarın, kilisenin düşmanı olarak nitelediler ve grev, boykot, sabotaj gibi yöntemlerle eylemeyi seçtiler. IWW'nin özellikle kurulduğu Valprasio'daki Iquique ve Antofagasta'daki denizciler, fırınçılar, inşaat işçileri ve ayakkabıcılarla örgütlenmiş güçlü sendikaları vardı.

Juan Onofre Chamorro, Armando Trinino, Pedro Ortunar, Porfirio Soto gibi anarşistleri bünyesinde barındıran IWW üyeleri diğer ülkelerdeki gibi kendilerini Wobblies olarak adlandırdı ve sendikaların yayını Industrial Worker'ı (Endüstri İşçisi) dağıttı.

Darbeler Altında Yayıncılık

5 Eylül 1924'te gerçekleşen askeri darbe, Şili'nin sosyalistleri tarafından coşkuyla karşılandı. Anarşistler ise darbe karşıtı bir konum aldı ve güvenliklerini arttırdı. 70'lerde başlayan ve 1990'a kadar etkisini sürdüren Pinochet darbesi ise büyük bir şiddet dalgasıyla anarşistler dahil bütün toplumsal muhalefeti baskıladı. Dernekler, gazeteler, sendikalar kapatıldı. İçlerinde birçok tarihsel belgenin bulunduğu arşivleri yok edildi. Buna rağmen bazı anarşistler, diktatörlüğe karşı direniş hareketi içerisinde mücadele yürütmeye devam ettiler.

1984 yılında Talca'da, anarşist dergi "La voz del Naturismo" (Doğalcılığın Sesi) yayımlandı ve 1987'de kara bayraklar tekrar Santiago, Concepcion ve Osorno'da dalgalanmaya başladı. Sosyal merkezler tekrar açılmaya başladı. "El Duende" (Elf) yine Santiago'da ve "Kolective Anarkista Liberacion" (Anarşist Özgürleşme Kolektifi, KAL), "Taller de Analisis Sindical y social" (Sendikalar ve Sosyal Analiz Çalışması, TASY) çatısı altında örgütlendi. TASY, bastırılmış toplumsal muhalefeti canlandırmak ve kaybedilmiş alanları geri almak için örgütlenmeye başladı. "Colectivo Anarquista Concepcion" tarafından "Acrata" gazetesi yayınlanmaya başladı. Yine KAL'ın yayın organı "Liberacion" ve "Accion Directa" bültenleri Santiago'daki anarşist yoldaşlar tarafından çıkarıldı. 1989 yılında Pinochet iktidardan uzaklaştırıldı ve "demokrasi"ye dönüldü.

Darbe iktidarının yıkılışının ardından birçok anarşist Şili'ye geri döndü ve mücadeleye devam etti. O yıllarda temeli atılan örgütlenmeler bugün Şili'de devlete ve kapitalizme karşı sendikalar, öğrenci örgütlenmeleri, kolektifler, kültür merkezleri ve işgal evleriyle geniş bir etki alanına sahip olmayı sürdürüyor.

*Şili'deki anarşizmin ve anarşist yayıncılığın tarihi, sınır komşusu olan Arjantin'le organik bir ilişkiye sahip. Yazı dizimizde daha önce yayınladığımız "Arjantin'de Anarşist Yayınlar" başlıklı bölümünden, iki coğrafyada da ortak yayınlanan gazetelere dair daha derinlikli bilgilere ulaşılabilir.

“Çocuğum Okulu Sevmiyor Ama Oyun Oynamayı Çok Seviyor

Röportaj: Özlem Arkun
Çeviri: Gamze Boztepe

Alternatif eğitim modelleri üzerine yaptığımız araştırmalar ve tartışmalar derinleştirdikçe, yaşadığımız topraklarda çok bilinmeyen bir kavram olan “öz-yönelimli eğitim” kavramına rastladık. Peki nedir bu öz-yönelimli eğitim? Esasen bu yöntem eğitim demek bile çok tartışmalı. Çünkü ne bir öğretmene ne bir müfredata ne sınavlara ne de bir okula ihtiyaç duymayan bir yöntem bu. Tamamen çocuğun merakı ve tutkusuyla şekillenen, başarı ve başarısızlık üzerinden bir sıralamaya gitmeyen, tersine başarısızlığı öğrenmenin bir yolu olarak gören bir yöntem. Diğer alternatif yöntemlerden farklılaşan bir başka özelliği ise, bu yöntemin bir kurucusu olan bir pedagoğ ya da öğretmenin olmaması. Bu yöntem avcı toplayıcılardan bugüne dek değişmeyen bir yöntem. Daha açık söyleyecek olursak çocuğun “oyun”una müdahale etmediğimiz her koşulda öz-yönelimli yani kendi ilgi ve merakı doğrultusunda kendi kendine öğrenme mümkün. Biz de bu kavram üzerine tartışmaları bu topraklara taşımak üzere; özellikle avcı-toplayıcı topluluklarda oyunun işlevi gibi araştırmalarından tanıdığımız, “Çocuğum Okulu Sevmiyor Ama Oyun Oynamayı Çok Seviyor” kitabının yazarı psikolog Peter Gray ile iletişime geçtik. Kurucularından olduğu Öz-yönelimli Eğitim Birliği’den Alexander Khost ile bir röportaj gerçekleştirdik. Aynı zamanda Modern Okul Dostları sitesinin de editörlerinden biri olan Khost ile yaptığımız röportajı sizlerle paylaşıyoruz.

Meydan Gazetesi: Öncelikle öz-yönelimli eğitimin bu topraklarda çok bilinmediğini belirtmeliyim. Aslında bu yeni tartışılmaya başlanan bir konu. Öncelikle bize Öz-yönelimli Eğitim Birliği’nden biraz bahseder misiniz? Bu birlik nasıl kuruldu ve nasıl işliyor? Siz bu birliğe nasıl katıldınız? Katılmak isteyenler nasıl katılabilir?

Alexander Khost: Öncelikle, sorularınızı cevaplamakla şahsen ilgilenmemin nedenlerinden biri, yaklaşık 20 yıl önce, gençlerle çalışma kariyerimin başlarında, bir öğretim yılı boyunca Ankara’da ikinci dil olarak İngilizce öğretmiş olmam. Okuldaki öğrenciler, ben oturmalılarını söyleyene kadar, yere sabitlenmiş masalarında, okul üniformalarıyla hazırolda beklemek zorundalardı (bu yüzden ilk günden “otur!” demeyi öğrendim). Yılın sonuna kadar, A.S. Neill’in Summerhill kitabından sayfalar çoğaltıp bunu İngilizce öğretme metni olarak kullandım ve öğrencilerime “Öğrenmenin başka bir yolu olduğunu” fısıldadım. Bu hayatımın hiç unutamayacağım bir yılıydı ve eminim birlikte çalıştığım çocukların çoğu da asla unutamayacak!

Ben Öz-yönelimli Eğitim Birliği’nin (ASDE) asli kurucularından biri değilim ve fikrin nasıl ortaya çıktığını tam olarak söyleyemem. (Belki Pat size daha net bir resim çizebilir.) Ben, asli kuruculardan ikisi olan Peter Gray ve Tomis Parker’ı tanıyordum. İlk olarak ASDE’yi konuşma yaptığım bir konferansta duydum. Web sitesine yardım etmek için aralarına katıldım (yıllarca profesyonel olarak web geliştirici

olarak çalışmıştım) ve kısa süre içinde ASDE’nin online dergisi olan Tipping Points’in işleyişini devraldım. Anlayışım ve kişisel inancıma göre, bir grup insan, dünyada benzer işleri yapan birçok insan olduğunun ve birlikte kuvvet doğduğunun farkına vardı. Böylece ASDE, öz-yönelimli eğitimin uzun ve zengin tarihini (geleneksel zorunlu eğitimin yıllar öncesinden gelen bir tarihi!) belgeleyecek ve doğrulayacak bir yer olarak kuruldu. ASDE’ye üyelik ücretsizdir. Buradan kayıt olabilirsiniz: <https://www.self-directed.org/membership/>

Öz-yönelimli eğitim ve demokratik okullar bu coğrafyada çok bilinmiyor fakat Montessori, Waldorf, Reggio Emilia gibi yöntemleri benimseyen alternatif okullar ve orman anaokulları gibi örnekler giderek yaygınlaşıyor, özellikle de anaokulu düzeyinde. Elbette bu örneklerle öz-yönelimli okullar arasında birçok farklılık var fakat ilkeler üzerinden düşüldüğümüzde en belirgin fark nedir?

Öz-yönelimli eğitim ile geleneksel okul ve Montessori, Waldorf gibi belirttiğiniz alternatif yöntemler de dahil olmak üzere diğer tüm eğitim yöntemleri arasında son derece önemli bir ayrım vardır. Öz-yönelimli eğitim (SDE), çocukların doğuştan meraklı oldukları inancıyla başlar ve eğer çocukların neyin kendi yararlarına olduğunu bildiklerine güvenir ve bu yola müdahale etmez, daha ziyade yardımcı olur ve cesaretlendirirsek, bu çocuk, hayata kendi tutkularıyla hazırlanmış ve tutkularının peşinde giden sağlıklı ve sorumlu bir yetişkin

olacak şekilde büyüyecektir. Bu eğitim biçimindeki yetişkin rolü, öğrenci tarafından belirlenen bir yöntemde ona yardımcı olmaktır, tam tersi değil.

Devlet okullarından Montessori okullarına, Waldorf okullarına ve benzerlerine diğer tüm eğitim yöntemleri, bu öğrenme yolunu manipüle eder. Bu yöntemlerde yetişkinler çocuğun uyum sağlayacağı aksi takdirde başarısız olacağı bir yol sağlamak için oradadır. Öz-yönelimli eğitimde, çocuğun kendi meraklarının peşinden gitmesine izin vermeyen bir yetişkinin olması dışında bir başarısızlık yoktur. Aslında başarısızlık, SDE’nin oldukça önemli bir parçasıdır. Çünkü bir insanın, herhangi bir şeyde iyi olmak için tekrar tekrar başarısız olmayı öğrenmesi gerekir. Başarı ders çıkardığımız tecrübelerimizden ve sıkıntılarımızdan gelir. Ne yazık ki geleneksel eğitim başarısızlık için çok az fırsat verir ya da hiç fırsat vermez.

Alternatif okullar giderek daha yaygınlaşıyor fakat bu okulların ücretleri oldukça yüksek, bu da bu okulların aslında herkes için bir “alternatif” olmadığını ve erişilebilir olmadığını gösteriyor. Bütçeyi düşündüğümüzde Öz-yönelimli okulların avantajları neler? Ya da bu okulların herkes için erişilebilir olması konusunda çözüm önerileriniz neler?

Bu mükemmel bir soru ve kesinlikle tüm alternatif eğitim yöntemlerine meydan okuyor. Gel gör ki, açık olmak gerekirse bu, alternatif

eğitimden ziyade, bir çocuğun eğitimi politik bir eylem olduğundan, hükümet desteği geleneksel yukarıdan aşağı eğitim modellerine (çok kasıtlı olarak) bir tekel oluşturuyor ve diğer eğitim yöntemlerini finansal zorluklarla karşı karşıya bırakıyor. Birçok Öz-yönelimli eğitim modeli, diğer alternatif yöntemler gibi, yöntemlerini yalnızca ayrıcalıklı bir sınıftan daha fazlasına uygun hale getirme mücadelesi veriyor.

Ancak bu durum böyle olmak zorunda değil ve kesinlikle bunun başka türlü olabileceğini kanıtlamış bazı büyük SDE okulları ve aileleri vardır. Bazı SDE okulları ya da merkezleri, imkanı olan ailelerin daha yüksek bir öğrenim ödemesi yapmasını ve imkanı olmayanların çok az ücret ödemesini ya da hiç ücret ödemesini talep eden, değişken ölçekli bir öğrenim ücreti modeli sunmaktadır. Ayrıca okulsuz ailelerin (çocuklarının öz-yönelimli, güvenilir bir ebeveynlik yöntemini kullanarak evde eğitim veren aileler) böyle bir çocuk yetiştirme yöntemini mümkün kılmak için birbirlerine yardım etmek adına armayan ekonomisi kullandıkları toplulukları var. Başka bir deyişle, belki de hiç para el değiştirmez, ancak aileler birbirleriyle değiş tokuş yaparak çocukların toplulukların farklı üyelerinden öğrenmelerine olanak sağlamış olurlar. Aynı zamanda ebeveynler, bu yöntemle çocuklarını birbirlerine teslim ederler. Böylece hem bir yaşam kazanabilir hem de kendi çocuklarını eğitebilirler. Sağlıklı bir öz-yönelimli eğitim ortamında, ekonomik çeşitlilik de dahil olmak üzere çeşitlilik vazgeçilmezdir.

Sizce eğitim kooperatifleri, bu alandaki ekonomik eşitsizlikleri çözme ve herkes için erişilebilir kılma konusunda bir çözüm olabilir mi?

Kesinlikle! (yukarıdaki soruya verdiğim cevaba bakınız!) Aslında, ekonomik adaletsizliği çözenin tek yolunun, insanların farklı bir topluluk olarak bir araya gelmeleri ve birbirlerinin çocuklarını işbirliği içinde eğitmeleri olduğunu savunuyorum. Çocukların ötekilik anlayışını geliştirmeleri ve farklılıkları kutlamanın tek yolu hep birlikte birbirimizi önemsemek ve birbirimizi önemsemek için durup zaman ayırmaktır. Bu tam olarak bir eğitim kooperatifidir, paranın el değiştirmedığı, aksine güven ve şefkatin değiş tokuş edildiği bir yerdir. Bu sınıf, din, ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsiyetle birlikte diğerleri arasında ulusal köken çeşitliliğini de içermelidir.

Hangi coğrafyada yaşarsak yaşıyalım, başarı odaklı bir çağdayız. Öz-yönelimli okulların bunun tam tersi olduğunu, yani sonuca değil sürece odaklı olduğunu söylüyorsunuz. Geçtiğimiz yıl bu topraklarda, öz-yönelimli olarak tanımlamasak da kooperatif olarak işleyen alternatif bir ilkokul, ironik bir şekilde ebeveynlerin başarı odaklı beklentileri nedeniyle kapandı. Siz ebeveynlerin/bireylerin sürece değil sonuca odaklı, başarıya odaklı bu bakış açısını değiştirmeyi nasıl başarıyorsunuz?

Bunu ASDE'nin bir temsilcisi olarak cevaplayabileceğime emin değilim, fakat size kişisel inancımı söyleyebilirim:

İnsanların/ebeveynlerin başarısının ne anlama geldiğini anlama konusundaki bakış açısını değiştirmenin tek yolu işe koyulup onlara bunu göstermektir. Bu nedenle, kendi çocuklarımı böyle bir şekilde yetiştirmeye ve başkalarının da aynıısını yapmasına yardımcı olmak için elimden geldiğince çok zaman ve çaba harcamaya devam ediyorum. Voltaire'in Candide'de yazdığı gibi, "gelin, bahçemizi ekelim". Bu yüzden, kendi çocuklarıma güveniyorum ve başkalarına karşı olabildiğince sabır ve şefkatle yaklaşıyorum.

Evde eğitim gittikçe popülerleşen kavramlardan biri. Kısa bir zaman önce bir grup ebeveyn evde eğitimin yasallaşması için bir kampanya başlattı. Bu grup oldukça karışık ve heterojen bir gruptu, çok farklı politik ekonomik ve dini kesimlerden bireylerden oluşuyordu. Bu nedenle birçok farklı başlık tartışmaya açıldı. Evde eğitim çocuk istismarına, çocuk evliliklerine ya da çocukların ekonomik olarak sömürülmesine yol açar mı gibi sorular gündeme geldi. Elbette bu tür sorunların yasal düzenlemelerle çözülmeyeceğini ve geleneksel eğitim yöntemlerinin çocuğun ruhsal ve fiziksel olarak sistematik bir şekilde istismarını sürdürdüğünü göz önünde bulundurarak, bu tür olası sorunlara nasıl yaklaşıyorsunuz? Sizin de evde eğitim konusunda karşılaştığınız benzer sorular/problemler var mıdır?

Sağlıklı, güvenli ve sevecen bir ortam, yasaların ve yönetmeliklerin değil, ortaklığın ve dostluğun sonucudur. Çocuk istismarı okullarda olduğu

kadar evde de olabilir. Aslında çoğu geleneksel okulun çocuk istismarı olduğunu ileri süreceğim (ve buna ilk elden ABD ve Türkiye'deki okullarda tanık oldum). Evet, tabii ki istismar ve köktendinci değerler evde eğitimden türetilebilir, ancak okuldan daha fazla değildir. Mesele, bir çocuğun evde mi yoksa okulda mı öğrenip öğrenmediği değil, ne öğrendiği ve kiminle zaman geçirdiğidir.

Bir okulda ya da evde, etrafındaki duyarlı bir topluluğun desteği ve yardımı ile kendi eğitimine rehberlik etmesine izin veren sağlıklı, açık bir ortama sahip bir çocuk başarılı olacaktır. Farklı olandan ve ötekiden nefret uyandıran katı bir yukarıdan-aşağı değerler hiyerarşisine mecbur bırakılan ve zorlanan bir çocuk, ister evde ister okulda ister başka yerlerde olsun, bu değerleri kesinlikle sürdürecektir.

Tarih boyunca toplumların baskı altına alındığı her dönemde, insanlar direnmek ve özgürleşmek için kendi yöntemlerini geliştirmişler. Çocukların özgürce büyümesi geçmişte olduğu kadar günümüzde de önemli bir ihtiyaç. Bu kaygılardan hareketle geçmişte özellikle Ferrer'in "Modern Okulları" gibi örneklerle rastlıyoruz. Öz-yönelimli Eğitim Birliği'ni kurarken size ilham veren tarihsel örnekler nelerdi? Okullarımızla eğitime kendi alternatiflerini yaratmaları konusunda ne önerirsiniz?

Modern Okullar'dan bahsetmeniz hoş bir tesadüf. Yakın zamanda, Modern Okullar tarafından kurulan ve

tüm bu yıllar boyunca süren Modern Okul Dostları örgütünün (<http://friendsofthemodernschool.org/>) yürütme sorumluluğunu aldım. Yarattıkları etki tarih kitaplarına adeta gömülmüş olmasına rağmen (bu nedenle gönüllülüğe dahil oluşum, örgütü bir diğer nesle kadar sürdürebilmek için), Modern Okulların, öz-yönelimli eğitimin ya da daha spesifik olarak anarşist eğitimin açık ara en önemli örneği olduğunu düşünüyorum.

Modern Okullara ek olarak, elbette, Summerhill kendi hayatımda son derece etkili olmuştur. Highlander Halk Okulu'nun yanısıra Yurttaşlık Okulları ve Özgürlük Okulları da yirminci yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde öz-yönelimli eğitim tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, Agile Öğrenme Merkezleri'nin çağdaş SDE dünyasında son derece önemli olduğuna inanıyorum. (Tüm bunları detaylandırmaktan mutluluk duyarım!)

Son olarak, sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bence bu hareketin tek başına "eğitim" ile daha az ve çocuk yetiştirme ve çocukluğun özü ile daha fazla ilgisi olduğunu belirtmek önemlidir. Çocukların sağlığı ve bakış açısı, salt eğitimlerinden daha fazla şeyden etkilenir. Bu hareket, şüphesiz ebeveynlik ve okulu kapsar ama aynı zamanda, daha önce bahsettiğim gibi, ötekilik için çeşitlilik, katılım ve şefkatin yanı sıra, şehir planlaması ve çocukların dünyadaki ortam ve mekânları üzerine düşünme gibi konuları da kapsar.

Röportajın tamamına meydangazetesi.org'dan ulaşabilirsiniz.

YALINAYAK

25 Yıl da Geçse Devlet Adaletsizliktir

Göstermelik suçlamalara, olmayan delillere ve işkence altında zorla imzalatılan ifadesine dayanılarak İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından 12.08.1998 tarihinde "vatan topraklarından toprak bölmeye yönelik olarak eylem gerçekleştirmek" suçlaması ile müebbet ağır hapis cezasına çarptırılmış olan Umur Fırat Süvari-riğulları, 19 Ekim Cuma günü, Söke Ağır Ceza Mahkemesi'nce yeniden aynı cezaya çarptırıldı. Bundan 25 yıl önce, dönemin Devlet Güvenlik Mahkemelerince verilen karar mahkeme tarafından uygun görüldü. Devlet, kendi hukukuna bile aykırı bir şekilde, 25 yıllık adaletsizliği sürdürerek kendi adaletinin ne olduğunu bir kez daha gösterdi.

7 saati aşan karar duruşmasında, savcı davayla birlikte AİHM'in tespit ettiği ihlalin giderildiğini ve yeniden yargılamadaki beraat talebinin reddini istedi. Yakın dönemde, ifadeleri alınırken avukat bulundurulmadığından dolayı kararı bozulup beraat eden emsaller yokmuşçasına, avukatsız ifadenin dönemin usul kurallarına uygun olduğunu iddia etti.

Devrimci Anarşist tutsak Umur Fırat, kendisine yönelik tüm suçlamalara detaylı bir cevap verdikten sonra, avukatı Zekiye Baran savunmasını mahkemeye sundu. Özellikle emsal kararları da eklediği savunmasıyla Umur Fırat'ın yargılanmasındaki hukuka aykırılıkları ortaya koydu.

Gözaltı, yargılama ve tutuklama süreçlerinde işletilen adaletsizlikler, benzer bir şekilde tekrar yargılama sürecinde de işletilmiştir. Umur Fırat'a uygulanan bu tutum, devletin mahkemelerinin politik tutsaklara yönelik tavrını net bir şekilde göstermiştir. Keyfilik ve kendi hukukuna aykırılık gibi durumlar, yargılamalarda devrimci tutsakların sıklıkla maruz kaldıkları durumlardır. Umur Fırat'ın durumunda olduğu gibi, 25 yıl da geçse devlet adaletsizliktir.

Kullan-at Kılavuz

Kapitalist işleyiş içerisinde zaman zaman kullanılabilir ama paylaşma ve dayanışmayla örülü özgür dünyada hiçbir şeye yaramayacak bilgiler...

Konkordato İlanının İşçiye Temel Etkileri

Kullan At

kullanat@meydangazetesi.org

Ekonomik kriz, yoksullar için sofrasındaki yiyeceklerin azalması anlamına gelirken patronlar için fırsat demek. Her ekonomik krizde patronları her türlü ihtimale karşı koruyan, bizim hiç duymadığımız kanun maddeleri açığa çıkar. İçinden geçtiğimiz zamanlarda gündemden düşmeyen fırsatın adıyla "konkordato".

Konkordatodan önce patronların en çok kullandığı imdat çekici iflasın ertelenmesiydi. İflasın ertelenmesi demek, hakkında iflas erteleme kararı verilen şirketin alacaklılarından korunması anlamına geliyor. İflas erteleme kararıyla birlikte icra takipleri duruyor ve bunun sonucunda alacaklılar iflas erteleme süresince icra dairelerinde haciz yoluyla borçlunun mallarını paraya çevirtip alacaklarını tahsil edemiyorlardı.

OHAL döneminde çıkan 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile iflasının ertelenmesi OHAL süresince kaldırılmıştı. Geçtiğimiz Şubat ayı içerisinde meclisten geçen kanunla bu süre sınırı da kaldırılarak iflasın ertelenmesi kurumu kaldırıldı. Buna sebep olarak da 4 yıl gibi sürebilen iflasın ertelenmesi kararıyla şirketlerin haciz yoluyla satılmayan malların el değiştirmelerinin sağlanması yani şirketlerin içinin boşaltılması gösterildi. Yerine 2 yıl sürebilen konkordato hakkındaki düzenlemelerde değişiklikler yapıldı.

İflasın ertelenmesi kaldırılınca patronlar bu sefer yönünü konkordatoya çevirdi. Peki konkordatonun, iflasın ertelenmesinden farkı nedir? Konkordatoda, borçlu şirketlerin alacaklılarıyla anlaşarak borçlarını yapılandırmalarına ilişkin bir anlaşma anlamına gelmektedir. Yani iflasın ertelenmesi kararında sürece pek dahil olamayan alacaklılar konkordato kurumunda sürece daha fazla dahil olabiliyorlar. Konkordatoda borçlu borçlarının en az yarısını ödemek, kalan borçlarını da bir ödeme takvimine bağlamak konusunda alacaklılarının üçte ikisiyle anlaşma yapmaya çalışmaktadır.

Peki bu durumun işçi alacaklarına etkisi ne olacak? Öncelikle şunu söylemek gerekir ki, konkordato ilanının işçi sözleşmeleri üzerinde doğrudan etkisi bulunmamaktadır. Yani işçilerin sözleşmeleri konkordato ile birlikte bitmemiştir ve patron ya da işçi, konkordato

ilanı nedeniyle haklı sebeple iş sözleşmesini feshedemez.

Konkordato öncesi son bir yıl içinde doğan işçi alacakları İcra İflas Kanunu'nun 206. maddesine göre imtiyazlı alacaklardan sayılır. İşçiler ücret, kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının tamamı için icra takibi yapabilir veya yapılmış icra takiplerine devam edebilirler. Ama bunun için mahkeme ilgili şirket hakkında konkordato kararı verirken işçilerin alacağının mahkemeye bildirilmiş olması yani konkordatoya yazılmış olması gerekmektedir. Bu nedenle konkordato kararları takip edilmeli, işçi alacakları mutlaka konkordatoya yazdırılmalıdır. Bu durumda işçi, alacağını tam olarak alır.

Konkordatoya yazılmamış işçi alacaklarının imtiyazsız alacaklar gibi konkordato şartlarında ödeneceği kabul edilmiştir. Yani konkordato şartları neyse ona göre alacak alınabilir, sonuç olarak alacağın tamamı alınamayacaktır. Ve sırası da imtiyazlı alacaklara göre daha geride olduğu için işçi, alacağını alamama tehlikesi içinde olacaktır.

Peki imtiyazlı alacak ne demek? İmtiyazlı alacak, bir borçludan alacağı olan birden fazla kişinin olması durumunda belirlenecek sırada başta yer alan alacaklı anlamına gelir. İşçi alacakları bu durumda tehlikede değil gibi durmaktadır ancak uygulamada durum böyle değildir. Rehinle teminat altına alınmış alacaklar için de icra takibine bir engel yoktur. Ticaret hayatında genelde alacaklılarını bankalar rehinle teminat altına aldığı için öncelikle bankalar alacağını alacak, işçiye gelirse sıra daha sonra gelecektir. Sonuç olarak işçinin, kendisinin ve yakınlarının hayatını idame ettirebilmesi için mücadele edeceği "enfasyon canavarı"nın yanına bir de "konkordato canavarı" eklenmiştir.

NOT: Konkordato ilan eden patronun alacağı bulunan işçilerin İŞKUR'a başvurarak Ücret Garanti Fonu Talep Dilekçesi vererek ödenmeyen en fazla üç aylık ücretini talep edebilmektedir, bunu da bir kenara not etmemiz gerekir. Ana akım medyanın iddia ettiği gibi işçi alacaklarının güvende olması gibi bir durum söz konusu değildir, istenilen şartları taşıması halinde ödenmemiş olan en fazla 3 maaş ödenecektir.

Hiç Durmadan Çalışan, Sömürüyle Yaşayan SAĞLAM İNSAN

Microsoft tanıtımı için gittiği kariyer günlerinde "Bu şirketi seviyorum" diye bağırarak Microsoft'u anlatan Microsoft'un eski CEO'su Steve Ballmer

Özgür Oktay

ozguroktay@meydangazetesi.org

"Neden bazıları sadece çalışması gerektiği kadar çalışıp durur da bazıları hiç durmadan çalışır?"

Bu alıntı, kapitalist sistemde yaşamlarını sürdürmeye çalışan işçilerin emeklerini satarak maruz kaldıkları adaletsizlikleri anlatan bir yazıda geçen bir cümle olabilir. 19. yüzyılın başlarında Avrupa'da kapitalizmin en acımasız üretim alanlarında, örneğin madenlerde ya da tekstil atölyelerinde günde 12 saat, 14 saat çalışmaya zorlananların içinde bulunduğu koşulları betimleyen bir kitaptan alınmış bir bölüm gibi de düşünülebilir. Aynı dönemde, bu sömürüye karşı mücadele veren ve işçi örgütlenmelerinde bulunan sembol isimlerden birinin sözü gibi de.

Ama hiçbirisi değil. Yakın zamanda televizyonlarda yayınlanmaya başlayan, "küyerel (glocal) sermayenin en önde gelen ailelerinden Koç Grubu'nun Doblo model otomobillerini tanıtan reklamlarında geçen bir cümle.

Yeni Reklam Tarzı

Reklamda üç farklı renkteki otomobil, üç farklı hikaye içerisinde, bu hikayelerin kahramanları üzerinden tanıtılıyor. Hikayenin kahramanları reklam filminde önemli bir ayrıntının parçaları.

Örneğin, "çalışması gerektiği kadar çalışan değil hiç durmadan çalışan" bir kahraman, otomobile gecenin bir vakti mal yüklüyor. Bir başkası, "herkesin kendini düşüneceği zor bir anda, başkalarını da düşünerek" yağmur altında ıslanan öğrencileri aracına alıyor. Bir diğeri, "insanların ve sağlam insanların olduğu bir hayatta" sağlam bir insan

davranışı sergileyip yavru kediyi trafiğin ortasında ezilmekten kurtarıyor.

Reklam filminde bu üç kahramanın ortak özelliği; üçünün de "sağlam insan" olması ve bu sağlam insanların Doblo model araç kullanması olarak belirginleştiriliyor. Reklamın mottosu olan "sağlam insanların sağlam seçimi" sloganı üzerinden insan ve araç arasındaki ilişki "sağlamlık" üzerinden birleştiriliyor.

Yani araçların zor koşullarda kolay kolay yıpranmadığını, zorlansanız da dayanıklı olduğunu anlatan bir vurgu yok reklam filminde. Şaşırdınız mı? Şaşırmayın; kapitalizmin yeni pazarlama tarzı bu, reklamlardaki yenilik bu. Eskiye ürün tanıtımı ve klişeleşen fiyata odaklı anlatımların yerini, tüketicinin vasıflarını ön plana çıkaran bir tarz alıyor. Böylelikle tüketici, reklam filmindeki kahramanlarla daha kolay empati kurabiliyor. Ürünü kullandığında, kendisini reklam filmindeki kahraman gibi, diğerlerinden "farklı" hissediyor.

Aslında özellikle son 20 yıllık süreçte bu gibi örnekler bakıldığında, kapitalist sistemin en önem verdiği mecralardan reklamcılık sektörünün ne denli geliştiği kolaylıkla anlaşılabilir. Ürün iyi olabilir, ama iyi bir pazarlama olmadan ürünün satılmasının imkanı yoktur. Hele ki bu ürünlerin alıcı bulunduğu pazar bu kadar genişken... Bugün bu sektördeki pazarlama yöntemlerinde, özellikle psikolojinin kullanıldığı biliniyor. Hatta kapitalizmle iç içe geçmiş fakültelerde "tüketici davranışları ve pazarlama stratejileri" diye bir ders bile okutuluyor.

Kapitalizmin Sağlamlık Takıntısı

Reklam sektörünün "sağlamlık"

takıntısı, bu reklam filminde kendini açıkça gösteriyor. Bu sağlamlık takıntısıyla bize alttan alta verilmeye çalışılan mesaj nedir peki?

Reklam filminde araçlara değil de insanlara yüklenen "sağlamlık", aslında psikolojik bir sağlamlık. Daha fazla çalışan, zor durumda olsa bile ayrıntıları kaçırmayan, zorluklara katlanırken kendini güçlü hissedilen insanın "sağlamlığı". Özellikle sağlık bilimlerinde kullanılan bu kavram; çok zor koşulların üstesinden gelebilme ve uyum sağlayabilme yeteneği anlamına geliyor.

Etkili problem çözme yeteneği ve iletişim becerisine sahip olmayı gerektiren; bireylerin karşılaştıkları yoksulluk, şiddet ve diğer çok stresli olaylarla başarılı bir biçimde mücadele edebilme durumunu anlatıyor.

Sağlık bilimlerinde kavram özellikle hemşirelerin sahip olması gereken bir nitelik olarak kullanılıyor. Kelime İngilizce "psychological resilience" kelimesiyle ilişkili. Bu ayrıntı şu açıdan önemli; dayanıklı anlamında bir sağlamlık olan "sturdy" ya da güvenilir anlamında bir sağlamlılık olan "secure" kelimesinin karşılığı değil "resilince".

"Resilince" olan sağlamlık; esneklik ve dayanıklılık gibi bir anlam içeriyor. Yani itilip kakıldıktan sonra eski haline dönebilme, hastayken çabuk iyileşme, bozucken düzelmeye gibi anlamları içeriyor. Kapitalist sistemin bir yerinde çalışmak zorunda bırakılan herkesin olması gerektiği gibi! Bu psikolojik sağlamlık vurgusuna neden ihtiyaç hissedildiği açık değil mi? Daha sağlam ol ki kapitalizm senin daha verimli halinden daha fazla para kazansın; satılabil-

mesi için daha fazla şey üretebilesin!

Kavramın bir anlamı da "kendini toparlama gücü". Bu anlamıyla birlikte düşündüğünde, reklam daha bir anlamlı! Zor koşullarda çok çalış az yorul, daha fazla çalış ve kendini hızlı toparla ki kapitalizmin çarkları daha hızlı dönsün!

Koç Ailesinin Subliminal Mesajı

Bu reklamla Koç Holding'in sahiplerinin anlatmaya çalıştığı bir şey var bize. Bir otomobil reklamını, izleyicinin duygularına oynamayı hedefleyen kısa bir filme dönüştüren her reklamda olduğu gibi...

Holdingin karizmatik sahiplerinden Ali Koç, Eylül'deki bir röportajında "Temmuz ve Ağustos'ta kurların yükselmesiyle endişelerimiz çok arttı. Kurlar, enflasyonu etkiledi. Şu an ekonomik kriz var diyecek bir durum yok ama endişelenmemek mümkün değil." demişti. Ama kriz endişesini ona değil; Temmuz'da Türk Traktör'de ve Ford Otosan'da, Ağustos ayında Aygaz'da işten atılan işçilere sormak lazım; koçların "sağlam" kriterlerini karşılayamadıkları için atılan işçilere... Kriz zamanı yüklenirken yüklenen ve bir türlü esneklik gösteremeyen, itilip kakılmaya dayanıklı olmayan işçilere...

Biz bu reklam filmindeki subliminal mesajı çok iyi anladık. Reklam Doblo'yu değil sağlam işçi olmayı; kriz gibi zor dönemlerde "sağlam" bir şekilde çalışıp daha fazla üretmek, itilip kakıldıktan sonra eski haline dönebilen esnek ve dayanıklı işçi olmayı, kapitalizmin çarkını sağlamca döndürmeyi pazarlıyor aslında.

Geleceği Değil, Sonu Hazırlayan SÜPER İNSAN

Emircan Kunuk

emircank@meydangazetesi.org

Dünya çapında etkisini gösteren iklim değişikliği, sürekli artan nüfus ve bunlara bağlı gerçekleştiği söylenen sözde "kaynak" yetersizliği... Hep kendileri için daha fazlasını isteyen kapitalistler artık, kendilerinin belirlediği ihtiyaçlar ölçüsünde yeni bir insan türü yaratmayı bile düşünüyorlar. Küresel kapitalizmin büyük aktörleri, günümüzün kalabalık ve yeteneksiz(!) insan topluluklarının karşısına -bilginin iktidarına da sahip oldukları için- teknolojik yeniliklerle çıkıyor. Yapay zeka, genetik mühendislik gibi bilimde yaşanan pek çok gelişme de "bildiğimiz insanlığın sonu mu geliyor?" sorularına neden oluyor ve olmaya devam edecek.

Yeni Bir İnsan Türü: Süper İnsanlar

Kapitalistlerin tanımlamasıyla sıradan, yeteneksiz insanların yani ezilenlerin sonu gelirken; onlar bu boşluğu kendi yaratacakları "süper insan"larla doldurmak istiyor. Süper insan düşüncesi, özellikle bilim başta olmak üzere pek çok alanda çokça konuşuluyor.

Örneğin 34 yıl önce William Gibson'ın yazdığı Neuromancer ve öncüsü olduğu Cyberpunk edebiyatında ya da Cesur Yeni Dünya'nın yazarı Aldous Huxley'nin biyolog kardeşi Julian Huxley'nin yarattığı, kökeni 19. yüzyıl Avrupa felsefi düşüncesine kadar dayandırılabilen Transhümanizm düşüncesinde bir süper insan modeline rastlayabiliriz. Ayrıca tarihçi Yuval Noah Harari de kitaplarında bir süper insan kavramsallaştırmasına girişiyor; Homo Sapiens'in Homo Deus'a dönüşeceğini, yani tanrı benzeri bir ilahi güce kavuşacağını, geleneksel olarak tanrılara has olduğu düşünülen, yaşamı planlayıp düzenlemek ve yaratmak gibi özellikler elde edeceğini tarifliyor. Yine bu tartışmalara ek olarak, geçtiğimiz aylarda yaşamını yitiren Hawking'in ölmeden önce aldığı notlarının ve yaptığı konuşmalarının toplandığı ve geçtiğimiz ekim ayı içerisinde yayınlanan "Büyük Sorulara, Basit Cevaplar" kitabında da "süper insan" anlatılıyor. Her ne kadar kitap ile gündemleşse de Hawking kendi kavramsallaştırmasını ilk olarak 1996 yılında verdiği bir ders sırasında örnekliyor.

Hawking, genlerimizi şekillendiren evrimin, son 10 bin yılda üretilen bilginin çok çok gerisinde kaldığını ve Darwinyen evrede gelişen insan beyninin, günümüzde biriken bilgiyi anlayıp işleyecek bir yapıya sahip olmadığını vurguluyor.

Bugün bir organizmanın fenotipini (kalıtsal özelliklerini) belirli bir şekilde değiştirmek için DNA'sına doğrudan müdahale ederek onlara yeni işlevler kazandırılmasına yönelik araştırmalar yapan genetik mühendisliğinin gelişimine de her geçen şahit oluyoruz. Özellikle hayvanlar üzerinde -işkenceyle yapılan deneylerle birlikte büyük bir ilerleme sağlanmış durumda. Hatta geçtiğimiz yıllarda ABD'de bir insan embriyosu DNA'sını değiştirildiğini anımsarsak genetik mühendisliğinin sağladığı gelişmelerle zekamızın da modifiye edilebileceği düşünebiliriz.

Bilim otoritelerinin; onları yönlendiren şirket ve devletlerin, kendi çıkarları uğruna genetik müdahaleyi artıracaklarını şimdiden öngörmek mümkün. Halihazırda kapitalizmin kendi sürdürülebilirliğini sağlamak için, hızla gelişen teknolojik altyapısıyla; birçok çağdaş otomasyon sistemini, veri alışverişlerini ve üretim teknolojilerini içeren, siber fiziksel sistemlere dayalı üretimin devreye girdiği, yapay zekanın aktif olarak kullanıldığı Endüstri 4.0 ile üretimde yeni bir tarza geçmiş olması bu öngörüğü daha da mümkün kılıyor. Hele de kapitalistlerin ve devletlerin bilimde yaşanan gelişmeler üzerin-

den ezilenlere yaşattıkları sömürü ve katliamı da düşünürsek bu ihtimalin olasılığı artıyor.

Ayrıca bu süreçte evrimsel basamak atlamak ve "süper insan" olmak amacıyla doğal varlıkların sömürülmesi bir koşul. Bu da sıradanların (yani biz ezilenlerin) yaşamında -ekolojik yıkımlar, katliamlar ve hastalıklar gibi- yıkıcı etkileri ortaya çıkarıyor ve çıkarmaya devam edecek.

Kimin İçin Başlangıç, Kimin İçin Son?

Sıradan insanların üzüntüleri, sevinçleri, heyecanları, istekleri, yaşadıkları zorlukları, hatıraları, kendi yaşamlarına yetecek deneyimleri ve sistemin işine yaramayan yeteneksizlikleriyle birlikte yok edilip sistemin algısına uygun, ihtiyaçlarını karşılayan ve itaat eden yeni genler, süper türler yaratılmaya çalışılıyor. Yepyeni ve soylu bir insan türü sistemin yeni insanını tarifliyor. İktidarların, bilimin iktidarını da kullanarak insana ait genlerden "sıradan insanı" atması, türün soylululaştırılmaya/mutenalaştırılmaya çalışılması demek. Bu anlamda soylu-süper insan için bir başlangıç, biz "sıradan" insanların sonu anlamına geliyor.

Gerçeklikten Sanala Dönüşen E-İNSAN

AMCAMA PSİKOLOJİK
KIŞKIRTMA (GERÇEK FİNAL)
18:19

590 TL DÖNER VS 2.5 TL
DÖNER (Et Dürüm)
32:07

KENDİMİ TAVANA
BANTLADIM! (EVDE)
11:35

AYNI ANDA 200 TANE SAKIZ
ÇİĞNEDİK!
13:56

Milano'da 29 Saat Geçirdim!
iPhone X Çekiliş Sonuçları
29:38

UN DOLU AĞIZ İLE TAKLİT
YAP! #FurkanaKolayGele
14:40

BİR GÜNLÜĞÜNE KÖLE
OLMAK!! (KRAL&VEZİR)
24:21

Hiç Tatmadığımız İçecekleri
Tattık (Damla Sakızlı Su,
12:12

Şahin Efe

sahin@meydangazetesi.org

21. yüzyıl dünyasının bize dayattığı bir yaşam biçimi var; sanal sosyallik-sosyal medya. Zamanımızın çoğunu sosyal medyada geçiriyoruz. Onsuz bir yaşam düşünemiyoruz bile. Sosyal medyada gülüyor, eğleniyor, üzülüyor, tatmin oluyoruz. Ona hapsolmuşken bizi özgürleştirdiğini düşünüyoruz. Sosyal medya sanallığının gerçekliği içinde yaşıyoruz artık. Burası öyle bir dünya ki hiç tanımadığımız insanların hayatını takip ediyoruz. Dahası, biz de hiç tanımadığımız insanlar tarafından takip edilmek, "fenomen" olmak istiyoruz.

Fenomen, felsefede, duyarlarla algılanabilen, görünür olan için kullanılır. Ama günümüzde fenomen denilince akla gelen, hayranlık uyandıracak kadar dikkat çekici olan şey veya kişi oluyor. Dedik ya, kendi gerçekliğini yarattı diye, işte fenomen de onlardan biri. Daha çok sanalda yaşayan, orada var olan bu kişilere "e-insan" demek de pekala mümkün.

Psikolojik Fenomenlerin Etkisindeki "Fenomenler"

İlginçtir ki sosyal medyada yeni anlamıyla fenomen olmak demek aslında bazı psikolojik fenomenlerin (eski anlamıyla) farkında olmadan etkisinde kalmak ya da bu psikolojik fenomenlere bilerek başvurmak da demek. Peki eski anlamıyla yeni anlamı nasıl bir araya geliyor fenomenlerin, birkaç örnekle görelim.

Halo Etkisi: Bir kişi hakkında ilk görüşte edindiğimiz izlenime göre

değerlendirme yapma olarak tanımlanan "halo etkisi" fenomeni, sosyal medya fenomeni olmak isteyen birisi için de çok önemlidir. Sayfasının ya da profilinin ilk bakışta ilgi çekici, farklı, çok renkli bulunmasının, fenomen olma yolunda katkısı yüksektir. İçerikten çok biçim öne çıkarılır, çok beğeni almak için birbirinden değişik selfie çekme yarışı başlar. Birçok kişi ilginç fotoğraflar elde etme adına, uçurum kenarlarında selfie çekerken yaşamını yitirmişti.

Dunning-Kruger Etkisi: Bir konuda becerisi ya da yeteneği olmayan kişinin kendini yalnızca o konuda değil her konuda uzman gibi görmesi, diğer insanları küçümsemesi olarak tanımlanan Dunning-Kruger etkisi de, sosyal medya fenomeni olmak isteyenlerde sıkça görülüyor. Hatta neredeyse birçok sözlük ya da forum siteleri yalnızca bu kişilerin toplandığı ve birbirlerine üstünlük kurmaya çalıştıkları bir alan olarak hala varlıklarını koruyor. Televizyondaki yarışma programları katılımcıları da çoğu zaman bu fenomenin etkisindedir.

Benjamin Franklin Etkisi: Nötr bir ilişkide olduğunuz birine bir iyilik yaparak sizden daha fazla hoşlanmasını sağlamak olarak tanımlanan Benjamin Franklin etkisi, sosyal medyada belki de en yaygın olarak kullanılan fenomen. Bir sosyal medya fenomeni olmanın ölçütlerinden birisi beğeni sayısının yüksekliği. Bunun için arkadaş ya da takipçi sayınızın yüksek olması gerekiyor. Peki

bu sayıyı nasıl yükseltebilirsiniz? Fenomenler eğer bunu satın almıyorsa şöyle yapıyor, önce tanıdıkları ya da tanımadıkları herkesi arkadaş olarak ekliyorlar, onların gönderilerini beğeniyorlar, onların da kendilerini takip etmesini, kendi paylaşımlarını beğenmesini sağlıyorlar.

Kudüs Etkisi: Sosyal medya fenomeni olmak isteyenlerin sosyal medyayı bir din, kendilerini de bir dini lider, bir mesih gibi görmelerinin bir sebebi psikolojide Kudüs etkisi olarak adlandırılan fenomen olabilir. Bu psikolojik fenomen, Kudüs'ü ziyaret edenlerin kentin muhteşemliğinden etkilenip, kendilerini bir dini lider ya da mesih gibi görmeye başlamalarını anlatmak için kullanılıyor.

Handikap Etkisi: Aldığı risk ne kadar büyükse söylediklerinin etkisi de o kadar büyük olur şeklinde tanımlanan Handikap etkisi de sosyal medya fenomeni olmak isteyenlerin farkında olmadan başvurdukları bir başka psikolojik fenomen. Sosyal medyada gerçekliği olmayan, şaibeli, sansasyonel etkisi kuvvetli paylaşımlar her zaman daha ilgi çekici oluyor. Sürekli böylesi paylaşım yapan birisi de elbette diğerlerinin arasından sıyrılacak, akılda kalmaya başlayacak, sosyal medya fenomeni olma yolunda hızlı adımlarla yürüyecektir.

Sosyal Medyanın Asosyal İnsanı

Tüm bu ve benzeri yöntemler sosyal medyada öne çıkmamızı, takip

edilmemizi, beğenilmemizi kolaylaştıran, çabuklaştıran yöntemler. Bu yöntemlerin yanında elbette belli bir zaman harcanması da gerekiyor. Uykusuz geceler, yemek yenmeden geçen saatler... Ve nihayetinde tüm bu çabalar bir karşılık bulduğunda, kişi sosyal medyada bir fenomen olarak kabul edildiğinde, aslında, binlerce takipçi arasında gerçek bir arkadaşı dahi olmayan, kimseyle gerçek bir iletişim kuramayan asosyal bir varlığa dönüşüyor.

Fenomen kişiyi artık daha zor günler beklemektedir. Çünkü bundan sonra artık tek bir amacı vardır, o da ne olursa olsun fenomen olma durumunu sürdürmek. Daha önce akla gelmeyen, denenmeyen şeyler yapayım derken kendisi kendisi olmaktan çıkar, gerçek karakteri ile sanal karakteri yer değiştirir ya da birbirinin içinde yok olur gider. O şimdi bir sosyal medya fenomenidir, ama bir süre sonra bir hiçtir. Ya da yalnızca elektronik bir varlık. Duyguları, düşünceleri, arzuları, sevinçleri olmayan bir elektronik varlık.

Bir bakıma e-insan denebilecek bu yeni durumla, bir zamanlar "Herkes bir gün 15 dakikalığına meşhur olacak" diyen Andy Warhol'un öngörüsü gerçek mi oluyor? Ya da devletlerin insanı yalnızlaştırmak ve yönetmek için eli daha da mı güçlenmiş oluyor? Bu soruları çoğaltmak mümkün. Ancak bu kadar sanalın arasında korkutan bir gerçek var ki o da, insanın doğaya hakim olma çabasıyla başladığı bu yolculukta kendi sonunu hazırlıyor oluşu.

Çukura Gömüldük

Gürşat Özdamar

gursatozdamar@meydangazetesi.org

Adalet, ellerini kollarını sallayarak, üstelik güpegündüz silahlarla mekan basan Yamaç ya da Cio'lar tarafından sağlanıyor. Devrimci şarkılar Netflix dizilerinde ya da popçu şarkıcıların kliplerinde söylenir olmuş.

Metin Oktay'ın Deniz Gezmiş'in idamını engellemek için imza topladığı günlerden Arda Turan'ın popçu Berkay ile yumrukleşmesiyle gündeme geldiği bu günlere arada uzun bir dönem var. Vakti zamanında "kula kul edene yazıklar olsun" diyen Orhan Gencebay, kula kulluk etmeye başladı. Toplumsal gerçekçi sinemanın başyapıtlarından olan Düğün, Gelin, Diyet üçlemesinin oyuncusu Hülya Koçyiğit, şimdilerde gözleri kör olmuşcasına bu topraklarda herhangi bir baskı olmadığını söyler hale geldi.

Toplumsal muhalefetin canlı olduğu, işçilerin İzmit'ten Tekirdağ'a fabrikaları kapatıp sokağa çıktığı, öğrencilerin üniversiteleri boykot ve sonradan da işgal ettiği, 1 Mayıs'larda 500 bin kişiyle buluştuğu günler geride kaldı. Sıkıyönetimler, darbeler, OHAL'ler, 24 Ocak'lar, 12 Eylül'ler, 15 Temmuz'lar derken sokak suskun kaldı. Sokakla birlikte bütün bir sosyal yaşam da, kültür ve sanat da köseyi dönmek isteyenlerin eline kaldı.

Suskunluğun Yerini Popüler Kültür Aldı Ya Da "Herkes Kanguru Sanki"

Bir nevi Godfather uyarlaması sayılabilecek Çukur, iddialı kadrosuyla başladığı birinci sezonun ardından yeni sezonda da çok izlenen dizile-

rin başında. Bir mahalledeki güç ve iktidar savaşları ekseninde süren öyküsü ve karakterlerin diyalogları zaman zaman izleyenlerin yüreğine su serpiyor. Polisin giremediği ve adaletin kendi usulünce sağlandığı bir kurtarılmış mahalle görüntüsü çizen Çukur, tüm değiştiği kavramların, -adının anlamında olduğu gibi- içeriğini boşalttıkça büyüyor.

Çukur'un daha illegal ve taşra hali olarak adlandırabileceğimiz 01 dizisi de ellerinde otomatik silahlarla mahalle aralarında gezinen kabadayılarının boy gösterdiği bir arka sokak hikayesi.

Okunan kitap veya gazetelerin bile delil sayılarak suçlama konusu yapıldığı; uzun yıllar iddianame bile olmadan hapisanede yatırılan gençlerin olduğu bir coğrafyadayız. Ama aynı coğrafyada ellerini kollarını sallayarak, üstelik güpegündüz silahlarla mekan basıp insan cezalandıran, kendilerince adaleti sağlayan ve mahallelerini (ve mahallenin namusunu) koruyan Yamaç ya da Cio olmaya özendiriliyoruz.

"Bireysel Herkes, Değil Organize"

Yine Çukur'da da şarkılarını duyduğumuz Gazapizm'in yayınlanan son klipi ise hep Miami'de, Alpler'de olanlara, jet ve helikoptere binenlere "öfke"sini doğrudan silah doğrultarak çıkarıyor ve soruyor: "kafanıza silah dayalı, bakalım ne yapabileceksiniz!". Bu sözler elbette evine bir lokma ekmek götürme derdi yüzünden patronların ağız kokularını çekmek zorunda kalan ezilenlerin hoşuna gidiyor. Kim düşünmemiştir

ki bu zengin züppelerine hadlerini bildirmeyi? Ama sesini çıkaramazsın, şikayetçi olamazsın. Hele sendikacı, örgütlü hiç olamazsın. Çünkü işinden de olursun, durduk yere!

Ama şimdi Gazapizm çıkmış içimizden geçenleri söylüyor. Ne iyi! Eşlik edersin ona, sıkarmış gibi yaparsın silahı klibi izlerken, hem de örgütlenmene gerek olmadan. Çünkü "bireysel herkes, değil organize!" Sonra... Sonra klip biter, işinin başına dönersin! Rahatlamış olarak!

Berlin, Tokyo, Helsinki ve Cebeci

İşte böylesi bir ortamda söylediği "Bella Ciao" şarkısına bir hafta arayla iki farklı klip hazırlayan Hilal Cebeci bile babasının devrimciliği üzerinden kendisini savunmaya çalışıyor. Yüzyıllar önce İtalya'nın kuzeyinde Po Ovası'ndaki tarlalarda zor koşullarda pirinç toplayanların çalışırken mırıldandıkları ve zamanla bir direniş ve isyan şarkısı haline gelen Bella Ciao'ın Cebeci tarafından söylenmesi tartışmalara yol açıyor.

Cebeci'nin bu şarkıyı La Casa De Papel isimli dizide işitip beğenmesi ve sonra kendisinin söylemeye ve klip yapmaya karar vermesi kuvvetle muhtemel. Öyle ya, yıllarca birçok eylemde, direnişte, grevde çalınan ve söylenen Bella Ciao da sokaktan koparıldı, dizilerin katkı malzemesi yapıldı! Gerçekten de, Bella Ciao şarkısı, bir darphane soygunu planlayan 8 kişi ve bir "profesör"ün öyküsünün anlatıldığı La Casa De Papel'de sıkça işitildi. Bu durum, dizinin izleyicilerinin de

hoşuna gitmiş, hatta şarkı, dizinin muhalifler tarafından da beğenilerek izlenmesini sağlayan bir etki yaratmıştı. Öyle ki, dizide bu büyük soyguna girişenlerin devrimci oldukları düşünülür olmuştu.

Gününün 8-10 saatini hatta daha fazlasını kapitalist şirketlerde geçirmek zorunda kalan mavi yakalılar, beyaz yakalılar, bu dizi sayesinde sistemin en büyük para merkezini ele geçirdiklerini, sisteme büyük zarar verdiklerini düşünür dursun; dizinin haklarını satın alan ve dünya çapında dağıtımını yapan Netflix, diziler ne kadar çok izlenirse, ne kadar çok kişi Netflix bağımlısı olursa, o kadar daha kazancına kazanç ekliyordu. Asıl soygun buradaydı.

Kapat, Kapat!

Bu sayılan örnekler yalnızca birkaçı. Sokaklar boş, meydanlar sessiz kaldıkça; kültürel ve sanatsal anlamda sistemden bağımsız alternatifler yeterince üretilmedikçe, yaygınlaştırılmadıkça; var olan isyanımızı, öfkemizi katarak mırıldandığımız ezgilerimizin de elimizden alınma tehlikesi var. Farkındalığımızı artırmazsak, adaletsizliklere karşı mücadelemiz, yaşamın her alanında var olup üretmezsek, bir dizi karakterinin gelip bizi kurtarmasını beklemeye devam ederiz. Oysa dizilerin, medyanın, popüler kültürün amacı bizi kurtarmak değil, içerisine itildiğimiz tutsaklığın sürekli olmasını sağlamak. Çünkü onlar ancak böyle varolabiliyorlar. Yarıttıkları sanal, gerçek olmayan dünyadan uzaklaşmak kolay olmasa da, kumandanın kapat tuşuna basmak bunun ilk adımı olabilir.

Dağların Kadını Halla

"Dağların kadını" olarak anılmaya başlayan Halla, bir yandan yaşam alanını tehdit eden enerji tesislerini durdurmak için savaşıyor, bir yandan da çok arzuladığı minik Nika'ya kavuşmak için.

Didem Deniz Erbak
derbak@meydangazetesi.org

"Macera gibi anlatılan bir kahramanlık hikâyesi; gülümseyerek anlatılan ciddi bir masal." Filmekimi'nde gösterimi yapılan Kadının Savaşı (Kona fer í stríð) filminin yönetmeni Benedikt Erlingsson, filmini böyle tanımlıyor. İzlanda'nın Oscar adayı olarak seçilen ve Cannes'de Eleştirilenler ödülüne değer bulunan, başrollerinde Halldóra Geirhardsdóttir, Davíd Thór Jónsson, Magnús Trygvason Eliassen ve Ómar Guðjónsson'un olduğu film, yöresindeki bir alüminyum fabrikasına karşı mücadele eden Halla'nın öyküsünü anlatmaktadır.

Halla bir koro çalıştırmaktadır ama bunun yanında kimsenin bilmediği bir özelliği daha vardır. Film, Halla'nın kendi yaptığı bir ok düzeneğiyle alüminyum fabrikasına giden yüksek gerilim hatlarının üzerinden bir ip geçirmesiyle başlar. Halla, ipin diğer ucunu eliyle çeker, ipin ucuna bağladığı telin enerji hatlarının kısa devre olmasını sağlar. Bu kısa devre ile fabrikada üretim durur.

Bundan önce 5 kere daha sabotaj yaptığını öğreniyoruz Halla'nın. Şirket de önlem almaya başlamıştır. Hem jeneratör sağlamak hem de kamuoyu oluşturmak için. Şirket bu saldırılar yüzünden itibar kaybedip Çin devleti ile yapacağı anlaşmadan vazgeçmek üzereyken strateji değiş-

tirerek bu saldırıların ülkenin enerji sorununu daha da derinleştirdiği, bu saldırılar sürerse herşeyin fiyatının pahalanaacağı söylemini medya aracılığıyla yayar. Kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen ama kasabada sempati uyandıran sabotaj eylemleri sonraları tepkiyle karşılanır olur.

Halla bu eylemleri neden yaptığını açıklama ihtiyacı duyar. Bunun için gazetede ki harflerden keserek bir bildiri yazmaya çalışır ama sonra kasabadaki bir mağazadan daktilo çalarak bildirisini bu şekilde hazırlar. Fotokopiyle çoğaltarak yüksekçe bir binadan kasabanın meydanına doğru boşluğa bırakır.

Halla bu kez daha büyük bir eylem yapma niyetindedir. Çiçek yetiştireceğim diye satın aldığı gübreden el yapımı bir patlayıcı imal eder. Ama enerji hatları kameralı dronlarla, helikopterlerle ve gece görüş dürbünlü askeri birliklerle gece gündüz gözetlenmektedir artık. İşi kolay değildir. Ama bir enerji nakil hattının altına ulaşmayı başarır ve...

"Dağların Kadını" olarak adlandırılan Halla'nın savaşı yalnızca fabrikaya karşı değil. Evlat edinmek için yaptığı başvuru olumlu sonuçlanmıştır ama minik Nika'yı alması için Ukrayna'ya gitmesi gereklidir. Ama tüm sınır kapıları tutulmuştur çün-

kü son sabotajında eli kesilmiş, yere kanı bulaşmış, polis DNA özelliklerini tespit etmiştir.

Halla yakalanacağını düşünürken, kendisine çok benzeyen kız kardeşinin yakalandığını öğrenir. Çok istemesine rağmen Ukrayna'ya gitmekten vazgeçer. Teslim olur.

Yoga yapan kız kardeşinin onu hapiste ziyaret ettiği sırada, Halla'yı daha önce saklayan bir çiftçinin enerji hatlarını kısa devre yapması sonucu tüm elektrikler kesilince, karışıklıktan faydalanır ve yerine kız kardeşini bırakarak dışarı çıkar.

Halla evlat edinmek için başvurduğu çocuğu alır ama Halla'nın savaşı burada bitmez. Küresel iklim değişiklikleri yüzünden o bölge sular altında kalmıştır ve uzaktan Çernobil benzeri bir nükleer santralin bacalarından dumanlar tütmeye devam etmektedir. Halla'nın üzerinden anlatılan hayali kahramanlık öyküsü de burada bitmektedir.

Film üzerinde atlanmaması gereken bir detay ise, yönetmenin müzik seçimi ve bunu uygulayış yöntemi. Filmin müzik eklenmiş sahnelerinde 3 çalgıcı ve 3 vokalden oluşan bir ekip, sahnenin bir yerinde beliriyor ve müziklerini yapmayı sürdürüyorlar. Müzisyenler edilgen de değil. Ba-

zen müzisyenler oyuncuların yanında ya da arkalarında beliriveriyorlar ve onların ne yaptıklarını bizimle beraber izliyorlar, bazen de oyuncular oyunlarını kesip müzisyenleri fark ediyorlar, onlarla kısa bir göz teması kurduktan sonra rollerini oynamayı sürdürüyorlar.

Halla'nın koroda çalıştırdığı parçalar filmin temasıyla örtüşecek şekilde bahar ve doğa temalı. Ne yazık ki bunlar, Filmekimi'ndeki gösterimde, ya yeterince gerekli bulunmadığından ya da unutulduğundan olacak türkçeye çevrilmemiş olarak izleyiciye sunuldu. (Bu anektodu da belirtmeden geçemedim.)

Sonuç olarak, Avrupalılar kadının ne kadar da güçlü olduğuna dem vuruyor diye bu filmi pek sevdiler. Ama filmde, Halla'nın tek başına mücadele etmeyi seçmesinin ve bu mücadelesini başkalarıyla birlikte örgütlenme çabasının eksik olduğunu da belirtmek gerek. Bunun yanı sıra, Erlingsson anlatmak istediği öykü için Halla gibi bir savaşçı kadın karakter yaratmışken, ilerlemiş yaşına rağmen elindeki ağaç bastonuyla HES kurmaya çalışan şirketin iş makinelerinin önüne çıkıp onları durduran Gürgenli Nine'lerin, bırakın bir filme konu edilmesini, herhangi bir kültür sanat alanında da anılmaması ise başka bir büyük eksiklik.

Sosyalist Küba'da Anarşist Kolektif ABRA

Uzun yıllardır Fidel Castro ve sosyalist devletin sansür, baskı politikaları altında yaşatılmaya çalışılan anarşizm mücadelesi, 59 yılın ardından Küba'da tekrar örgütlenmesine kavuştu. Geçtiğimiz Mayıs ayında faaliyete geçen "ABRA Kolektifi ve Özgürlükçü Kütüphane", aradan geçen onca yılın, kapatılan onlarca sendikanın, işçi örgütlenmesinin ardından anarşist ismiyle açılan ilk mekan olma özelliği taşıyor...

Sömürgecilik karşıtı hareketlerin ardından özellikle tütün işçileri ve hizmet sektörü işçileri arasında köklü bir geleneğe sahip olan anarşizm düşüncesi, Castro öncesi Küba'da özgürlük ve adalet mücadelesinin en örgütlü hareketiydi. Bu mücadeleyi miras alan ve 5 Mayıs 2018 tarihinde çalışmalarına başlayan ABRA, Küba'nın başkenti Havana'da kuruldu. Kurulur kurulmaz dünyanın farklı yerlerindeki anarşist örgütlenmelerden dayanışma mesajları gönderildi. Black Rose Anarşist Federasyonu (ABD) ve Anar-

şist Federasyon (Britanya) tarafından başlatılan bir dayanışma kampanyasıyla ABRA'nın çalışmalarının hızlanması için büyük bir destek örgütlendi. Yayınlanan bildirimlerde mücadeleleri selamlandı, onları tanıtan çeşitli yazılar yayınlandı.

ABRA Kolektifi'nin kuruluşu yaklaşık altı yıl öncesine dayanıyor. 2012'de yaratılan Taller Libertario Alfredo López İnisiyatifi'nin gönüllüleri tarafından hayata geçirilen kolektif, kurulmasıyla beraber Karayipler ve Orta Amerika Anarşist Federasyonu'nun da bir üyesi olduğunu ilan etti. Observatorio Crítico Cubano, Guardabosques ve Küba'daki çeşitli anarşist örgütlenmelerin de birlikteliğiyle gerçekleştirilen inşaatın ardından kapılarını açtı. ABRA gönüllüleri, mekanın işleyişini düzenli olarak aldıkları karar alma toplantılarıyla belirliyor.

Kapitalizm ve devlet sömürüsüne karşı alternatif bir ekonomiyi hayata

geçirmeye çalışan, bizim de sayfalarımızda yer verdiğimiz çeşitli kolektiflerden ayrılan bir özelliğe sahip ABRA. Patronsuz, sömürsüz, kolektif bir ilişki biçimiyle sadece kapitalizme ve devlete değil, sosyalist iktidarların yarattığı baskı ve sömürüye yönelik karşı koyuşun da bir ifadesi olmasıyla diğerlerinden biraz daha farklı bir yerde duruyor.

"Avrupa'nın ve Amerika'nın çeşitli yerlerindeki kolektifleri gittik gezdik. Kendi mekanlarını örgütleyen sendikacı, anarşist, sosyalist, küreselleşme karşıtı vb. pek çok düşünceden kolektifi gözlemledik." diye konuşan gönüllüler, Küba'nın ihtiyaçlarına uygun farklı bir örgütlenme deneyimi oluşturma gerekliliği gördüklerinden bahsediyor.

ABRA gönüllüleri, yayınladıkları açıklamada kapitalizme ve hükümetin politikalarının dışında ırk, etnik köken, cinsel yönelim, cinsiyet kimliğine dayalı ve kişinin onurunu tehdit

eden diğer her türlü ayrımcılığa karşı anarşist bir mücadele yürütmek için yola çıktıklarını söylüyor. Herhangi bir yerel ya da yabancı devletin desteğini almadan, bağımsız, gönüllülikle işleyen, herkesin ihtiyacına göre bir ekonomik işleyişin olduğu ancak ekolojik dengenin de korunduğu bir deneyim yaratmayı amaçlıyorlar.

ABRA gönüllülerinin amaçlarından biri de birbirinden bağımsız hareket eden anarşistler için bir buluşma merkezi olmak. ABRA, ticarileştirilmiş ve devletin silahlı kuvvetleri tarafından "ahlaki, ekonomik ve kültürel" açıdan tutsaklaştırılmış ilişki biçimlerine karşı özgürlüğü deneyimlemek için politik bir örgütlenme yapma amacını da içinde taşıyor. ABRA sadece anarşistler için değil, Küba devletinin baskısı altında mücadele etmeye çalışan ve tüm yatay örgütlenen, anti-otoriter gruplara ve örgütlenmelere mücadele etmeleri için bir alan açmayı amaçlıyor.